

**ÇANKAYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ÖZEL HUKUK ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ**

KREDİ KARTI SÖZLEŞMESİ

**TEZ DANIŞMANI
YRD. DOÇ. DR. EMEL BADUR**

**HAZIRLAYAN
ALİ ONUR YALÇIN**

ANKARA

2010

Ali Onur YALÇIN tarafından hazırlanan **Kredi Kartı Sözleşmesi** adlı bu tez, tarafımdan incelenmiş ve Yüksek Lisans Tezi olarak uygun bulunmuştur.

Yrd. Doç. Dr. Emel BADUR
Tez Danışmanı

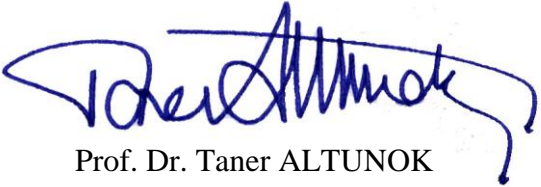

:

Bu tezin yüksek lisans derecesini elde etmek için gerekli koşulları sağladığımı onaylarım.

Prof. Dr. Hamdi MOLLAMAHMUTOĞLU
Özel Hukuk Anabilim Dalı Başkanı

:

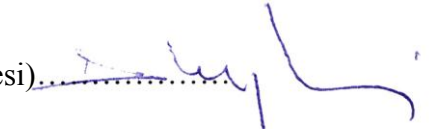
Sosyal Bilimler Enstitüsü onayı.

Prof. Dr. Taner ALTUNOK

Tez Sınav Tarihi : 12 Nisan 2010

Tez Jüri Üyeleri :

Prof. Dr. Erzan ERZURUMLUOĞLU (Çankaya Üniversitesi).....

Doç. Dr. Cemal OĞUZ (Gazi Üniversitesi)

Yrd. Doç. Dr. Emel BADUR

(Çankaya Üniversitesi).....

ÇANKAYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ'NE

Bu belge ile, bu tezdeki bütün bilgilerin akademik kurallara ve etik davranış ilkelerine uygun olarak toplanıp sunulduğunu beyan ederim. Bu kural ve ilkelerin gereği olarak, çalışmada bana ait olmayan tüm veri, düşünce ve sonuçları andığımı ve kaynağını gösterdiğimi ayrıca beyan ederim.

Adı, Soyadı : Ali Onur YALÇIN

İmzası :

Tarih : 12 Nisan 2010

ÖZET

KREDİ KARTI SÖZLEŞMESİ

YALÇIN, Ali Onur

Sosyal Bilimler Enstitüsü, Özel Hukuk Anabilim Dalı

Tez Danışmanı : Yrd. Doç. Dr. Emel BADUR

Nisan 2010, 88 sayfa

Bu çalışmada, günümüzdeki ekonomik gelişmelere bağlı olarak ülkemizde yaygın bir uygulama alanı bulan ve toplumun neredeyse her kesimini doğrudan ilgilendiren kredi kartı sözleşmeleri incelenmiş; kredi kartı sözleşmelerinin uygulanması sırasında taraflar arasında ortaya çıkan sorunlar üzerinde durulmuştur.

Çalışmada, sözleşmenin kanunun öngördüğü şekil şartlarına aykırı olarak akdedilmesine bağlanan sonuçlar ile anlaşma unsurunun sağlanmadığı durumlara bağlanan sonuçlar irdelenmiştir.

Kredi kartı sistemini oluşturan tarafların sözleşmeden doğan hak ve yükümlülükleri, Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu, Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun ve Borçlar Kanunu kapsamında incelenmiş; ilgili yerlerde kefilin sorumluluğuna değinilmiştir.

Anahtar Kelime : Akdi Faiz, Alacak Belgesi, Ek Kart, Faiz, Gecikme Faizi, Harcama Belgesi, Hesap Özeti, Kart Limiti, Kefalet, Kefil, Komisyon, Yıllık Ücret.

ABSTRACT

CREDIT CARD AGREEMENT

YALÇIN, Ali Onur

Graduate School of Social Sciences Department of Private Law

Supervisor : Ass. Prof. Dr. Emel BADUR

April 2010, 88 pages

This study examines the credit card contracts that have a wide application area in association with current economic developments and that relate almost all sections of the society; with a focus on issues arising between the parties during the application of credit card contracts.

The study probes into the outcomes associated with the conclusion of the contract contrary to the formal conditions stipulated under the law and outcomes associated with situations where the element of agreement failed to be addressed.

Contractual rights and obligations of the parties constituting the credit card system were studied within the scope of the Law on Bank Cards and Credit Cards, Law on the Protection of Consumers and Law of Obligations; with emphasis on the guarantor's responsibilities where applicable.

Keyword : Conventional Interest, Credit Note, Additional Card, Interest, Default Interest, Sales Draft, Credit Card Statement, Credit Card Limit, Suretyship, Surety, Comission, Annual Fee.

GİRİŞ

Mal veya hizmet alım satımında, bunların ekonomik değerlerini takas etmekte genel kabul gören ödeme aracı paradır. Toplumlar, geçmişten günümüze paranın yerini tutacak alternatif ödeme araçları aramışlardır. Bu çalışmalardan en önemlileri, işyerleri tarafından müşterilerine verilen ve o işyerinde nakit kullanmaksızın ödeme veya taksitlendirme imkanı sağlayan müşteri kartları ile çekler olmuştur.

Müşteri kartları, sadece kartı çıkaran işyerinde nakit kullanmaksızın ödeme veya taksitlendirme aracı olarak kullanılabilirken, başka işyerlerinde bu faydayı sağlamamaktadır. Bu kartların geçerliliği tek bir işyeri ile sınırlı olduğundan nakit kullanmaksızın ödeme yapma imkanı da sadece kartı çıkaran işyeri sınırları içerisinde sağlanabilmiştir. Üç taraflı kredi kartı sisteminin işlerlik kazanması sonucu, kredi kartını ödeme aracı olarak kabul eden işyeri sayısı arttırılmış, hatta farklı ülkelerdeki işyerlerinde dahi kartların ödeme aracı olarak kabul edilmesi sağlanmıştır. Sonuçta son derece geniş bir üye işyeri ağı içerisinde geçerliliğinin sağlanması sonucunda kredi kartı, müşteri kartlarına göre daha çok tercih edilen bir alternatif ödeme aracı haline gelmiştir.

Bunun yanında ödeme aracı olarak para yerine çek kullanımı, yakın geçmişte çağdaş bir yöntem olarak kabul edilmiştir.¹ Çek, nakit kullanılmaksızın, mevcut üzerinden ödeme yapılmasını sağlamaktadır.² Dolayısıyla çek ile ödemede her ne kadar nakit kullanmaksızın ödeme yapma hedefine ulaşılmış olsa da, çekte vade olmaması ve çekin kullanıldığı sırada banka hesabında para bulundurulmasının gerekmesi nedeniyle çekle yapılan

¹ İŞGÜZAR, Hasan (2003), *Banka Kredi Kartı Sözleşmeleri*, s.29, Ankara.

² ÖZTAN, Fırat (2004), *Kıymetli Evrak Hukuku*, s.230, Ankara.

ödemelerde vade veya kredi fonksiyonu sağlanamamıştır. Çekin ödenmesi, keşidecinin hesabında para bulunup bulunmamasına bağlıdır. Kredi kartı ile yapılan ödemelerde ise yapılan alışverişin bedeli, üye işyerine, doğrudan kartı çıkaran kuruluş tarafından ödenmektedir. Bu sayede kredi kartı ile ödeme, çekle ödemeye göre daha güvenilir hale gelmiştir. Bunun yanında, çekle ödeme sadece bir havale iken; kredi kartı, havale ile birlikte vade imkanı da tanımaktadır. Bu sebeplerle günümüzde kredi kartı uygulaması büyük bir hızla yaygınlık kazanmaktadır.

Kredi kartları ilk kez Amerika Birleşik Devletlerinde 1894 yılında kullanılmıştır.³ Türkiye’de kullanılan ilk kredi kartı ise, 1968 yılında Setur Diners Club Kredi Kartları ve Turizm A.Ş. tarafından çıkarılan “*Diners Club*” olmuştur.⁴ Kredi kartının ülkemizde kullanılması 1990 yılından sonra hızlı bir şekilde yaygınlaşmıştır.⁵ Bankalar Arası Kart Merkezi’nin 2009 yılı verilerine göre, Türkiye’de kredi kartı sayısı 44 milyonu aşmıştır. 2009 yılı içinde ülkemizde kredi kartının kullanıldığı işlem sayısı 1,5 milyarın üzerindedir. Yine 2009 yılı içinde kredi kartı ile ülkemiz sınırları içerisinde 200 trilyon TL üzerinde harcama yapılmıştır.⁶

Günümüzde kredi kartı kullanımının bu denli yaygınlaşması, kredi kartının, diğer alternatif ödeme vasıtalarına göre en üst seviyede işlerlik kazandığını göstermektedir. Günümüzde özel borç ilişkileri kapsamındaki ödemelerin yanında, vergi borçları ve idari para cezaları gibi devlete yapılacak ödemeler de kredi kartı ile yapılabilmektedir.

³ **YETİM, Sedat** (1997), *Kredi Kartları ve Tüketici Kredileri*, s.3, Ankara.; 1894 yılında ABD’de Hotel Credit Letter Company, dönemin seçkin iş adamları için, sadece belirli otellerde geçerli olan dünyanın ilk "ödeme kartını" kullanıma sundu. Bu kart ile insanlar ilk defa nakit ödeme haricinde, alternatif bir başka ödeme sistemi ile tanışmış oldular. <http://www.bkm.com.tr/kronoloji.aspx>, (Erişim Tarihi:17.02.2010).

⁴ **İŞGÜZAR, H.**, age., s.35.; **TEOMAN, Ömer** (1996), *Hukuki Yönden Kredi Kartı Uygulaması*, s.23, İstanbul.

⁵ **İŞGÜZAR, H.**, age., s.35.; <http://www.bkm.com.tr/kronoloji.aspx>, (Erişim Tarihi:17.02.2010).

⁶ <http://www.bkm.com.tr/yillara-gore-istatistiki-bilgiler.aspx>, (Erişim Tarihi:17.02.2010).

Kredi kartı sistemine dahil olan banka, kart sahibi ve üye işyeri sayılarının günümüzde artmış olması ve neredeyse bütün ödemelerin kredi kartı ile yapılabiliyor olması, sorunları da beraberinde getirmiştir. Toplumun büyük bir kesiminin kredi kartı sistemlerine dahil olması sonucu, kredi kartı sistemini oluşturan sözleşmelerin sınırlarının çizilmesi ve kredi kartı sistemine dahil olan tarafların hak ve yükümlülüklerinin belirlenmesi için yasal düzenlemeler yapılması zorunlu hale gelmiştir.

Kredi kartı ilişkilerini ilgilendiren ilk kanuni düzenleme, 06.03.2003 tarihinde kabul edilen, 4077 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun (TKHK)'da Değişiklik Yapılmasına Dair 4822 Sayılı Kanun'dur. Bu kanunda; kredi kartları ile kullanılan kredilerin "tüketici kredisi" olduğu hükme bağlanmış, ayrıca kredi kartı sahiplerini bankaların haksız şartlarına karşı koruyan hükümler getirilmiştir.

Bu konuda getirilen ikinci ve en önemli düzenleme ise; 01.03.2006 tarihinde yürürlüğe giren 5464 Sayılı Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu'dur. Bu kanun ile kredi kartı sistemi içinde yer alan kart hamilleri ile resmi ve özel kurumların hak ve yükümlülükleri düzenlenmiş, sisteme yön veren sözleşmelere bazı sınırlamalar getirilmiştir. Bu kanunun zamanlaması oldukça gecikmiştir. Kanun'un yürürlüğe girdiği 01.03.2006 tarihinde zaten 30 milyon üzerinde kredi kartı kullanılmaktaydı. Kanun'un yürürlüğe girmesinden önce, çok sayıda kart sahibi, bankaların tek taraflı haksız sözleşme şartları karşısında ekonomik yönden sıkıntı çekmiş; bankalar ise kart sahiplerinden olan alacaklarına ulaşmakta zorluk yaşamışlardır. Nitekim kanunun geçici 4. maddesi ile kredi kartı borcu nedeniyle temerrüde düşmüş veya haklarında icra takibi başlatılmış olan kart sahiplerine, ödeme konusunda bazı kolaylıklar sağlanmış, aynı zamanda kart kuruluşlarının kart sahiplerinden olan alacaklarını büyük oranda tahsil etmesi sağlanmıştır.

Daha sonra, 24.06.2009 tarihli 5915 Sayılı Kanun ile 5464 Sayılı Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu'nun 24. maddesinde belirtilen "sözleşmedeki asgari tutar" konusu yeniden düzenlenmiş, bunun yanında kanuna eklenen geçici 5. madde ile, geçici 4. maddedekine benzer bir düzenleme getirilmiştir.

Ekim 2009'da Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM) gündemine alınan Türk Borçlar Kanunu Tasarısı (TBKT) 'nda, "*genel işlem koşulları*" düzenlenmiştir. Bu yeni düzenleme, standart şekilde, karşı tarafla müzakere edilmeden hazırlanan sözleşmeler ile ilgili hükümler içermektedir. Dolayısıyla, TBKT'nın yasallaşması halinde, genellikle matbu şekilde hazırlanan kredi kartı sözleşmeleri ile üye işyeri sözleşmeleri de şüphesiz bu yasal düzenlemeden etkilenecektir.

Kredi kartı sistemini oluşturan sözleşmeler konusu incelenirken, konunun kolay anlaşılabilmesi için üç taraflı kredi kartı sistemi esas alınmış, sisteme dördüncü bir tarafın eklenmesi ile meydana gelen genişletilmiş üç taraflı sistemin özelliklerine ise gerekli yerlerde değinilmiştir. İki taraflı kredi kartı uygulaması hakkında ise, günümüzde uygulama alanı yok denecek kadar az olması ve 5464 Sayılı Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu'nun hükümlerine tabi olmaması nedeniyle kısa bir açıklama ile yetinilecektir.

İÇİNDEKİLER

İNTİHAL BULUNMADIĞINA İLİŞKİN SAYFA	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT	vi
GİRİŞ.....	viii
İÇİNDEKİLER.....	xii
KISALTMALAR	xvi

BİRİNCİ BÖLÜM

1. KREDİ KARTI SİSTEMLERİ.....	1
1.1. İki Taraflı Kredi Kartı Sistemi.....	1
1.2. Üç Taraflı Kredi Kartı Sistemi	2
1.2.1. Basit Üç Taraflı Sistem	3
1.2.2. Genişletilmiş Üç Taraflı Sistem	4
1.3. Karma Sistem	5

İKİNCİ BÖLÜM

2. KREDİ KARTI SİSTEMİNİ OLUŞTURAN SÖZLEŞMELER.....	7
2.1. Kredi Kartı Sözleşmesi	9
2.1.1. Sözleşmenin Tarafları	10
2.1.2. Sözleşmenin Şekli	15
2.1.3. Sözleşmenin Unsurları	22
2.1.3.1. Tarafların Anlaşması.....	22
2.1.3.1.1. Genel İşlem Koşullarının Geçerliliği	24
2.1.3.1.2. Taraflar Arasında Anlaşma Olmaksızın Kredi Kartı Düzenlenmesi.....	34

2.1.3.1.3. Sözleşme Değişiklikleri.....	36
2.1.3.2. Süreklilik.....	38
2.1.3.3. Kredi Kartının Üye İşyerinde Nakitsiz Ödeme Aracı Olarak Kabul Edilmesini Sağlamak İçin Faaliyette Bulunma.....	39
2.1.3.4. Kart Kuruluşunun, Kredi Kartı Sahibinin Harcamalarını Üye İşyerine Ödemesi.....	39
2.1.3.5. Kredi Kartı Sahibinin, Kredi Kartı ile Yaptığı Harcamalar Tutarını ve Kart Masraflarını Kartı Çıkaran Kuruluşa Ödemesi.....	40
2.1.4. Tarafların Hakları ve Yükümlülükleri	40
2.1.4.1. Kart Çıkaran Kuruluşun Yükümlülükleri	40
2.1.4.1.1. Kredi Kartı Sahibine Mal ve Hizmet Temini İçin Üye İşyeri Sağlama Yükümlülüğü.....	40
2.1.4.1.2. Kredi Kartı Sahibi Adına Kredi Kartı Düzenleme.....	41
2.1.4.1.3. Kart Sahibini Bilgilendirmesi.....	43
2.1.4.1.4. Kredi Kartının Kullanılmasının Yasaklandığını Üye İşyerine Bildirme Yükümlülüğü.....	44
2.1.4.1.5. Kredi Kartı Limitini Belirleme ve Sistemi Limit Üzeri İşlemlere Yasaklama Yükümlülüğü.....	47
2.1.4.1.6. Kart Sahibine Hesap Özeti Gönderme	48
2.1.4.1.7. Kart Sahibinin Şikayet ve İtirazlarını Cevaplama	49
2.1.4.1.8. Kredi Kartı Sahiplerine Ait Bilgileri Koruma.....	50
2.1.4.1.9. Talep Halinde Kredi Kartını İptal Etme	51
2.1.4.2. Kredi Kartı Sahibinin Yükümlülükleri	52

2.1.4.2.1. Kredi Kartı İle Yapılan Harcamaların Bedelini ve Faizlerini Ödeme.....	52
2.1.4.2.2. Sözleşmede Kararlaştırılan Giriş Ödentisi ve Yıllık Ücret Bedellerini Ödeme.....	55
2.1.4.2.3. Kredi Kartı Sahibinin Kart Kullanımına İlişkin Yükümlülüğü.....	57
2.1.4.2.4. Kart Sahibinin Bildirim Yükümlülüğü.....	58
2.2. Üye İşyeri Sözleşmesi	59
2.2.1. Sözleşmenin Tarafları	59
2.2.2. Sözleşmenin Şekli	61
2.2.3. Sözleşmenin Unsurları	62
2.2.3.1. Tarafların Anlaşması.....	62
2.2.3.2. Kredi Kartının Üye İşyerinde Ödeme Aracı Olarak Kabul Edilmesi.....	63
2.2.3.3. Kredi Kartı İle Yapılan Harcamaların Kartı Çıkaran Kuruluş Tarafından Üye İşyerine Ödenmesi	64
2.2.4. Tarafların Hakları ve Yükümlülükleri	64
2.2.4.1. Kart Çıkaran Kuruluşun Yükümlülükleri	65
2.2.4.1.1. Kredi Kartı Sahibinin Harcamalarını Üye İşyerine Ödeme.....	65
2.2.4.1.2. Kredi Kartı Kullanımı İçin Gerekli Sistemi Üye İşyerine Kurma	66
2.2.4.2. Üye İşyerinin Yükümlülükleri	67
2.2.4.2.1. Kredi Kartını Ödeme Aracı Olarak Kabul Etme.....	67
2.2.4.2.2. Kredi Kartının Geçerlilik Kontrollerini Yapma	69
2.2.4.2.3. Kredi Kartını Ödeme Aracı Olarak Kabul Ettiğini Gösteren Tanıtım İşaretlerini Bulundurma	71
2.2.4.2.4. Sistemin Güvenliğinin Sağlanması	71
2.2.4.2.5. Harcama Belgesi Düzenleme ve Saklama.....	72

2.2.4.2.6. Komisyon Ödeme.....	73
2.2.4.2.7. İşlem Limitinin Aşılmaması.....	73
2.2.4.2.8. Kredi Kartı ve Kart Sahiplerinin Bilgilerinin Korunması.....	74
2.3. Kredi Kartı Sahibi ile Üye İşyeri Arasındaki Sözleşme	75
2.4. Ek Kart Sözleşmesi.....	75
2.4.1. Asıl Kart Sahibinin Sorumluluğu.....	77
2.4.2. Ek Kart Sahibinin Sorumluluğu.....	78
SONUÇ	80
KAYNAKÇA	85
EK	
EK-1	
ÖZGEÇMİŞ.....	88

KISALTMALAR

ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
age.	: adı geçen eser
ATM	: Otomatik Vezne Makinesi
AÜHF	: Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
BDDK	: Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu
BK	: Borçlar Kanunu
BKM	: Bankalar Arası Kart Merkezi A.Ş.
Bkz.	: Bakınız
C.	: Cilt
dpn.	: Dipnot
E.	: Esas Numarası
HD.	: Hukuk dairesi
HGK.	: Hukuk Genel Kurulu
K.	: Karar Numarası
Md.	: Madde
POS	: Point Of Sale (Satış Noktası Terminali)
s.	: Sayfa
S.	: Sayı
sk.	: Sayılı Kanun
T.	: Tarih
TBB	: Türkiye Barolar Birliği
TBKT	: Türk Borçlar Kanunu Tasarısı
TBMM	: Türkiye Büyük Millet Meclisi
TCMB	: Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası
TKHK	: Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun
TMK	: Türk Medeni Kanunu

TTK	:	Türk Ticaret Kanunu
TL	:	Türk Lirası
vb.	:	ve benzeri
vd.	:	ve devamı
Y.	:	Yargıtay

BİRİNCİ BÖLÜM

1. KREDİ KARTI SİSTEMLERİ

Kredi kartı sistemleri, sisteme katılanların sayısına göre iki taraflı, üç taraflı ve karma sistem olmak üzere temelde üç gruba ayrılır. Bu ayrım, aynı zamanda kredi kartlarının tarihi gelişimini de yansıtmaktadır.⁷ Kredi kartının geçerli ödeme aracı olarak kabul edildiği coğrafi ve sektörel alan başlangıçta (iki taraflı sistemde) oldukça sınırlı iken; sırasıyla, üç taraflı ve genişletilmiş üç taraflı kredi kartı sistemlerinin ortaya çıkışı sonucu kredi kartları evrensel bir ödeme aracı haline gelmiştir. Bugün için ülkemizde ve dünyada uygulama alanı en geniş olan kredi kartı sistemi, genişletilmiş üç taraflı sistemdir.

1.1. İki Taraflı Kredi Kartı Sistemi

Kart kuruluşunun, müşterilerine kredi kartı vererek kendine ait işletmelerde nakit ödemeksizin alışveriş imkanı sağlaması halinde, iki taraflı sistem söz konusu olur. Bu sistemin en önemli özelliği, kredi kartını çıkaran kurum ile kartın kullanılacağı işletmenin aynı olmasıdır.⁸ Bu sistemde, bir ticari işletme tarafından müşterilere verilen kart ile sadece o işletmede kredili alışveriş yapılabilmektedir.

⁷ BAYDEMİR, Mehmet (2004), *Her Yönüyle Kredi Kartları*, s.23, İstanbul.

⁸ AÇIKGÜL, Emine, AÇIKGÜL, Hacı Ali (2007), *Kredi Kartı Sözleşmeleri*, s.27, Ankara.; BAYDEMİR, M., age., s.2.; İŞGÜZAR, H., age., s.39.; TEOMAN, Ö., age., s.46.

Bu sistemde, kart çıkaran ticari işletme ve kart hamili olmak üzere iki taraf mevcuttur. Sözleşmede, kart çıkaran işletme, kredi kartını kendi ticari işletmesinde geçerli ödeme aracı olarak kabul edeceğini, kredi kartının alışveriş sırasında ibraz edilmesi halinde kart sahibinden nakit ödeme talep etmeyeceğini, ödemenin sözleşmede kararlaştırılan vade geldiğinde talep edileceğini taahhüt etmektedir. Buna karşılık kredi kartı hamili ise, kartı çıkaran işletmede kredi kartı ile yaptığı harcamaların bedelini sözleşmede kararlaştırılan vadeye göre işletmeye ödeyeceğini taahhüt etmektedir. Dolayısıyla bu sistemde kart çıkaran kuruluş, kart sahibine, kendi işletmesinde yapılan alışveriş bedellerinin ödemesinde vade imkanı sağlamaktadır.

İki taraflı kredi kartı sisteminin, gerçek anlamda bir kredi kartı sistemi olmadığı açıktır. Çünkü ticari işletme, bu kartı çıkartmaya ihtiyaç olmaksızın da müşterilerine taksitle-vadeli mal satabilir.⁹ İki taraflı kredi kartı sistemi, kart hamiline kredi sağlayamaması sebebi ile de gerçek anlamda bir kredi kartı sistemi değildir.¹⁰

İki taraflı kredi kartı sistemi, nakit ödeme veya kredi sağlama fonksiyonundan çok; ticari işletmeleri, her vadeli satış sırasında ayrı bir sözleşme akdetme külfetinden kurtaran ve vadeli satışların hesabının düzenli olarak tutulmasını sağlayan, aynı zamanda daimi müşteri edinme amacına yönelik bir uygulamadır.

1.2. Üç Taraflı Kredi Kartı Sistemi

Üç taraflı sistemde kredi kartını çıkaran kuruluş, ticari işletmenin bizzat kendisi değil, kredi kartı sistemi oluşturmak ve yönetmek amacıyla özel olarak kurulmuş olan kredi kartı kurumları veya bankalardır. Üç taraflı sistemde kart

⁹ **TEOMAN, Ö.**, age., s.47.; **ATEŞ, Derya** (2000), *Banka Kredi Kartı Sözleşmelerinin Hukuki Niteliği ve Ek Kart*, s.10, Ankara.

¹⁰ **BUHUR, Oğuzhan** (2004), *Tüketici Kredisi Açısından Kredi Kartı Uygulaması*, s.22, Ankara.

sahibi, kredi kartını, o kredi kartı ile yapılacak ödemeleri kabul edeceğini açıklayan tüm üye işyerlerinde nakitsiz ödeme aracı olarak kullanabilmektedir.

Üç taraflı sistem sayesinde kredi kartı, taksitle mal satma vasıtası olmaktan öte, bir ödeme vasıtası haline gelmiştir.¹¹

Üç taraflı kredi kartı sisteminde temelde; *kredi kartı kuruluşu, üye işyeri ve kredi kartı hamili* olmak üzere üç taraf mevcuttur. Sisteme dördüncü bir tarafın eklendiği sistem ise öğretide “*genişletilmiş üç taraflı sistem*” olarak adlandırılmaktadır.¹²

1.2.1. Basit Üç Taraflı Sistem

Basit üç taraflı kredi kartı sisteminde; *kredi kartı kuruluşu, kredi kartı hamili ve üye işyeri* olmak üzere üç taraf mevcuttur.

Kredi kartı hamili, kredi kartı sözleşmesi imzalayarak, kredi kartı kurumunun üye işyeri sözleşmesi akdettiği işyerlerinden nakit ödemeksizin alışveriş yapma imkanına sahip olur. Kredi kartı ile yapılan harcama tutarı üye işyerine kredi kartı kuruluşu tarafından ödenir. Her alışveriş sırasında, üye işyeri, bir harcama belgesi düzenler ve bu harcama belgesini kredi kartı sahibine imzalatır. Daha sonra üye işyeri, harcama belgelerini kredi kartı kuruluşuna ibraz eder. Kredi kartı kuruluşu, üye işyerinin ibraz ettiği bu harcama belgelerinin tutarını gösterir aylık hesap belgesi düzenler ve bu aylık hesap belgesini kart hamiline gönderir. Kart hamili ise, aylık hesap belgesinde belirtilen tutarı, sözleşmede öngörülen şekilde kredi kartı kurumuna ödemekle yükümlüdür.¹³

¹¹ ATEŞ, D., age., s.10.; TEOMAN, Ö., age., s.47.

¹² ATEŞ, D., age., s.11.; TEOMAN, Ö., age., s.48.; BUHUR, O., age., s.23.

¹³ BUHUR, O., age., s.23.

Bu sistemde kart kuruluşu, kart hamili tarafından kredi kartı ile alışveriş yapıldığı zaman, bu alışveriş bedelini işyerine ödemeyi taahhüt etmekte, ödememe rizikosunu ise kendi üzerine almaktadır.¹⁴ Daha sonra kart kuruluşu, üye işyerine ödediği tutarı kart hamilinden tahsil etmektedir. Burada, kredi kartını çıkaran kuruluş, kart sahibine önce mal veya hizmeti sunup, anında karşılığını nakit olarak almamak suretiyle aslında fiilen bir kredi tahsis etmektedir.¹⁵

1.2.2. Genişletilmiş Üç Taraflı Sistem

Basit üç taraflı sisteme dördüncü bir tarafın da katılması halinde kurulan sistem, öğretide “*genişletilmiş (özellikli) üç taraflı sistem*” olarak adlandırılmaktadır.¹⁶

Bu sistemde bankalar bizzat kredi kartı çıkarmak yerine, uluslararası kredi kartı şirketleri ile anlaşarak lisans sözleşmesi yapmakta ve bu uluslararası kredi kartı şirketlerinin piyasaya arz ettikleri kredi kartlarını müşterilerine sunmaktadır.¹⁷

Genişletilmiş üç taraflı kredi kartı sistemi sayesinde, kredi kartı sistemini kuran şirketlerin düzenlediği kredi kartlarının, diğer ülkelerdeki sözleşmeli üye işyerlerinde de ödeme aracı olarak kabul edilmesi sağlanmış ve bu şekilde kredi kartı evrensel bir hal almıştır. Örneğin MasterCard, dünya genelinde geçerliliği olan yaygın bir ödeme sistemi kurmuştur. MasterCard, 210 ülkede 25 binden fazla banka ve finans kuruluşu ile anlaşmalıdır. Bu finans kuruluşları üzerinden MasterCard, 22 milyonu aşkın işyerinde ödeme

¹⁴ AÇIKGÜL, E., AÇIKGÜL, H. A., age., s.28.

¹⁵ İŞGÜZAR, H., age., s.41.

¹⁶ ÇEKER, Mustafa (1997), *Kredi Kartı Uygulaması ve Özel Hukuk Açısından Kredi Kartının Hukuka Aykırı Kullanılması*, s.10, Ankara.; TEOMAN, Ö., age., s.48, vd.; BUHUR, O., age., s.23.; ATEŞ, D., age., s.11.

¹⁷ BUHUR, O., age., s.23.

aracı olarak kabul edilmektedir. VISA, Dinners Clup, American Expres, JCB kuruluşlarını da uluslar arası kredi şirketlerine örnek olarak gösterebiliriz.

Bu sistemde kredi kartı şirketiyle anlaşılan finans kurumları, gerek lisans sözleşmesine dayanarak ihraç ettiği, gerekse aynı kredi kartı şirketi ile anlaşılan diğer finans kurumlarının ihraç ettikleri aynı kartlara sahip olan hamillerin harcama tutarını da üye işyerine ödeme yükümlülüğü altına girer.¹⁸ Üye işyerinin harcama tutarını talep ettiği finans kurumu ile kart hamiline kartı veren finans kurumunun ayrı kurumlar olması halinde, kart hamilinden harcama tutarını, kart hamiline kartı veren finans kurumu talep ve tahsil edebilir.¹⁹

1.3. Karma Sistem

Karma sistem, hem iki taraflı hem de üç taraflı sistemlerin özelliklerini bünyesinde barındırmaktadır. Karma sistemde; iki taraflı sistemde olduğu gibi kartı çıkaran kuruluş, kartı kendi işyerinde kullandıran ticari işletmedir. Bu sistemde, iki taraflı sistemde olduğu gibi banka veya kredi kartı şirketi bulunmamasına karşın; kredi kartı, üç taraflı sistemde olduğu gibi birden çok işletmede kullanılabilir.

Sistemin en belirgin özelliği; mal ya da hizmet sunan işletmeler tarafından çıkartılmakta olan kredi kartının, kart kuruluşunun yanında diğer işletmelerde de ödeme aracı olarak kullanılabilmesidir.²⁰

¹⁸ ATEŞ, D., age., s.11-12.; ÇEKER, M., age., s.9-10.; TEOMAN, Ö., age., s.48.; BUHUR, O., age., s.24.

¹⁹ BUHUR, O., age., s.24.

²⁰ SAYIN, Serhat (2005), *Türk Hukukunda Kredi Kartı ve Kredi Kartının Hukuka Aykırı Kullanılmasından Doğan Hukuki Sorumluluk*, s.16, İstanbul.; YILMAZ, Eyyüp (2000), *Türkiye'de Kredi Kartı Uygulaması ve Ekonomik Etkileri*, s.23, Ankara.

Bu sistemin en klasik örneği, Universal Air Travel Plan (UATP) tarafından ıkarılan Air Travel Card olmuştur.²¹ Bu kuruluşa, dünyadaki tüm havayolları şirketleri dahil olmuştur. Bu işbirliği sayesinde kart hamilleri diledikleri havayolu şirketinden peşin para ödemeksizin bilet alma olanağına kavuşmuştur. Bu örnekte, kart sahibi, kendisine kart veren kuruluşun kartını, hem o kuruluşun işletmelerinde, hem de diğer bütün havayolu şirketlerinde kullanmaktadır.

Bu sistemde kartı çıkaran işletme, kredi kartını, kendi işletmesi ve anlaşmalı olduğu diğer işletmelerde ödeme aracı olarak kullanıracakđını taahhüt etmektedir. Kredi kartının anlaşmalı diğer işletmelerde ödeme aracı olarak kullanılması halinde kartı veren şirket, kart hamilinin diğer şirketlerden satın aldığı mal veya hizmetin bedelini o şirkete ödemeyi taahhüt eder. Kart hamili ise, gerek kartı çıkaran işletmeden gerekse diğer anlaşmalı işletmelerden satın aldığı mal veya hizmetin bedelinin sözleşmede öngörülen vade gününde kartı çıkaran işletmeye ödeyeceğini taahhüt etmektedir.

²¹ TEOMAN, Ö., age., s.47.

İKİNCİ BÖLÜM

2. KREDİ KARTI SİSTEMİNİ OLUŞTURAN SÖZLEŞMELER

Günümüzde kredi kartı sisteminden anlaşılan; üç taraflı bir hukuki ilişkidir. Tarafları;

- 1- *Kredi Kartı Sahibi,*
- 2- *Üye İşyeri,*
- 3- *Kredi Kartı Kuruluşu (Banka)'dır.*

Kredi kartı sisteminin işleyebilmesi için kredi kartını çıkaran kurum ile üye işyeri arasında ve kredi kartı çıkaran kurum ile hamil arasında kredi kartı sisteminin işleyişine ilişkin sözleşmeler akdedilir.²² Bu sözleşmeler;

- 1- *Banka ile kredi kartı sahibi arasındaki sözleşme (kredi kartı sözleşmesi),*
- 2- *Banka ile üye işyeri arasındaki sözleşme (üye işyeri sözleşmesi),*
- 3- *Kredi kartı sahibi ile üye işyeri arasındaki sözleşme (temel ilişki-sözleşme)'dir.*

Üç taraflı kredi kartı sisteminin tarafları arasında toplu olarak bir üçlü ilişki oluşturan ve birbirinden bağımsız değerlendirilmeleri mümkün olmayan karşılıklı çift taraflı sözleşme ilişkisi söz konusudur.²³ Sistem içinde kullanılan

²² **BUHUR, O.**, age., s.23.

²³ **İŞGÜZAR, H.**, age., s.61.

sözleşmeler tamamen birbirinden bağımsız şekilde akdedilmektedir. Ancak bu sözleşmelerin her birinin ifasının sağlanabilmesi, diğer sözleşmenin varlığına ve ifa edilmesine bağlıdır. Örneğin; kredi kartı sözleşmesine bağlı olarak müşterisine kredi kartı vermiş olan kart kuruluşu, ticari işletmelerle üye işyeri sözleşmesi akdetmemişse, bu durumda kredi kartının fiilen kullanımı mümkün olmayacak, dolayısıyla kredi kartı sözleşmesinin de ifası mümkün olmayacaktır. Aynı şekilde; ticari işletmelerle üye işyeri sözleşmesi yapmış olan bir kart kuruluşu, müşteriler ile kredi kartı sözleşmesi akdetmemiş ise, ticari işletmelerle akdettiği üye işyeri sözleşmesinin de ifası mümkün olmayacaktır.

Kredi kartı ilişkisinde kart hamili, üye işyerinden satın aldığı mal veya hizmetlerden, kredi kartını kullanarak nakit ödemesiz olarak yararlanır. Kart sahibi ile üye işyeri arasında her seferinde satım, istisna veya kira sözleşmesi gibi borçlar hukukunun karşılıklı edimlerin mübadelesini içeren bir sözleşme akdedilmektedir.²⁴

Kart hamili, nakit ödemedi alışıveriş yapabilmek için kartını üye işyerine ibraz eder. Üye işyeri, kart üzerinde yapılması gereken kontrolleri tamamladıktan sonra, bir harcama belgesi düzenler ve kart hamili tarafından bu harcama belgesi imzalanır.²⁵ Bunun üzerine kart hamiline satın alınan mal teslim edilir ya da hizmetten faydalanması sağlanır. Kredi kartı sisteminin işletilmesi ile üye işyeri, banka muhasebesi açısından kart hamiline sattığı mal ya da hizmet bedeli tutarında harcama belgesi düzenler ve banka, üye işyerine karşı borçlandırılmış olur.²⁶

²⁴ İŞGÜZAR, H., age., s.61.

²⁵ 02.07.2007 tarihi itibarıyla harcama belgesinin imzalanması, yerini chip & pin uygulamasına bırakmıştır. Chip & pin, kredi kartının kopyalanma, çalınma, kaybolma risklerini azaltan bir ödeme yöntemidir. Kart bilgilerinin, kredi kartının manyetik bandının yanı sıra kart üzerinde bulunan ve güvenlik unsurları artırılmış bir mikroçipe de yazıldığı kart tipidir. Bankalar tarafından kartların ATM ya da POS cihazlarında kullanılabilmesi için kart sahiplerine PIN kodu verilir. (KAYA, Ferudun (2009), *Kredi Kartları 5464 Sayılı Banka ve Kredi Kartları Kanunu İlaveli*, s.72, İstanbul.)

²⁶ ATEŞ, D., age., s.197.

Üye işyeri, düzenlediği harcama belgelerini, sözleşme yaptığı kredi kartı kurumuna tevdi eder. Kredi kartı kurumu, eğer kart hamili kendisi ile kredi kartı sözleşmesi yapmış bir kişi ise, bu harcama belgeleri vasıtasıyla hazırladığı aylık hesap belgesini düzenleyerek kart hamiline gönderir ve kart hamili harcama tutarını sözleşme yaptığı kredi kartı kurumuna öder (basit üç taraflı sistem). Eğer kart hamili, o kredi kartı kurumu ile sözleşme yapmamışsa, bu durumda kredi kartı kurumu, harcama belgelerinin tutarını kart hamilinin sözleşme yaptığı kurumdan “*kliring*”²⁷ vasıtasıyla tahsil eder ve kart hamiline aylık hesap belgesini, sözleşme yapmış olduğu kredi kartı kurumu düzenleyip göndererek, harcama tutarını tahsil eder (genişletilmiş üç taraflı sistem).²⁸

2.1. Kredi Kartı Sözleşmesi

Kredi kartı sözleşmesi, “kartı çıkaran kuruluş” ile “kredi kartı sahibi” arasındaki hukuki ilişkiyi düzenleyen sözleşmedir. Genellikle kredi kartı sözleşmesi, kartı çıkaran kuruluş sıfatı ile bankalar tarafından önceden tek taraflı matbu olarak düzenlenmekte ve kredi kartı almak isteyen kişi ve banka tarafından imzalanmakla sözleşme ilişkisi doğmuş olmaktadır.²⁹

Kredi kartı sözleşmesi, tam iki taraflı sözleşmedir. Bu sözleşme ile her iki tarafın tek başına feshe yetkili olduğu sürekli bir borç ilişkisi kurulmuş olur.³⁰

²⁷ Aynı cins kartı pazarlayan kuruluşlar ile sisteme üye kuruluşların sayısı çoğaldıkça, bu sistemin bazı sakıncaları ortaya çıkmaya başlayabilir. Bu durumda ödemelerin karışması mümkündür. Bunu engellemek için takas bürosu şeklinde çalışan *kliring büroları* kurma yolu tercih edilmektedir. (AKİPEK, Şebnem (2003), *Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Çerçevesinde Kredi Kartları*, AÜHF Dergisi, C.52, S.3, s.108, Ankara.)

²⁸ BUHUR, O., age., s.26.

²⁹ İŞGÜZAR, H., age., s.63.

³⁰ SAYIN, S., age., s.40.

Sözleşmede; kredi kartı çıkaran kuruluş, kredi kartının üye işyerinde nakitsiz ödeme aracı olarak kabul edileceğini; buna karşılık kredi kartı sahibi de, kredi kartı ile üye işyerinde yaptığı harcamaları kartı çıkaran kuruluşu ödeyeceğini taahhüt etmektedir.

2.1.1. Sözleşmenin Tarafları

Kredi kartı sözleşmesinin taraflarını “*kartı çıkaran kuruluş*” ve “*kredi kartı sahibi (kart hamili)*” oluşturmaktadır.

Kart kuruluşu, bir banka olabileceği gibi, özel olarak kurulmuş bir kredi kartı şirketi de olabilir.³¹ Ancak ülkemizde kredi kartı, genellikle bankalar tarafından çıkarılmaktadır. Kart kuruluşu, aynı zamanda, üye işyeri ile yapılan, üye işyeri sözleşmesinin de tarafıdır.

Kart Kuruluşunun kredi kartı sözleşmesine taraf olabilmesi için, Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu’nun 4. maddesindeki şartları taşıması gerekmektedir. Buna göre;

Kartlı sistem kurma, kart çıkarma, üye işyerleri ile anlaşma yapma, bilgi alışverişi, takas ve mahsuplaşma faaliyetinde bulunmak isteyen kuruluşların Kuruldan³² izin almaları şarttır.

Bu kuruluşların;

- a) *Anonim şirket şeklinde kurulması,*
- b) *Kurucularının gerekli malî güç ve itibara sahip bulunması, işin gerektirdiği dürüstlük ve yeterliliğe sahip olması ve banka ortaklarında aranan diğer nitelikleri haiz olması,*

³¹ AÇIKGÜL, E., AÇIKGÜL, H. A., age., s.97.

³² Maddede sözü edilen kurul, Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu’dur.

c) *Hisse senetlerinin nakit karşılığı çıkarılması ve tamamının nama yazılı olması, tüzel kişi kurucuların yönetim ve denetimine sahip gerçek kişilerin kim olduğunun belgelenmesi,*

d) *Nakden ve her türlü muvazaadan arı olarak ödenmiş olan sermayesinin altı milyon Yeni Türk Lirasından az olmaması,*

e) *Ana sözleşmesinin bu Kanun hükümlerine uygun olması,*

f) *Bu Kanun kapsamındaki işlemleri gerçekleştirebilecek yönetim, yeterli personel ve teknik donanımına sahip olması, şikâyet ve itirazlarla ilgili birimleri oluşturması,*

g) *(d) bendinde belirtilen sermayenin yüzde beşi tutarındaki sisteme giriş payının Kurum hesabına yatırıldığına dair belgenin ibraz edilmesi, şarttır.*

Kuruluşların bu Kanun kapsamındaki faaliyetlerinin kurumsal yönetim hükümlerine uygunluğunu sağlaması zorunludur.

Merkezi yurt dışında bulunan kartlı sistem kuruluşlarının Türkiye'de şube ya da kredi kartı sistemi kurmamak, kart çıkarmamak ve üye işyeri anlaşması yapmamak kaydıyla temsilcilik açmaları Kurulun iznine tabidir.

Kredi kartı sözleşmesinin diğer tarafı olan *Kredi Kartı Sahibi*; Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu'nun 3/j maddesine göre, Banka kartı veya kredi kartı hizmetlerinden yararlanan gerçek veya tüzel kişiyi ifade etmektedir. Yani kredi kartı sahibi, gerçek kişi olabileceği gibi tüzel kişi de olabilmektedir. Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu yürürlüğe girmeden önceki bir Yargıtay kararında da, limited şirketin kredi kartı sözleşmesine taraf olabileceğini kabul etmiştir.³³

³³ Yargıtay, 19. HD. E. 1993/5798, K. 1994/5608, T. 02.06.1994, <http://www.kazanci.com>, (Erişim Tarihi:17.12.2009).; ATEŞ, D., age., s.103, dpn. 259.)

Tüzel kişiler, hiç bir zaman tüzel kişi olarak bir davranışta bulunamazlar. Kanunkoyucu tüzel kişilerin bir davranışta bulunabilmeleri için, onların gerçek kişiler tarafından temsil edilmesini istemiştir. Bu nedenle tüzel kişiler ancak organ denen ve tüzel kişinin bir parçası olan gerçek kişilere sahip olmasıyla, fiil ehliyetini kazanırlar.³⁴ Doğal olarak tüzel kişiler, kredi kartı sözleşmesini yetkili temsilciler eliyle akdedecekler ve kredi kartını da temsile yetkili şahıslar vasıtasıyla kullanabileceklerdir.

Burada önemli olan husus, kredi kartı üzerinde tüzel kişinin mi yoksa tüzel kişiyi temsile yetkili kişinin mi isminin yazması gerektiğidir. Kredi kartının kullanımı sırasında işlemin güvenli şekilde gerçekleştirilebilmesi için kredi kartını kullanan kişinin, yetkili hamil olup olmadığının üye işyeri tarafından kontrol edilmesi gerekmektedir. Bu kontrollerin basit ve hızlı bir şekilde yapılabilmesi için kartın tüzel kişiyi temsile yetkili kişinin adına düzenlenmesi; bunun yanında kredi kartının temsilen kullanıldığının, asıl sahibinin kim olduğunun, yani işlem ile kimin borç altına girdiğinin anlaşılması için ise kart sahibi tüzel kişinin isminin de kart üzerine yazılması gerektiği kanısındayım.

TMK md. 50/2 uyarınca, kart üzerinde ister tüzel kişi ismi yazsın, ister yetkili temsilci ismi yazsın, yetkili temsilci eliyle kullanılan kredi kartı borcundan tüzel kişi sorumlu olacaktır. Yetkili temsilcinin, tüzel kişiye ait kredi kartı ile özel işleri için yaptığı harcamaların bedelinden de kart kuruluşuna karşı tüzel kişi sorumlu olacaktır. Bu durumda, yetkili temsilci, sadece temsilcisi olduğu tüzel kişiye karşı sorumlu olacaktır.

Kanun'da tüzel kişilerin kart sahibi olmasına engel bir durum olmamakla birlikte, kart sahibinin tacir olup olmadığı hususu, sözleşmeye uygulanacak hükümler açısından farklılık arz etmektedir. Banka kartları ve Kredi Kartları Kanunu'nun 43. maddesinde, Kanun'un 8/1, 9, 12, 24, 25, 26 ve

³⁴ ÖZTAN, Bilge (2002), *Medeni Hukukun Temel Kavramları*, s.308, Ankara.

44. maddelerinin tacirlere verilen kurumsal kredi kartları hakkında uygulanamayacağı hükme bağlanmıştır. Bu düzenleme ile kanun koyucu, tacirler hakkında ticari hükümlerin uygulanmasını amaçlamıştır. Zira tacir olan kart sahibinin kredi kartı ile yapacağı işlemlerin ticari iş olması nedeniyle bu işlemlere ticari hükümlerin uygulanması gerekmektedir.

Kredi kartı sahibi (hamili) olmak isteyen gerçek kişinin ise doğal olarak fiil ehliyetine sahip olması gerekmektedir. Sınırlı ehliyetsizlerin kredi kartı üyelik sözleşmesinin tarafı olabilmeleri için ve dolayısıyla kredi kartını kullanabilmeleri için, MK md. 16/1 uyarınca kanuni temsilcilerinin onaylarının alınması gerekmektedir. Tam ehliyetsizler ise kredi kartı sözleşmesinin tarafı olamayacaklardır.

Yargıtay 19. Hukuk Dairesi bir kararında, kredi kartı sözleşmesi yapıldığı sırada kendisini tam ehliyetli olarak gösteren, kendisinden borcun ifası istendiğinde ise ehliyetsizliğini ileri süren kart sahibi hakkında şu şekilde bir yorum yapmıştır:

<<... Davacı bankanın ödeme talebine kadar tam ehliyetli biri gibi hareket edebilen davalının, borcun ifası istendiğinde ehliyetsizliğini ileri sürerek ifadan kaçınması, hakkın kötüye kullanılmasının tipik bir örneğidir.

Tam ehliyetsizlere ilişkin TMK'nın 15. maddesi hükmüne getirilen ikinci sınırlama, BK'nın 54. maddesi hükmüdür. Belirtilen yasa hükmüne göre, "Hakkaniyet iktiza ediyorsa hakim, temyiz kudretini haiz olmayan kimseyi ika ettiği zararın tamamen yahut kısmen tazminine mahkum eder". BK'nın 98/2. maddesi yollaması ile akde aykırılık hallerinde de uygulaması mümkün olan BK'nın 54/1. maddesi uyarınca, hakkaniyet elverdiği takdirde tam ehliyetsiz olan kişi, diğer tarafın batıl hukuki işleminin hüküm ifade ettiğine güveni nedeni ile doğan zarardan sorumludur.

Öte yandan TMK'nın 452/2. maddesinde; "Vesayet altındaki kişinin fiil ehliyetini haiz olduğu hususunda diğer tarafı yanıltmış olması halinde, onun bu yüzden uğradığı zarardan sorumlu olacağı" öngörülmüştür. Buna göre, kendisini ehil bir kişi gibi gösterip hukuki işlem yapan ve bu suretle karşı tarafı zarara uğratan ehliyetsiz kişinin bu zarardan sorumlu olacağının kabulü gerekir.

Bütün bu açıklamalar yanında, BK'nın 61-66. maddelerinde düzenlenen sebepsiz iktisap hükümlerine göre, hacir altındaki kişinin karşı tarafın aleyhine olacak şekilde kendi mal varlığında meydana gelen sebepsiz zenginleşme oranında sorumlu olacağı kuşkusuzdur. Zira, sebepsiz zenginleşme hükümleri gözetildiğinde, zenginleşenin iade borcunun doğması bakımından fiil ehliyetinden yoksun olmak sonuca etkili değildir...>>³⁵

Kredi kartı hamili olabilmek için kişinin ekonomik durumunun kanuna göre bir önemi yoktur.³⁶ Banka, sözleşme yapacağı kişinin gelir durumuna göre kredi kartı verip vermemekte serbesttir. Ülkemizde bankalar, kredi kartı sözleşmesi yaparken, başvuru yapan kişilerin ödeme gücünü araştırmakta, kişilerin ekonomik durumuna göre kart vermektedir. Bunun nedeni, kart hamilinin, kart kuruluşuna ödeme yapamaması halinde kuruluşun üye işyerine başvuru imkanının bulunmamasıdır.

Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu'nda, kredi kartı hamili olabilmek için kişinin gelir düzeyi bakımından kanuni bir sınırlama getirilmemiş olmasına karşın, kullanılacak kredi kartı limiti ile ilgili olarak şu şekilde bir sınırlama getirmiştir. Kart çıkaran kuruluş tarafından bir gerçek kişinin sahip olduğu tüm kredi kartları için tanınacak toplam kredi kartları limiti, ilk yıl için ilgilinin aylık ortalama net gelirinin iki katını, ikinci yıl için

³⁵ Yargıtay, 19. HD. E. 2006/6489, K. 2006/12076, T. 14.12.2006, <http://www.kazanci.com>, (Erişim Tarihi:17.12.2009).

³⁶ AÇIKGÜL, E., AÇIKGÜL, H. A., age., s.98.

ise, dört katını aşamayacaktır. Bin Türk Lirasına kadar limitler hariç olmak üzere, aylık veya yıllık ortalama gelir düzeyi kart hamili tarafından beyan edilen ve ilgili kuruluşlarca teyit edilen gelirler üzerinden tespit edilir (md.9/2).

2.1.2. Sözleşmenin Şekli

5464 Sayılı Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu'nun 24. maddesinde, “*Kart çıkaran kuruluşlar ile kart hamilleri arasındaki ilişkiler, bu Kanun ve ilgili diğer mevzuat çerçevesinde en az oniki punto ve koyu siyah harflerle hazırlanacak yazılı sözleşme ile düzenlenir.*” demek suretiyle kredi kartı sözleşmesinin yazılı şekilde yapılacağı öngörülmüştür.

BK md. 11/2’de belirtildiği üzere “Kanunun emrettiği şeklin şümul ve tesiri derecesi hakkında başkaca bir hüküm tayin olunmamış ise akit, bu şekle riayet olunmadıkça sahih olmaz. Diğer bir ifade ile kanunda aksi belirtilmedikçe kanunun öngördüğü şekil, bir sıhhat (muteberlik) şartıdır.³⁷ Bu hüküm çerçevesinde, kanunda kredi kartı sözleşmelerinde aranan şekil şartının etkisinin ne olduğunun ayrıca belirtilmemiş olması nedeniyle, yazılı şekil şartı, sözleşmenin geçerlilik şartıdır. Kredi kartı sözleşmesinin adi yazılı şekilde yapılması yeterli olup, resmi yazılı şekil aranmamaktadır.

5464 Sayılı Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu'nun 24. Maddesinde sözleşmenin “*en az oniki punto ve koyu siyah harflerle*” hazırlanması öngörüldüğünden, sözleşmenin belirtilen harf karakteri şartlarını taşıması veya el yazısı ile hazırlanması da sözleşmeyi geçersiz kılacaktır.

Her ne kadar Kanun’un 35/f maddesi uyarınca şekil şartlarına uyulmaması durumunda idari para cezası uygulanması öngörülmüşse de³⁸; bu

³⁷ OĞUZMAN, M. Kemal, ÖZ, M. Turgut (2000), *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, s.115-116, İstanbul.

³⁸ Md. 35/f: Kanun’un 24’üncü ve 25’inci maddelerine aykırılık halinde ikibin Yeni Türk Lirasından onbin Yeni Türk Lirasına kadar idari para cezası uygulanır.

durum öngörülen “oniki punto ve koyu siyah harflerle hazırlanacak yazılı sözleşme” şeklinin, geçerlilik şekli olması şartını etkilemeyecektir. Bu durumda, hem sözleşme geçersiz olacak, hem de kart kuruluşuna idari para cezası uygulanacaktır.³⁹

Sözleşmenin yazılı şekilde yapılması ve en az oniki punto ve koyu siyah harflerle hazırlanması, sözleşme metninin kart kuruluşları tarafından matbu şekilde hazırlanması anlamına gelmemektedir. Kredi kartı sözleşmesinin bir tarafının her zaman bir kart kuruluşu olduğu gözetildiğinde, sürekli aynı sözleşmeyi düzenleyen bir kart kuruluşunun aynı kredi kartı sözleşmesini çoğaltarak matbu şekilde bastırması, hem kart kuruluşunun işlerini kolaylaştırmakta, hem de sözleşme şartları açısından tüm kart hamillerini eşit kılmaktadır. Günümüzde kart kuruluşlarının kredi kartı sözleşmesi düzenlerken uyguladıkları yöntem de bu şekildedir. Ancak “*Tarafların Anlaşması*” başlığı altında inceleyeceğimiz üzere, matbu form şeklinde hazırlanan kredi kartı sözleşmeleri, genellikle tarafların iradelerini net bir şekilde yansıtamadığı için kart hamili aleyhine olan hükümleri geçersiz sayılacaktır.

Banka Kartları ve Kredi Kartları Hakkında Yönetmeliğin 17/4-5 maddesinde, “*sözleşmede yer alması gereken hususlar*” tek tek düzenlenmiştir. Buna göre kredi kartı sözleşmelerinde;

1. Kart hamilinin sorumluluğunun, kartın zilyetliğine geçtiği veya fiziki varlığı bulunmayan kart numarasının öğrenildiği andan itibaren başlayacağına,
2. Kart kullanımına bağlı olarak kart hamillerinden alınabilecek ücret, komisyon, masraf ve vergilerin neler olacağına dair açıklamalar ve bunların tutarları ve sözleşmede yer alan ücret, komisyon, masraf ve vergiler dışında kart kullanımına bağlı olarak kart hamilinden herhangi bir isim altında ödeme talep edilemeyeceği ve hesabından kesinti yapılamayacağına,

³⁹ AÇIKGÜL, E., AÇIKGÜL, H. A., age., s.102.

3. Yabancı para cinsinden yapılan işlemlerde bankaca uygulanacak kurun belirlenme esaslarına,

4. Kart hamilinin, kartı ve kartın kullanılması için gerekli şifre bilgilerini güvenli bir şekilde koruması ve bu bilgilerin başkaları tarafından kullanılmasına engel olacak önlemleri alması gerektiği, bunların kaybolması, çalınması halinde veya iradesi dışında gerçekleşmiş herhangi bir işlemi öğrenmesi durumunda kart çıkaran kuruluşa derhal bildirim yapmak zorunda olduğuna,

5. Kart hamilinin, kart çıkaran kuruluşa yapacağı bildirimden önceki yirmi dört saat içinde gerçekleşen hukuka aykırı kullanımdan doğan zararlardan yüz elli Yeni Türk Lirası ile sınırlı olmak üzere sorumlu olduğuna,

6. Hukuka aykırı kullanımın, hamilin ağır ihmeline veya kastına dayanması veya bildirimden yirmi dört saat içinde yapılmaması hallerinde bu sınırın uygulanmayacağına,

7. Kart hamilinin ilgili sigorta prim bedelini ödemek koşuluyla bildirimden önceki yirmi dört saat içinde gerçekleşen hukuka aykırı kullanımdan doğan zararlar ilgili yasal sorumluluk tutarı için sigorta yaptırılmasını talep edebileceğine,

8. Kartın ve kartın kullanılması için gerekli şifre bilgilerinin kaybolması veya çalınması halinde banka kartı hamilinin yapacağı bildirimden önceki yirmidört saatten önce gerçekleştirilen işlemlerden kart hamilinin sorumlu olduğuna,

9. Kart hamilinin adresinde meydana gelen değişiklikleri, değişiklik tarihinden itibaren on beş gün içinde kart çıkaran kuruluşa bildirmekle yükümlü olduğuna ve adres değişikliğini söz konusu süre zarfında Bankaya bildirmemesi halinde eski adresine yapılacak bildirimlerin geçerli olacağına,

10. Sözleşmenin sona erme ve fesih şartlarına

11. Kart hamilinden talep alınmadıkça kart limitlerinin artırılamayacağına,

12. Sözleşmeye bağlı olarak kart hamillerinden alınabilecek ücret, komisyon, masraf ve vergilerin neler olacağına dair açıklamaların ve bunların tutarlarının ve sözleşmede yer alan ücret, komisyon, masraf ve vergiler dışında

kart hamilinden herhangi bir isim altında ödeme talep edilemeyeceği ve hesabından kesinti yapılamayacağına,

13. Uygulanacak akdi ve gecikme faizi oranlarının Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası tarafından belirlenen azami oranların üstünde olmayacağına,

14. Bileşik faiz uygulanamayacağına,

15. Kanunun 26'ncı maddesi uyarınca nakit kullanımına ilişkin borçlar hakkında, faizin başlama tarihi olarak işlem tarihinin esas alınacağına,

16. Kanunun 9 uncu maddesi uyarınca belirlenecek kredi kartı limitinin kart çıkaran kuruluşun insiyatifi dışında kart hamilinin harcamalarıyla aşılması durumunda veya tahsis edilen limitin yüzde yirmisini geçmemesi ve bir sonraki hesap döneminde kapatılması koşuluyla, bir takvim yılında ikiden fazla olmamak üzere, kart limitinde aşım oluşması halinde, aşılan miktara işlem tarihi ile ödeme tarihi arasındaki süre için akdi faiz yürütüleceğine,

17. Faiz oranlarındaki artışın kart hamiline otuz gün önceden bildirileceği ve kart hamilinin faiz artışının bildirim tarihinden itibaren en geç altmış gün içinde borcunun tamamını ödeyip kredi kartını kullanmaya son vermesi halinde faiz artışından etkilenmeyeceğine,

18. Yabancı para cinsinden yapılan işlemlerde bankaca uygulanacak kurun belirlenme esaslarına ve bunun hesap özetine yansıtılmasına,

19. Asgari ödeme tutarının hesap özetinde belirtilen dönem borcunun yüzde yirmisinden az olamayacağı ve bankanın bu miktardan az olmamak üzere asgari ödeme tutarını belirleyebileceğine,

20. Borçlunun temerrüde düşmesinin hukuki sonuçlarına,

21. Alınan bir teminat varsa teminatın türü, niteliği, hangi hallerde teminata başvurulacağı, teminatın müşteriye iade şartlarına,

ilişkin hükümler yer almalıdır.

Borçlar Kanunu'nun 12. maddesine göre, kanunun adi yazılı şekle tabi tuttuğu bir akitte yapılacak değişiklik de aynı şekle uyulması gerekir. Bu nedenle, kredi kartı sözleşmesinde yapılacak değişikliklerin de 12 punto koyu

siyah harflerle yazılı olarak yapılması gerekmektedir. Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu'nda sözleşme değişikliklerinin tabi olduğu şekil ile ilgili bir hüküm bulunmamaktadır. Banka Kartları ve Kredi Kartları Hakkında Yönetmeliğin 18. Maddesinde ise, “kredi kartı sözleşmelerinde yapılacak değişiklikler kart hamiline hesap özeti ile bildirilir.” denmektedir.⁴⁰ Ancak yönetmelikte düzenlenmiş olan bu hüküm, BK md. 12'ye aykırılık teşkil edecektir. Bu nedenle sözleşme değişikliklerinin her halükarda sözleşme gibi en az on iki punto harfler ile yazılı bir sözleşme ile yapılması gerektiği kanaatindeyim. Ancak yapılan değişiklik, sözleşmeye aykırı olmayan, tamamlayıcı ve ikinci derecedeki noktaları kapsıyorsa, yazılı şekil zorunluluğu yoktur.⁴¹ (BK. md. 12) Bu tür değişikliklerin, yönetmeliğin öngördüğü şekilde yapılması mümkündür.

Kredi kartı sözleşmesine bağlı kefalet sözleşmesinin, kredi kartı sözleşmesi ile aynı metin üzerinde yapılması gerektiğine yönelik bir kanun hükmü bulunmamakla birlikte, BK. md. 484 gereği kefalet sözleşmesinin de ister kredi kartı sözleşmesi ile aynı metin içerisinde düzenlensin, ister ayrı bir sözleşme şeklinde düzenlensin, yazılı olarak yapılması gerekir. Kefalet sözleşmesinde, asıl borcun, borcun miktarının ve borçlunun, kefaletin illetinin de gösterilmesi gerekir (BK. Md. 484). Bunlar gösterilmemişse, yazılı şekle uyulmuş olsa bile, kefalet sözleşmesi geçerli değildir.⁴²

⁴⁰ Bu durumda kanunun 25. maddesi gereğince kart sahibinin sürelerde değişikliğe itiraz etmediği takdirde değişiklik gerçekleşmiş olacaktır. Bildirimin ait olduğu döneme ilişkin son ödeme tarihinden sonra kartın kullanılmaya devam olunması halinde, sözleşmede meydana gelen değişikliklerin kabul edildiği addolunur. Faiz oranının artırılması durumunda ise bu değişikliğin hüküm ifade edebilmesi için otuz gün önceden kart hamiline bildirilmesi zorunludur. Kart hamili faiz artırımına ilişkin bildirim tarihinden itibaren en geç altmış gün içinde tüm borcunu ödeyip kredi kartını kullanmaya son verdiği takdirde faiz artışından etkilenmez. (Md. 25)

⁴¹ **REİSOĞLU, Safa** (2010), *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, s.91, İstanbul.

⁴² **ZEVKLİLER, Aydın** (2002), *Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri*, s.396, Ankara.

BK. md. 484'te aranan şekil, bir ispat şekli olmayıp geçerlilik şeklidir. O halde gerekli şekle uyulmadan yapılan kefalet kesin hükümsüzdür. Hakim, taraflardan birinin şekil noksanını ileri sürmesini beklemeksizin, re'sen kefaletin geçerli şekilde yapıp yapılmadığını araştırmak durumundadır.⁴³

<<... B.K.'nun 484. maddesi uyarınca, sözleşmenin yazılı olarak yapılması ve kefilin sorumlu olduğu miktarın açıkça belirlenmiş olmasına bağlıdır. Bu konuda 12.04.1944 tarihli 14-13 sayılı Yargıtay İçtihadı Birleştirme kararının da dikkate alınması gerekir. Anılan kararda kefillik sözleşmesinde kefilin ödeyeceği miktarın gösterilmiş olup olmadığının ve senetten böyle bir miktarın anlaşılıp anlaşılamayacağına hakim tarafından kendiliğinden göz önüne alınması gerektiği hususuna değinilmiştir. Bu durumda kefalet sözleşmesinden kefilin sorumlu olacağı belirli bir miktarın mevcudiyeti anlaşılabilirse sözleşmenin geçerli olacağı kuşkusuzdur. Oysaki somut olayda kefalet limiti gösterilmediği gibi, sözleşmeden de kefilin sorumlu olacağı miktar anlaşılamadığından, kefalet akdinin geçerliliğinden artık söz edilemez. Hal böyle olunca, mahkemece açıklanan hususlar gözetilmeden davalı kefilin sorumluluğunu gerektirecek yazılı şekilde hüküm kurulmasında isabet görülmemiştir...>>⁴⁴

<<...limit belirlenmesi kefaletin asli unsurudur. Daha açık bir anlatım ile, sözleşme kurulurken kefilin sorumlu olacağı limit belirlenmiş olmalıdır. Limit belirlenmemiş ise geçerli bir kefalet sözleşmesinden söz etmek mümkün değildir. Somut olayda dava dışı asıl borçlu A... Y... için uygun görülen kredi limiti hanesinin diğer yazılardan ve kullanılan kalemden farklı olarak ve kurşun kalemle 3.050.000.000 TL olarak doldurulduğu çiplak gözle dahi açıkça görülmekte olup, bu husus kredi limitinin sonradan

⁴³ **YAVUZ, Cevdet** (2007), *Türk Borçlar Hukuku Özel Hükümler*, s.837, İstanbul.; Bkz.12.04.1944 tarihli E:1993/14K: 1994/13 sayılı Yargıtay İçtihadı Birleştirme kararı, <http://www.kazanci.com>, (Erişim Tarihi:27.02.2010).

⁴⁴ Yargıtay, 19.HD. E. 2009/1369, K. 2009/4509, T. 14.05.2009, <http://www.kazanci.com>, (Erişim Tarihi:27.02.2010).

doldurulduğuna karine teşkil eder. Dolayısıyla geçerli bir kefalet sözleşmesi bulunmadığından mahkemece davanın kabulüne karar verilmesi gerekirken yazılı şekilde reddine karar verilmesi usül ve yasaya aykırı olup, bozma nedenidir...>>⁴⁵

Sözleşme değişikliği durumunda, kefil var ise, Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu'nun 24. Maddesine göre; kefilin sorumluluğunu artırıcı nitelikteki değişikliklere ve kartın kullanım limitinin yükseltilmesine ilişkin olarak kefilin ilave şartlara dair sorumluluğunun başlaması için kefilin yazılı onayının alınması şarttır.

Banka Kartları ve Kredi Kartları Hakkında Yönetmeliğin 17/5-i maddesine göre ise, kredi kartı sözleşmesine bağlı kefalet sözleşmesinde;

1) Kefil için temerrüt halinin, kart hamilinin borcunun kendisine bildirilmesi ile başlayacağı,

2) Kefaletin 22/4/1926 tarihli ve 818 sayılı Borçlar Kanununun adi kefalet hükümlerine tabi olduğu ve önce asıl borçluya başvurulup tüm tahsil yolları denenmeden kefilin borcunun ifasının istenemeyeceği,

3) Mevcut sözleşme hükümlerinde kefilin sorumluluğunu artıracak değişikliklerin ve kart limitindeki artışın kefil açısından geçerli olabilmesinin kefilin yazılı onayına bağlı olduğu,

hususları yer almak zorundadır.

⁴⁵ Yargıtay, 19.HD. E. 2007/3171, K. 2007/7154, T. 22.05.2007, <http://www.kazanci.com>, (Erişim Tarihi:27.02.2010).

2.1.3. Sözleşmenin Unsurları

Kredi kartı sözleşmesinin unsurlarını;

- a) Tarafların anlaşması,
- b) Süreklilik,
- c) Kredi kartının üye işyerinde nakitsiz ödeme aracı olarak kabul edilmesini sağlamak için faaliyette bulunma,
- d) Kredi kartı sahibinin harcamalarını üye işyerine ödeme,
- e) Kredi kartı sahibinin, kredi kartı ile yaptığı harcamalar tutarını kartı çıkaran kuruluşa ödemesi,

olarak belirlemek mümkündür.

2.1.3.1. Tarafların Anlaşması

Borçlar Kanunu'nun 1. maddesinde, *“iki taraf karşılıklı ve birbirine uygun surette rızalarını beyan ettikleri takdirde, akit tamam olur”* denmektedir. Bir akdin kurulması için iki veya daha çok şahsın bir hukuki sonuç meydana getirmek üzere karşılıklı irade beyanında bulunmaları ve bu irade beyanlarının birbirine uygun olması gerekir.⁴⁶

Kredi kartı sözleşmesi, rızai bir sözleşme olduğundan, kart kuruluşu ile kart hamili arasında kredi kartı sözleşmesinin kurulabilmesi için tarafların anlaşmaları, birbirlerine uygun ve karşılıklı irade beyanlarını açıklamaları gerekmektedir.⁴⁷

⁴⁶ OĞUZMAN, M. K., ÖZ, M. T., age., s.48.

⁴⁷ AÇIKGÜL, E., AÇIKGÜL, H. A., age., s.108.; BUHUR, O., age., s.73.; SAYIN, S., age., s.42.

Uygulamada, kredi kartı kuruluşları, daha önce matbu formlar şeklinde hazırladıkları kredi kartı sözleşmelerini genellikle şubelerinde bulunan stantlarda sergilemekte, kredi kartı hamili olmak isteyen müşterilerine bu formları doldurmaları için vermektedirler. Matbu sözleşmelerde, taraflardan birinin (kart kuruluşunun) ismi ve sözleşmenin konusu yazılı olup, “kredi kartı talep eden kişiye ait bilgiler içeren kısmı” kısmı boş bırakılmaktadır. Matbu şekilde hazırlanan kredi kartı sözleşmeleri, sözleşmenin kart hamili olmak isteyen kişi tarafından doldurulup imzalanması sonrasında, bu talebin kart kuruluşlarınca uygun görüldüğü takdirde geçerli olacağına ve yürürlüğe gireceğine ilişkin hükümler içermektedir. Yani banka, sözleşmenin kurulmasını kendi kabulüne bağlamaktadır. Bu hususlar, matbu kredi kartı sözleşmelerin düzenlenerek boş şekilde kart hamili olmak isteyen kişiye verilmesi fiilinin, “*icaba davet (öneriye çağrı)*” niteliğinde olduğunu göstermektedir. Zira bu aşamada, hem sözleşmenin asli unsurları henüz belli değildir, hem de kredi kartı hamili olmak isteyen bir kişinin bu matbu sözleşmeyi (formu) doldurup imzalaması ile sözleşme kurulmamakta, aksine sözleşme kart kuruluşunun kabulüne sunulmaktadır.

Matbu form şeklinde hazırlanmış kredi kartı sözleşmesinin kart hamili olmak isteyen kişi tarafından doldurulup imzalanarak ilgili bankanın kabulüne sunulması ise, “*icap (öneri)*” niteliğindedir. Çünkü burada kart hamili olmak isteyen kişi tarafından doldurulup imzalanan sözleşme, artık asli unsurları içermekte, doğrudan belirli bir tarafa (ilgili bankaya) yöneltilmekte ve onun kabulüne sunulmaktadır. Kart kuruluşu, icabı kabul ettiği takdirde sözleşme kurulmuş olacaktır.

Matbu form şeklinde düzenlenen kredi kartı sözleşmesinin kart hamili olmak isteyen kişi tarafından doldurulup imzalanarak kart kuruluşuna verilmesi sonrasında, kart kuruluşunun, kart hamili olmak isteyen kişinin gelir düzeyini ve ekonomik durumunu inceleyerek başvuruyu onaylaması ise “*kabul*” niteliğindedir. Uygulamada matbu sözleşmeler, kart kuruluşunun iradesine tam

olarak uygun şekilde hazırlanmış olduğundan, icaba uygun olmayan veya icabi değiştiren bir kabul beyanı söz konusu olmamaktadır.

Kabul beyanı, açık bir şekilde kart sahibine yazılı olarak bildirilebileceği gibi, kredi kartının gönderilmesi suretiyle de açıklanabilir.⁴⁸ Kredi kartının düzenlenerek kart sahibine teslimi kart kuruluşunun sözleşmeden doğan bir edimidir. Bu durumda kart kuruluşu, sözleşmeden doğan bu edimini yerine getirmekle (kabul iradesini gösteren bir davranışta bulunmakla) sözleşmeyi kabul etmiş olur.

2.1.3.1.1. Genel İşlem Koşullarının Geçerliliği

Bir sözleşmenin kurulmasına ilişkin “*karşılıklı ve birbirine uygun irade beyanlarının*” oluşmasında, taraflar, prensip itibariyle, sözleşmenin bütün hükümlerini tartışırlar ve anlaşılırsa sözleşmeyi gerçekleştirirler. Günümüzün gelişen ve değişen sosyo-ekonomik şartlarında, hükümleri tartışılarak oluşturulan “*bireysel sözleşmelerin*” yanında, “*katılım sözleşmeleri*” olarak nitelendirilen sözleşme türü de gittikçe artan bir uygulamaya konu olmakta ve önem kazanmaktadır.⁴⁹

Katılım sözleşmelerinde, sözleşme hükümleri, taraflardan biri eliyle, aynı nitelikteki bütün hukuki ilişkilere uygulanmak üzere soyut olarak ve matbu şekilde kaleme alınmaktadır. Bu şekilde düzenlenmiş sözleşme hükümlerine genel işlem şartı denilmektedir.

Türk Borçlar Kanunu Tasarısı'nın (TBKT) 21. maddesinde “*genel işlem koşulları (genel işlem şartları)*” şu şekilde tanımlanmıştır:

⁴⁸ İŞGÜZAR, H., age., s.64.

⁴⁹ REİSOĞLU, S., age., s.66-67.

“Genel işlem koşulları, bir sözleşme yapılırken düzenleyen, ileride çok sayıdaki benzer sözleşmede kullanmak amacıyla, önceden, tek başına hazırlayarak karşı tarafa sunduğu sözleşme hükümleridir.”

Genel işlem şartlarının (koşullarının) en belirgin özellikleri, hükümlerin sözleşme taraflarından yalnızca biri tarafından soyut şekilde kaleme alınması, karşı tarafın önceden belli olmaması ve gelecekte kurulacak aynı veya benzer nitelikteki hukuki işlemlere uygulanabilecek şekilde düzenlenmiş olmasıdır.

Sözleşme, tümüyle genel işlem şartları şeklinde düzenlenmiş olabileceği gibi, sözleşmenin bazı hükümlerinin genel işlem şartları şeklinde düzenlenmesi veya sözleşmede genel işlem şartlarına yollama yapılması mümkündür. Sözleşmenin genel işlem şartları içeren bölümlerini taraflardan herhangi biri belirlemiş ve kaleme almış olabilir.

REİSOĞLU; genel işlem şartlarının, katılım sözleşmelerinde öneride (icapta) bulunan tarafça belirleneceğini ifade etmektedir.⁵⁰ Daha önce de açıklandığı gibi, kredi kartı sözleşmesinin kart kuruluşu tarafından hazırlanarak kart hamiline verilmesi fiilinin icaba davet olarak kabul edilmesi gerekmektedir. Zira bu aşamada sözleşmenin asli unsurları (örneğin sözleşmenin tarafı, kart limiti vs.) belli değildir. Ayrıca kredi kartı sözleşmesinin matbu şekilde kart sahibi olmak isteyen kişiye verilmesi sonrasında kart sahibi olmak isteyen kişinin sözleşmeyi imzalaması ile de sözleşme kurulmamakta, aksine kart kuruluşunun onayına sunulmaktadır. Uygulamada kredi kartı sözleşmelerinde genel işlem şartları, icaba davet yapan kart kuruluşunca belirlenmektedir. Dolayısıyla genel işlem şartlarının, icaba davette bulunan veya icapta bulunan taraflardan herhangi biri eliyle belirlenmesinin mümkün olduğu kanısındayım.

⁵⁰ REİSOĞLU, S., age., s.67, vd.

Uygulamada, kart kuruluşları, kredi kartı sözleşmelerini uzman kişilere düzenleterek sözleşmelere kendi çıkarlarını koruyan hükümler koymakta, bu sözleşme hükümlerini kredi kartı talep eden müşterilerinin tümüne aynı şekilde kabul ettirmektedirler. Yani sözleşme hükümleri, kart kuruluşları tarafından soyut olarak, genel işlem koşulları şeklinde önceden hazırlanmakta, bu sözleşme hükümlerini tümüyle kabul etmeyen bir müşterinin kredi kartı başvurusu reddedilmekte ve sözleşme kurulmamaktadır.

Genel işlem koşulları içeren kredi kartı sözleşmelerde, uygulamada ortaya çıkan sorun; kredi kartı sahibi olmak isteyen kişinin, sözleşmenin, önceden hazırlanmış matbu form şeklinde olması ve bu nedenle iradesi kısıtlandığı için sözleşmenin geçersiz olduğunu iddia etmesidir.⁵¹

Kredi kartı sözleşmeleri, her ne kadar 12 punto koyu siyah harflerle yazılı olarak tanzim edilmiş ve akdin konusu ile hükümleri en ince ayrıntısına kadar düzenlenmiş olsa da, kart kuruluşlarının tek taraflı olarak düzenledikleri bu sözleşmelerin çoğunlukla kart hamillerinin gerçek iradelerini yansıttığı söylenemez. Çünkü kart hamili, sözleşmede genel işlem koşulları şeklinde hazırlanmış olan hükümlere genellikle müdahale edememekte, kredi kartı sözleşmesini akdedebilmek ve kredi kartına sahip olabilmek için sözleşmedeki genel işlem şartlarını tümüyle kabul etmek zorunda kalmaktadır. Sözleşme şartları, sadece kart kuruluşlarının çıkarlarını korumaya yönelik olarak belirlenmiş olduğundan, sözleşmenin ifası sırasında kart sahibi üzerine haksız borçlar yüklenebilmektedir.

Tarafların (kredi kartı sahibi olmak isteyen kişinin), sözleşmenin içeriğine etki edebilmesi veya edememesi, hem Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu, hem Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun açısından, hem de bu konu ile ilgili yeni bir düzenleme getiren Türk Borçlar Kanunu Tasarısı (TBKT) açısından önem arz etmektedir.

⁵¹ ÇEKER, M., age., s.67.; BUHUR, O., age., s.73.

Tarafların, sözleşmenin içeriğine etki edebilmesi, sözleşme özgürlüğü ilkesi ile ilişkili bir konu olduğundan, bu noktada sözleşme özgürlüğü ve sözleşme özgürlüğünün sınırlanması konusuna değinmek gerekmektedir.

Anayasa'nın 48. maddesinde herkesin sözleşme hürriyetine sahip olduğu açıkça ifade edilmiştir. Borçlar Kanunu da borç doğuran sözleşmelerin içeriğini belirleme konusunda sözleşme özgürlüğü prensibini kabul etmiştir.

Bireylerin, özel borç ilişkilerini, hukuk düzeni sınırları içinde özgürce kurabilme ve düzenleyebilme yetkisine, “sözleşme özgürlüğü” denir. Bu özgürlük, geniş bir kavram olup, tarafların bir sözleşme yapmak zorunda bulunmamaları, sözleşmenin içeriğini özgürce saptayabilmeleri, kendisiyle sözleşme yapabilecek kimseyi seçmeleri, sözleşmenin tipini diledikleri gibi belirleyebilmeleri, sözleşmeyi (karşılıklı anlaşma ile) ortadan kaldırabilmeleri, sözleşmenin içeriğini değiştirebilmeleri... hususundaki özgürlükler hep bu kavram içinde yer alır.⁵²

Taraflar yapacakları akdin konusunu tayin ve hükümlerini düzenlemede kural olarak serbest iseler de bu serbestliğin bazı sınırları vardır.⁵³ Borçlar Kanunu'nun 19. maddesinde, “*Bir akdin mevzuu, kanunun gösterdiği hudut dairesinde, serbestçe tayin olunabilir*” denmektedir.⁵⁴ Akdin konusunu tayin serbestisinin sınırları BK md. 19/2'de genel olarak belirtilmiş ve bu sınırlara aykırılık halinde akdin batıl (hükümsüz) olacağı da BK md. 20/1'de ifade edilmiştir.⁵⁵

⁵² **KARAHASAN, Mustafa Reşit** (1992), *Türk Borçlar Hukuku*, C.1, s.226-227, İstanbul.

⁵³ **OĞUZMAN, M. K., ÖZ, M. T.**, age., s.20.

⁵⁴ Maddenin Türk Borçlar Kanunu Tasarısındaki hali (md. 26): “*Taraflar bir sözleşmenin içeriğini kanunda öngörülen sınırlar içinde özgürce belirleyebilirler*”.

⁵⁵ **OĞUZMAN, M. K., ÖZ, M. T.**, age., s.73.

Borçlar Kanunu'nun 19. İle 20. maddeleri birlikte değerlendirildiğinde sözleşmenin içeriği, emredici hukuk kurallarına, kamu düzenine, genel ahlaka ve kişilik haklarına aykırı olmamalıdır. Gabin ve dürüstlük kuralına aykırılık durumları ve BK md. 99'daki sorumluluktan peşinen kurtulmaya yönelik kayıtlar da sözleşme kapsamının serbestçe tayini özgürlüğünün sınırlanacağı durumlardır.

Her ne kadar Borçlar Kanunu'ndaki kaidelerin büyük çoğunluğu yedek hukuk kaidesi niteliğinde ise de sadece Borçlar Kanunu'ndaki emredici hukuk kaidelerine aykırılık değil, akdin konusunun hukuk düzenindeki herhangi bir emredici hukuk kaidesine aykırılığı hükümsüzlüğe yol açar.⁵⁶

Sözleşme serbestisine sınır getiren bu genel hükümlerin yanında, özel kanunlardaki bazı emredici hükümler ile kredi kartı sözleşmelerinin içeriğine yönelik getirilen sınırlamalar mevcuttur. Bu sınırlamalar, 4822 sayılı kanunla değişik 4077 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun ve 5464 sayılı Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu hükümleri ile getirilmiştir. Ayrıca Ekim 2009'da TBMM gündemine alınan Türk Borçlar Kanunu Tasarısı'nda da (TBKT) kredi kartı sözleşmelerinin içeriğini etkileyecek bir konu olan genel işlem koşulları ile ilgili yeni genel bir düzenleme getirilmiştir.

Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'nun 6. maddesine göre, *“Satıcı veya sağlayıcının tüketiciyle müzakere etmeden, tek taraflı olarak sözleşmeye koyduğu, tarafların sözleşmeden doğan hak ve yükümlülüklerinde iyi niyet kuralına aykırı düşecek biçimde tüketici aleyhine dengesizliğe neden olan sözleşme koşulları haksız şarttır.*

Taraflardan birini tüketicinin oluşturduğu her türlü sözleşmede yer alan haksız şartlar tüketici için bağlayıcı değildir.

⁵⁶ OĞUZMAN, M. K., ÖZ, M. T., age., s.73.

Eğer bir sözleşme şartı önceden hazırlanmışsa ve özellikle standart sözleşmede yer alması nedeniyle tüketici içeriğine etki edememişse, o sözleşme şartının tüketiciyle müzakere edilmediği kabul edilir.

Sözleşmenin bütün olarak değerlendirilmesinden, standart sözleşme olduğu sonucuna varılırsa, bu sözleşmedeki bir şartın belirli unsurlarının veya münferit bir hükmünün müzakere edilmiş olması, sözleşmenin kalan kısmına bu maddenin uygulanmasını engellemez.

Bir satıcı veya sağlayıcı, bir standart şartın münferiden tartışıldığını ileri sürüyorsa, bunu ispat yükü ona aittir.

Burada önemli olan husus, sözleşmedeki haksız şartların, tüketici (kart sahibi) açısından bağlayıcı olmayacağı ve sözleşmenin haksız olmayan şartlarının uygulanmasına engel olmayacağıdır.

TKHK md. 6'da Taraflardan birini tüketicinin oluşturduğu her türlü sözleşmede yer alan haksız şartların tüketici için bağlayıcı olmayacağı belirtilmiştir. 25137 Sayılı Tüketici Sözleşmelerindeki Haksız Şartlar Hakkında Yönetmelik'in 7. maddesinde ise "*Satıcı, sağlayıcı veya kredi veren taraftan tüketici ile akdedilen sözleşmede kullanılan haksız şartlar batıldır.*" Yok sayılan bu hükümler olmadan da sözleşme ayakta tutulabiliyorsa sözleşmenin geri kalanı varlığını korur." denmektedir. Yönetmeliğin 7. maddesindeki bu anlatımdan, sözleşmedeki haksız şartların sadece tek tarafı bağlamayacağı değil, haksız şartların her iki taraf için de geçersiz olacağı anlaşılmaktadır.

Sözleşmenin geriye kalan hükümleri ise, tarafları bağlamaya devam edecektir. Zira "geçerli olmayan kısım geçerli olan kısma zarar veremez."⁵⁷

⁵⁷ **YAVUZ, Nihat** (2010), *Öğretide ve Uygulamada Sözleşmedeki Haksız Şartlar*, s.83, Ankara.

Eğer taraflar, bu eksik bölümlerine rağmen sözleşmeyi yapacak idiyse, sözleşme o kısımlar olmaksızın kurulmuş sayılır.⁵⁸ (Kısmi butlan) (BK mb.20)

Tarafların, sakat olmayan kısım olmaksızın sözleşmeyi yapmayacaklarını kabul etmek gerektiği takdirde, sakatlık, sözleşmenin yalnız bir kısmına ilişkin olmasına karşılık, tam butlan söz konusu olur. Şöyle ki; geriye kalan hükümler bir sözleşmenin oluşması için gerekli asgari unsurları içermiyorsa veya taraflardan birinin bu geriye kalan koşullarlar sözleşme yapmasının imkansız olduğu sonucuna ulaşıldığı durumlarda sözleşmenin kısmen değil tamamen geçersiz kılınması taraf menfaatlerine uygun düşecektir.⁵⁹ (BK mb.20)

Sözleşmedeki genel işlem şartları, tüketiciye (kart sahibine) müzakere edilerek belirlendiği takdirde geçerli olacaktır. TKHK md. 6 gereği bu hususun ispatı kart kuruluşuna düşmektedir. Yargıtay 13. Hukuk Dairesi de 2009 tarihli bir kararında kredi kartı sözleşmesinin tüketici ile müzakere edilerek kararlaştırıldığına ispatı yükümlülüğünün genel işlem koşullarını belirleyen kart kuruluşuna ait olduğunu belirtmiştir.

<<... Davacı, tüketici aleyhine olan ve tüketiciyi kart kullanımı ücreti adı altında bir külfete sokan sözleşme hükmünün tüketici ile ayrıca müzakere edilerek kararlaştırıldığını iddia ve ispat edememiştir. Böyle olunca sözleşmedeki kredi kartı üyelik ücreti alınacağına dair hükmün açıklanan yasa ve yönetmelik hükümleri karşısında haksız şart olduğu kabul edilmelidir. Dolayısıyla davacı bankanın bu sözleşme hükmüne dayalı olarak kredi kartı kullanıcısı davalıdan ücret istemesi olanaklı değildir.>>⁶⁰

⁵⁸ ÖZTAN, B., age., s.30.

⁵⁹ YAVUZ, N., age., s.83-84.

⁶⁰ Yargıtay, 13.HD. E. 2008/15042, K. 2009/5386, T. 20.4.2009, <http://www.kazanci.com>, (Erişim Tarihi:17.12.2009).

25137 Sayılı Tüketici Sözleşmelerindeki Haksız Şartlar Hakkında Yönetmelik'in 7. maddesinde, sözleşme şartlarının tüketicinin anlayabileceği şekilde açık ve anlaşılır dille yazılmış olması gerektiği; sözleşmede yer alan bir şartın ne anlama geldiği hukukun yorum yöntemleriyle belirlenemiyorsa, tüketici lehine yorum yapılacağı hükme bağlanmıştır.

Genel işlem şartlarının geçerliliği ile ilgili Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu'ndaki düzenleme ise, 24/4. maddedir. Bu hükme göre; *"...Sözleşmede kart hamilinin haklarını zedeleyici ve kart çıkaran kuruluş lehine tek taraflı haksız şartlar sağlayan hükümlere yer verilemez."*

Bu hükmün yaptırımını da TKHK md. 6 ile aynı şekilde olacaktır. Her ne kadar Kanun'un 35/f maddesi uyarınca 24/4. Maddede belirtilen bu şarta uyulmaması durumunda idari para cezası uygulanması öngörülmüşse de; bu durum sözleşmenin tek taraflı haksız şartlar sağlayan hükümlerin geçersiz olacağı sonucunu etkilemeyecektir.

Türk Borçlar Kanunu Tasarısı'nın 20. vd. maddelerinde ise, daha önce genel hükümlerde düzenlenmemiş olan *"genel işlem koşulları"* düzenlenmiştir. TBKT'nda, genel işlem koşullarının geçerliliği, diğer mevcut kanun hükümlerine göre daha katı şartlara bağlanmış ve uygulama alanı genişletilmiştir.

Genel işlem şartlarının geçerliliği ile özel kanunlarda yer alan düzenlemeler, sadece, taraflardan birinin tüketici olduğu sözleşmelere yönelik hükümler içermektedir. Buna karşın, TBKT ile getirilen yeni düzenleme, sözleşmenin taraflarına yönelik bu şekilde bir ayırım yapmamakta, genel işlem şartları hükümlerinin herkese uygulanmasını sağlamaktadır. Ancak; TBKT'nin mevcut haliyle yasalaşması halinde, Türk Ticaret Kanunu (TTK)'nda düzenlenmiş tacirlere yönelik özel nitelikteki hükümleri yürürlükten kaldırmayacağı için, TBKT'da düzenlenen genel işlem şartları ile ilgili -TK'na

aykırı düşen- hükümlerin tacirler (tacir kart sahipleri) hakkında uygulanamayacağı kanaatindeyim.

TBKT md. 20'de genel işlem koşulları kavramının tanımı yapılmış, bir sözleşme şartının hazırlanış biçimine göre genel işlem koşulu olarak kabul edilip edilemeyeceği durumlara yer verilmiştir. Buna göre;

1- Genel işlem koşullarının sözleşme metninde veya ekinde yer alması, kapsamı, yazı türü ve şekli, nitelendirmede önem taşımaz.

2- Aynı amaçla düzenlenen sözleşmelerin metinlerinin özdeş olmaması, bu sözleşmelerin içerdiği hükümlerin, genel işlem koşulu sayılmasını engellemez.

3- Genel işlem koşulları içeren sözleşmeye veya ayrı bir sözleşmeye konulan bu koşulların her birinin tartışılarak kabul edildiğine ilişkin kayıtlar, tek başına, onları genel işlem koşulu olmaktan çıkarmaz.

4- Genel işlem koşullarıyla ilgili hükümler, sundukları hizmetleri kanun veya yetkili makamlar tarafından verilen izinle yürütmekte olan kişi ve kuruluşların hazırladıkları sözleşmelere de, niteliklerine bakılmaksızın uygulanır.

TBKT'nda, aşağıdaki durumlarda genel işlem koşullarının yazılmamış sayılacağı hükme bağlanmıştır:

1- TBKT md. 21/1'e göre, *“Karşı tarafın menfaatine aykırı genel işlem koşullarının sözleşmenin kapsamına girmesi, sözleşmenin yapılması sırasında düzenleyenin karşı tarafa, bu koşulların varlığı hakkında açıkça bilgi verip, bunların içeriğini öğrenme imkânı sağlamasına ve karşı tarafın da bu koşulları kabul etmesine bağlıdır. Aksi takdirde, genel işlem koşulları yazılmamış sayılır.”*

2- TBKT md. 21/2 hükmü gereğince, karşı tarafa genel işlem şartları hakkında açıkça bilgi verip, karşı tarafın da bu koşulları kabul etmiş olması

halinde dahi sözleşmenin niteliğine ve işin özelliğine yabancı olan genel işlem koşulları“ yazılmamış sayılacaktır.

3- TBKT md. 24’e göre, “*Genel işlem koşullarının bulunduğu bir sözleşmede veya ayrı bir sözleşmede yer alan ve düzenleyene tek yanlı olarak karşı taraf aleyhine genel işlem koşulları içeren sözleşmenin bir hükmünü değiştirme ya da yeni düzenleme getirme yetkisi içeren kayıtlar yazılmamış sayılır.*”

TBKT md. 22 uyarınca, yukarıdaki üç durumda, genel işlem koşullarının yazılmamış sayılması, sözleşmenin diğer şartlarının geçerliliğini etkilemeyecektir. Ayrıca, bu durumda *düzenleyen, yazılmamış sayılan koşullar olmasaydı diğer hükümlerle sözleşmeyi yapmayacak olduğunu ileri süremeyecektir.*

TKHK ve Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunundaki genel işlem koşullarının geçerlilik şartları incelerken, sözleşmenin bir kısmının geçersiz olmasının diğer kısmın geçerliliğini etkilemeyeceği, bu durumda diğer kısmın BK md.20/2 uyarınca geçerli olacağı; ancak bu sözleşme hükümleri olmaksızın sözleşmenin yapılmasının mümkün olmayacağı durumlarda sözleşmenin tümüyle geçersiz olacağı açıklanmıştı. TBKT md. 22’deki “*düzenleyen, yazılmamış sayılan koşullar olmasaydı diğer hükümlerle sözleşmeyi yapmayacak olduğunu ileri süremeyecektir.*” kuralı, BK md. 20/2 (TBKT md. 27/2) ‘nin, sadece genel işlem koşullarına yönelik bir istisnası olarak getirilmiştir.

TBKT’nda, genel işlem koşullarında dürüstlük kurallarına aykırı olarak karşı tarafın aleyhine veya onun durumunu ağırlaştırıcı nitelikte hükümler konulamayacağı⁶¹ (md.25); genel işlem koşullarında yer alan bir hüküm, açık

⁶¹ Bu nitelikteki hükümler geçersizdir. Sözleşmenin “genel işlem koşulları” niteliğindeki bir kısım hükümlerinin TBKT md. 25 uyarınca geçersiz sayılması sözleşmenin geçerliliğini etkilemez. (REİSOĞLU, S., age., s.74.)

ve anlaşılır değilse veya birden çok anlama geliyorsa, düzenleyenin aleyhine ve karşı tarafın lehine yorumlanacağına (md.23) yönelik hükümler de getirilmiştir.

2.1.3.1.2. Taraflar Arasında Anlaşma Olmaksızın Kredi Kartı Düzenlenmesi

Anlaşma unsuru ile ilgili diğer bir sorun ise, taraflar arasında bir anlaşma olmaksızın kart kuruluşunun kişilere kredi kartı göndermesidir. Uygulamada bazı bankaların müşterilerine talep olmadan kredi kartı gönderdikleri, kart sahiplerinin ise bu kredi kartı ile alışverişler gerçekleştirdikleri, alışveriş tutarını, kart ücretini, faizleri vs. bankaya ödedikleri, yani kredi kartı ilişkisinin fiili biçimde devam ettiği ve karşılıklı edimlerin yerine getirildiği bilinmektedir.

Bu durumda sözleşme, hem anlaşma unsurunun sağlanmamış olması, hem de kanunun öngördüğü şekil şartlarının gerçekleşmemiş olması nedeniyle hükümsüz olacaktır. Şöyle ki, kredi kartının kişiye gönderilmesi fiilinin tek başına, sözleşmenin esaslı noktalarını içermemesi nedeniyle icap hükmünde olmayacağı kanısındayım. Çünkü kredi kartının gönderilmesi fiili, tek başına sözleşmenin içeriğini açıklamaktan yoksundur. İcap, yapılacak akdin muhtevasını kâfi bir katiyetle anlamaya imkan vermek için lazım olan nispette tam olmalıdır.⁶² Dolayısıyla kredi kartının gönderilmesi fiili, bu şekliyle kabul beyanına da uygun değildir. Anlaşma olmaksızın kart sahibine kredi kartı gönderilmesi ve kart sahibinin bu kartı kullanması halinde kart sahibinin içeriğini hiç görmediği bir sözleşmeyi tümüyle kabul etmiş olması beklenemez. Kredi kartının kart sahibi tarafından kullanılması, tarafların esaslı noktalarda anlaşığı anlamına gelmemektedir. Dolayısıyla bu durumda kredi kartının kart sahibi tarafından kullanılması halinde sözleşmenin kurulmayacağı kanaatindeyim.⁶³

⁶² **von TUHR, Andreas** (1952), *Borçlar Hukukunun Umumi Kısmı*, İstanbul, (Çeviren: **EDEGE, Cevat** (1983), s.176, Ankara.)

Bunun yanında TBKT'nun "*İsmarlanmayan şeyin gönderilmesi*" başlıklı 7. Maddesine göre de açık bir şekilde böyle bir fiilin öneri (icap) sayılmayacağı hükme bağlanmıştır.⁶⁴

Diğer yandan, daha önce "*sözleşmenin şekli*" başlığı altında açıklandığı üzere; kredi kartı sözleşmesinin *12 punto ve koyu siyah harflerle yazılı olarak düzenlenmemesi* (md.24) ve *talepte bulunmayan veya sözleşme imzalamayan kişiler adına kart verilmesi* (md.9) halinde sözleşme kesin hükümsüz olacak, baştan itibaren hukuki sonuçlarını doğurmayacaktır.⁶⁵

Hem anlaşma unsurunun oluşmadığı durumda, hem de sözleşmenin şekil şartlarına aykırı olarak akdedildiği durumda, taraflar arasındaki bu fiili ilişkiye, kanunun kredi kartı sözleşmesine bağladığı hükümler uygulanmayacaktır. Tarafların sözleşmenin öngördüğü edimlere uygun olarak hareket etse de sözleşme geçerli hale gelmeyecektir.⁶⁶ Bu tür bir ilişkide, edimler ifa edilmişse taraflar, genel hükümlere göre edimlerin karşılıklı olarak iadesini isteyebileceklerdir.⁶⁷ Bunun yanında kusurlu olan taraf, kusursuz olan tarafın menfi zararını (yani hukuki işlemi geçerli zannetmesinden doğan zararını) da ödemekle yükümlüdür.⁶⁸

⁶³ Akdin kurucu unsurlarını teşkil eden karşılıklı ve birbirine uygun irade beyanlarının bulunmaması halinde akit varlık kazanmaz, akdi ilişki kurulmaz; akit yoktur. (OĞUZMAN, M. K., ÖZ, M. T., age., s.130.)

⁶⁴ **TBKT md. 7:** İsmarlanmamış bir şeyin gönderilmesi öneri sayılmaz. Bu şeyi alan kişi, onu geri göndermek veya saklamakla yükümlü değildir. İsmarlanmamış bir şeyin yanlışlıkla gönderildiği açıkça anlaşılırsa, onu alan kişi, uygun bir sürede gönderene haber vermek zorundadır.

⁶⁵ Bkz. 2.1.2. "Sözleşmenin Şekli".

⁶⁶ OĞUZMAN, M. K., ÖZ, M. T., age., s.131.; REİSOĞLU, S., age., s.141.

⁶⁷ Batıl olan bir hukuki işlemde edimler ifa edilmişse, taraflar verdiklerini duruma göre doğrudan doğruya aynı hakka dayanan bir istihkak davası ile veya sebepsiz zenginleşmeye ilişkin bir dava ile geri isteyebilirler. (REİSOĞLU, S., age., s.141.)

⁶⁸ REİSOĞLU, S., age., s.141.

Bu şekilde hükümsüz olan bir sözleşmenin eksik unsurlarının tamamlanması veya düzeltilmesi sözleşmeyi geçerli kılmayacaktır. Taraflar, batıl olan hukuki işlemin sonuçlarını elde etmek istiyorlarsa, işlemi yeniden kanuni şartlara uygun olarak yapmak zorundadırlar. Yeni hukuki işlem, batıl olan hukuki işlemten bağımsız olarak meydana gelir ve kendisine bağlanan hukuki sonuçları doğurur.⁶⁹

2.1.3.1.3. Sözleşme Değişiklikleri

Sözleşme değişiklikleri, Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu'nun 25. maddesinde düzenlenmiştir. Buna göre, *“Sözleşmede yapılacak değişiklikler kart hamiline bildirilir. Bu değişiklikler bildirim yapıldığı döneme ilişkin son ödeme tarihinden itibaren hüküm ifade eder. Bildirimin ait olduğu döneme ilişkin son ödeme tarihinden sonra kartın kullanılmaya devam olunması halinde, sözleşmede meydana gelen değişikliklerin kabul edildiği addolunur. Faiz oranının artırılması durumunda ise bu değişikliğin hüküm ifade edebilmesi için otuz gün önceden kart hamiline bildirilmesi zorunludur. Kart hamili faiz artırımına ilişkin bildirim tarihinden itibaren en geç altmış gün içinde tüm borcunu ödeyip kredi kartını kullanmaya son verdiği takdirde faiz artışından etkilenmez.”*

Banka kartları ve Kredi Kartları Hakkında Yönetmelik'in 18. maddesinde sözleşme değişikliklerinin kart hamiline hesap özeti ile bildirileceği hükme bağlanmıştır.

Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu'nun 25. maddesinde, kart kuruluşuna sözleşme değişikliği konusunda tek taraflı yetki verilmiş, kart sahibine ise değişikliklere karşı itiraz hakkı tanınmıştır. Bu maddeye göre kart kuruluşunun sözleşme değişikliklerini kart hamiline bildirmesi karşısında kart

⁶⁹ REİSOĞLU, S., age., s.141.

hamilinin susması kabul anlamına gelecek, sözleşme değişiklikleri hükümlerini doğurmaya başlayacaktır.

TKHK md. 10 hükmünde, taraflar arasında akdedilen sözleşmede öngörülen kredi şartlarının, sözleşme süresi içerisinde “tüketici aleyhine değiştirilemeyeceği” hükmüne bağlanmıştı. Ancak Banka Kartları ve Kredi kartları Kanunu, TKHK md. 10’a göre daha ileri tarihte yürürlüğe girdiğinden ve TKHK’a göre özel kanun olması nedeniyle kredi kartı sözleşmesinin değişikliği durumunda TKHK md. 10’un uygulanması olanaksızdır. Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu’nun 25. maddesi ile getirilen bu düzenleme, TKHK ile kart hamilleri lehine getirilen koruyucu hükümleri kaldırmıştır.⁷⁰

Diğer yandan kart kuruluşunun, sözleşme şartlarını değiştirmek konusunda sınırsız bir yetkisi yoktur. Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu’nun 25. Maddesine göre, sözleşmedeki faiz oranları sözleşme değişikliği ile EK-1’de verilen T.C.Merkez Bankası tarafından belirlenen azami faiz oranlarının üzerine çıkarılamayacaktır.

Bunun yanında hesap özeti ile bildirilecek sözleşme değişiklikleri “şekil unsuru” bakımından sadece tamamlayıcı ve ikinci derecedeki sözleşme şartlarının değiştirilmesini mümkün kılacaktır. Şöyle ki; sözleşme değişikliklerinin şekli konusunda Banka kartları ve Kredi Kartları Kanununda bir hüküm bulunmamaktadır. *Banka kartları ve Kredi Kartları Hakkında Yönetmelik*’in 18. maddesinde ise sözleşme değişikliklerinin “hesap özetinde” en az on iki punto koyu siyah harfler kullanılarak belirtileceği hükmüne bağlanmıştır. Kanunun geçerlilik koşulu olarak yazılı şekil aradığı kredi kartı sözleşmesinde, sözleşme değişikliklerinin “hesap özeti ile” bildirilmesi, BK md. 12’ye aykırılık teşkil edecektir. Bu nedenle, BK md. 12’ye göre, sadece tamamlayıcı ve ikinci derecedeki sözleşme şartlarının değiştirilmesinin hesap

⁷⁰ **HİMMETOĞLU, Buket** (2006), *Banka Kartları ve Kredi Kartları Değerlendirme Toplantısı*, TBB Bankacılar Dergisi, S.56, s.96, İstanbul.; **AÇIKGÜL, E., AÇIKGÜL, H. A.**, age., s.111.

özeti gönderilmesi suretiyle gerçekleşebileceği kanısındayım.⁷¹ BK md. 12 hükmü uyarınca, sözleşmede yapılacak asli değişikliklerin ise en az on iki punto koyu siyah harfler yazılı sözleşme ile yapılması gerekir.

Kredi Kartı sözleşmesinin Kart sahibi tarafından değiştirilmesi, uygulamada pek mümkün olmamaktadır. Kredi kartı sahipleri, sözleşme kurulduktan sonra, sadece kanuna aykırı olan sözleşme hükümlerinin değişikliğini talep etme ve Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu'nun 25. maddesine göre sözleşmeyi feshetme hakkına sahiptir.

Sözleşme değişikliği durumunda, kefil var ise, Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu'nun 24. Maddesine göre; kefilin sorumluluğunu artırıcı nitelikteki değişikliklere ve kartın kullanım limitinin yükseltilmesine ilişkin olarak kefilin ilave şartlara dair sorumluluğunun başlaması için kefilin yazılı onayının alınması şarttır.

2.1.3.2. Süreklilik

Kredi kartı sözleşmesi ile kart kuruluşu, kredi kartının üye işyerinde nakitsiz ödeme aracı olarak geçerli olacağını taahhüt etmektedir. Kart kuruluşu, kart hamilinin üye işyerinde kredi kartı ile yaptığı harcamaların bedelini üye işyerine ödeme ve kartın üye işyerinde geçerliliğini sağlama edimi altına girmektedir. Kart sahibi ise, kart kuruluşunun bu edimi karşısında üye işyerlerinden kredi kartı ile nakit ödemesiz olarak yaptığı harcamaların bedelini belirli aralıklarla kart kuruluşuna ödeme edimi altına girmektedir.

Bu edimler, doğası gereği süreklilik arz etmekte olup bir defada edimlerin ifası ile sözleşme sona ermemektedir. Kredi kartı sözleşmesinin belirli süreli veya süresiz olarak akdedilmesi mümkündür. Ancak sözleşme her halde sürekli nitelikte olacaktır.

⁷¹ Bkz. 2.1.2. "Sözleşmenin Şekli".

2.1.3.3. Kredi Kartının Üye İşyerinde Nakitsiz Ödeme Aracı Olarak Kabul Edilmesini Sağlamak İçin Faaliyette Bulunma

Kartı çıkaran kuruluş, sözleşmede, kredi kartının üye işyerinde nakitsiz ödeme aracı olarak kabul edileceğini taahhüt etmektedir. Bu taahhüt, kart kuruluşunun sözleşmeden doğan bir yükümlülüğüdür. Kart kuruluşu, bu yükümlülüğünü yerine getirebilmek için işyerleri ile sözleşme yapmak zorundadır.⁷² Her ne kadar kart kuruluşu ile kredi kartı sahibi arasında kredi kartı sözleşmesi kurulmuş olsa da, kart sahibine verilen kredi kartının işyerlerinde geçerli ödeme aracı olarak kabul edilmemesi, sözleşmenin ifasını imkansız kılacaktır.

2.1.3.4. Kart Kuruluşunun, Kredi Kartı Sahibinin Harcamalarını Üye İşyerine Ödemesi

Kredi kartı sözleşmesinde kart kuruluşu; kart hamilinin üye işyerlerinde nakit yerine kredi kartı ile alışveriş yapacağını, yapılan alışverişin bedelini ise üye işyerine kendisinin ödeyeceğini taahhüt etmektedir.⁷³ Bu taahhüt, kart kuruluşunun hem kredi kartı sözleşmesinden, hem de üye işyeri sözleşmesinden doğan bir yükümlülüğüdür. Kart kuruluşunun bu borcu, üye işyerine karşıdır. Ancak bu borç, kredi kartı sözleşmesi açısından da yerine getirilmesi gereken bir edimdir.

Bu unsur, kredi kartı sözleşmesini, iki taraflı kredi kartı sisteminden ayırt etmektedir. Kartı çıkaran kuruluşun sadece kendi işyerinde geçerli olmak üzere çıkardığı kredi kartlarında, yapılan harcamaları kredi kartı sahibi kendi ödemektedir.⁷⁴

⁷² AÇIKGÜL, E., AÇIKGÜL, H. A., age., s.105.

⁷³ TEOMAN, Ö., age., s.213.

⁷⁴ İŞGÜZAR, H., age., s.65.

2.1.3.5. Kredi Kartı Sahibinin, Kredi Kartı ile Yaptığı Harcamalar Tutarını ve Kart Masraflarını Kartı Çıkaran Kuruluşa Ödemesi

Kart sahibi, kredi kartı ile yaptığı harcamaları, üye işyerlerine değil, kartı çıkaran kuruluşa ödemek zorundadır.⁷⁵ Kredi kartı sözleşmesinin kurulması ile kart sahibi, üye işyerlerinde nakit ödemesiz yaptığı harcama bedelini, kartı çıkaran kuruluşa ödeme borcu altına girmektedir.

Kart sahibi, kredi kartı ile yaptığı harcamaların yanında, sözleşmede kararlaştırılmış ise faiz, giriş ödentisi ve yıllık ücret gibi masrafları da kartı çıkaran kuruluşa ödemekle yükümlüdür.

2.1.4. Tarafların Hakları ve Yükümlülükleri

Kredi kartı sözleşmesinde tarafların hak ve yükümlülükleri, kanunun çizdiği sınırlar çerçevesinde ve sözleşmenin kapsamına göre belirlenmektedir. Tarafların hak ve yükümlülükleri, Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu'nun 8. vd. maddelerinde düzenlenmiştir.

2.1.4.1. Kart Çıkaran Kuruluşun Yükümlülükleri

2.1.4.1.1. Kredi Kartı Sahibine Mal ve Hizmet Temini İçin Üye İşyeri Sağlama Yükümlülüğü

Kart kuruluşunun kredi kartı sözleşmesinden doğan temel yükümlülüğü, kredi kartı hamiline üye işyerinde nakit ödemeksizin kredi kartıyla alışveriş yapma olanağı sağlamaktır.⁷⁶

⁷⁵ İŞGÜZAR, H., age., s.66.

⁷⁶ ÇEKER, M., age., s.44.

Kart sahibine kredi kartıyla alışveriş yapma olanağının sağlanması için, kredi kartını geçerli ödeme aracı olarak kabul edecek üye işyerlerine ihtiyaç vardır. Kartı çıkaran kuruluş tarafından üye işyerleri ile sözleşme yapılmadığı takdirde, kredi kartının kullanılması düşünülemez. Bu nedenle, kredi kartı sahibinin kartı çıkaran kuruluştan, kredi kartını ödeme aracı olarak kabul eden üye işyerleri sağlanmasını talep hakkı vardır.⁷⁷

Kredi kartı kuruluşunun kart sahibi karşısındaki bu borcu, “*nakit ödemeksizin kredi kartı ile alışveriş olanağı sağlamak borcu*” olarak da adlandırılmaktadır. Kart kuruluşu, düzenlediği kredi kartlarının geçerliliğini yaygınlaştırmak ve kartın daha çok kullanılması için, kartı ödeme aracı olarak kabul eden üye işyerinin sayısını arttırmak zorundadır. Bu nedenle kartı çıkaran kuruluşun bu borcuna “*üye işyeri sağlamak borcu*” demek daha uygun olacaktır.

Kredi kartı sözleşmesi akdeden kart hamilinin temel amacı, kendisine nakit ödemeksizin alışveriş yapma olanağı sağlamaktır. Kart hamili, kartı çıkaran kuruluşun sisteme yeni üye işyerlerini dahil edeceği inancı ile kredi kartı sözleşmesini akdetmektedir. Bu nedenle, kart kuruluşunun işletmeler ile üye işyeri sözleşmesi yapma borcu altına girmesi de doğaldır.

2.1.4.1.2. Kredi Kartı Sahibi Adına Kredi Kartı Düzenleme

Sözleşmenin amacı nakitsiz ödeme imkanının sağlanması olduğuna göre, kart kuruluşu, nakitsiz ödemenin gerçekleşmesi için ihtiyaç olan kredi kartını düzenleyip, bunu kart hamiline teslim etmekle yükümlüdür.

Sözleşmenin kurulması için kartın düzenlenip kart sahibine teslim edilmesi gerekli değildir; ancak sözleşmenin ifası için kredi kartının düzenlenip kart hamiline verilmesi gerekmektedir. Aksi takdirde kart sahibinin

⁷⁷ İŞGÜZAR, H., age., s.83.

sözleşmeden doğan haklarını kullanması fiilen imkansız hale gelecektir.⁷⁸ Çünkü gerek alışverişlerde POS cihazlarında, gerek nakit çekme ve para yatırma işlemlerinde ATM'lerde kredi kartı olmadan işlem yapmak mümkün değildir.

Kredi kartı ile yapılacak alışverişlerde, kart kuruluşunun sistemi, kredi kartı dışında başka araçlarla işlemin yapılmasını destekliyorsa (örneğin temassız ödeme sistemleri gibi) ve kart sahibi ödemelerinde bu araçları kullanmayı talep etmişse, bu ödeme araçlarının da kart kuruluşu tarafından düzenlenerek kart sahibine verilmesi gerekir.

Kredi kartının kart hamiline verilmesinin yanında kullanıma açılması da doğal olarak kartı veren kuruluşun yükümlülüğüdür. Ayrıca kart düzenleme yükümlülüğü, kredi kartının yenilenmesi yükümlülüğünü de kapsar.⁷⁹ Kredi kartının çalınması, kaybolması, bozulması, kullanım süresinin dolması gibi durumlarda, kart kuruluşu yeni kredi kartını düzenleyerek kart sahibine teslim etme yükümlülüğü altındadır.

Kart çıkaran kuruluş, kredi kartını sözleşmede düzenlenen süre içinde kart sahibine teslim etmelidir. Sözleşmede kredi kartının kart sahibine teslimi ile ilgili bir süre tayin edilmemişse, bu durumda BK md. 74 uyarınca işin mahiyetine göre makul bir sürede (kartın basılması için gerekli sürede) teslimi gerekir.

Kart kuruluşu, kartın basımından kart sahibine teslimine kadar geçen süre içerisinde kart bilgilerinin ve şifresinin güvenliğinden ve kartın kötü niyetli kişilerin eline geçmesi halinde doğacak zararlardan sorumludur. Banka Kartları ve Kredi Kartları Hakkında Yönetmeliğin 21. Maddesine göre; *“..basılı kartı hamilin adresine göndermek veya fiziki varlığı bulunmayan kart*

⁷⁸ İŞGÜZAR, H., age., s.80.

⁷⁹ NOKAY, Murat, *Yeni Düzenlemeler Işığında Kredi Kartları*, http://www.turkhukuk sitesi.com/makale_259.html, (Erişim Tarihi:04.04.2006).

numarasını bildirmek de dahil olmak üzere herhangi bir yöntemle teslim edemezler.” Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu’nun 8/son maddesine göre ise, kart çıkaran kuruluşlar, kredi kartlarının “...asıl kart hamiline teslim edilmesini sağlayacak önlemleri almak, reşit olmayan ek kart hamilleri adına düzenlenen banka ve kredi kartlarının asıl kart hamiline teslimini sağlamakla yükümlüdür.

2.1.4.1.3. Kart Sahibini Bilgilendirmesi

Kart çıkaran kuruluşların kredi kartının düzenlenmesi ile ilgili borcu, kartın düzenlenerek sahibine verilmesinden ibaret değildir. Kartı çıkaran kuruluşlar, kartların düzenli ve güvenli kullanımına, kart hamillerinin yeterli derecede bilgilенmesine, yaptıkları işlemlerden doğan borçlarını öğrenebilmelerine imkan veren sistemi, teknolojik gereksinimlere uygun olarak kurmak ve kartların çalınması veya kaybolması halinde kart hamilleri tarafından yapılacak bildirimlerin anında kendilerine ulaşmasını sağlayacak sistemi kesintisiz olarak açık tutmakla yükümlüdür.

Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu’nun 8/4. Maddesine göre, kart çıkaran kuruluşlar, talep edilmesi halinde, gerçekleştirilmiş işlemlere ait kayıtları otuz günü geçmemek üzere işlemin mahiyetine uygun bir süre zarfında sağlamakla yükümlüdür. Yurt dışı işlemlerde bu süre altmış gün olarak uygulanır.

Banka Kartları ve Kredi Kartları Hakkında Yönetmeliğin 17/2. Maddesinde ise kartın teslimi sırasında kart sahibine yazılı olarak bildirilmesi gereken hususlar belirtilmiştir:

“a) Kart hamilinin sorumluluğunun kartın zilyetliğine geçtiği andan itibaren başlayacağı ve kartın imza hanesinin kart hamili tarafından imzalanması gerektiği,

b) Kart hamilinin, kartı ve kartın kullanılması için gerekli şifre bilgilerini güvenli bir şekilde koruması ve bu bilgilerin başkaları tarafından kullanılmasına engel olacak önlemleri alması gerektiği, bunların kaybolması, çalınması halinde veya iradesi dışında gerçekleşmiş herhangi bir işlemi öğrenmesi durumunda kart çıkaran kuruluşa derhal bildirim yapmak zorunda olduğu,

c) Kart hamilinin, yapacağı kayıp veya çalıntı bildiriminden önceki yirmidört saat içinde gerçekleşen hukuka aykırı kullanımdan doğan zararlardan yüzelli Yeni Türk Lirası ile sınırlı olmak üzere sorumlu olacağı, bildirim yapılmaması halinde bu sınırın uygulanmayacağı,

ç) Kart hamilinin yüzelli Yeni Türk Lirası tutarındaki sorumluluğunun sigortalanmasına ilişkin usul ve esaslar,

d) Yabancı para cinsinden yapılan işlemlerde bankaca uygulanacak kurun belirlenme esasları ve bunun hesap özetine yansıtılmasına ilişkin esaslar,

e) Şifrenin üçüncü kişilerle paylaşılmaması ve üçüncü kişilerin eline geçmemesi için gerekli önlemlerin alınması gerektiği,

f) Kayıp veya çalıntı durumunda bildirimde bulunulabilecek yöntemler ve kanallar,

g) Kart kullanımı hakkında ayrıntılı bilgi alınabilecek diğer yöntemler ve kanallar,

ğ) Sözleşmede belirtilen ücret, komisyon ve masrafların kart hamilinin hesabına borç kaydedileceği,

h) Kart hamilinin adres ve diğer iletişim bilgilerinde meydana gelen değişiklikleri onbeş gün içinde bildirmesi gerektiği.”

2.1.4.1.4. Kredi Kartının Kullanılmasının Yasaklandığını Üye İşyerine Bildirme Yükümlülüğü

Kredi kartının çalınma, kaybolma gibi nedenlerle kart sahibinin elinden bir şekilde çıkması halinde, kart sahibinin bunu derhal kartı çıkaran kuruluşa bildirmesi gerekir. Böyle bir durumda; kartı çıkaran kuruluş, kredi kartının

kullanılmasını yasaklamak, kartın kullanılmasının yasaklandığını tüm üye işyerlerine bildirmek ve kartın kart hamili dışındaki kişiler tarafından kullanılmasına engel olmakla yükümlüdür.⁸⁰

Kredi kartının kart hamilinin rızası dışında elinden çıkması ihtimaline karşı kart kuruluşu, kredi kartının başka kişilerce kullanılmasına engel olacak yeterli alt yapıyı kredi kartı sistemi içerisinde oluşturmak ve sistemin güvenli şekilde işleyişini sağlamak zorundadır.

<<... Somut olayda kredi kartının kopyalanarak kullanıldığı kabul edilmiş, ancak olayda bankanın kusur ve sorumluluğunun bulunmadığı sonucuna varılmış ise de, bu konudaki araştırmanın yeterli olduğunu söylemek mümkün değildir. Bilindiği gibi, satın alınan mal ve hizmet bedellerinin kredi kartı ile ödenmesi kart sahibi yönünden menfaatine ve kolaylık olduğu kadar, bu hizmeti sunan banka veya kart çıkaran kuruluşlar yönünden ise, bu işin ticari gaye ile yapıldığı dikkate alınarak ortaya çıkabilecek risklerin paylaşımında bankanın sorumluluğunun özen sorumluluğu olduğu gözardı edilmemelidir. Bir mal veya hizmet tüketicinin kullanımına sunulurken olası riskler yönünden tüketici uyarılmalı gerektiğinde aydınlatılmalı, güven müessesesi olan bankalar da sundukları hizmet yönünden güvenliği ön planda tutup, teknolojik gelişmelere uygun hizmet vermelidirler. Bu durumda mahkemece, banka kredi kartlarının üretim teknolojisi ve güvenliği konusunda ve bankacılık konusunda uzman kişilerin de bulunacağı bilirkişi kurulundan, kredi kartının kopyalanmasında kredi kartını çıkaran bankanın bir kusurunun bulunup bulunmadığının, teknolojik yönden alınabilecek bir önlem bulunup bulunmadığını açıklığa kavuşturan rapor alınarak hasil olacak sonuca göre karar vermek gerekirken, eksik inceleme ile yazılı şekilde hüküm tesisi usul ve yasaya aykırı olup, bozma nedenidir. ...>>⁸¹

⁸⁰ İŞGÜZAR, H., age., s.80-81.

⁸¹ Yargıtay, 13. HD. E. 2006/2035, K. 2006/7603, T. 12.5.2006, <http://www.kazanci.com>, (Erişim Tarihi:17.12.2009).

Sözleşmede, kart hamilinin kartın kaybolduğunu veya çalındığını fark etmesinin ardından, kredi kartı kurumuna durumu ihbar ettikten sonra da kredi kartı kurumunun sorumlu olmayacağına dair sorumsuzluk kayıtları bulunsa dahi, bu sorumsuzluk kayıtlarının BK 99/2 uyarınca geçerli olmayacağı Yargıtay kararlarında ve öğretide kabul edilmektedir.⁸²

<<... yanlar arasında düzenlenen sözleşmede öngörülen biçimde kayıp ya da çalıntı ihbarının yazılı olarak vurgulanmasından sonra yapılacak tüm harcamalardan üyenin tek başına sorumlu olacağı yönündeki hüküm, BK.nun 99. maddesinin 2. fıkrası uyarınca davalı bankayı açıklanan yükümlülüklerden dolayı sorumluluktan kurtarmaz. Zira, müşterisinin bildirimine karşın kaybolan ya da çalınan kartla kullanılmasını engelleyecek önlemleri yeterli sürede almayan bankanın ağır kusurlu sayılması gerekir...>>⁸³

Bu konuyu düzenleyen Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu'nun 12. maddesine göre; kredi kartının, ya da kartın kod numarasının, şifresinin veya kimliği belirleyici başka bir unsurunun kaybolması veya çalınması halinde kart hamili; yapacağı bildirimden önceki “yirmi dört saat” içinde gerçekleşen hukuka aykırı kullanımdan doğan zararlardan yüz elli Yeni Türk Lirası ile sınırlı olmak üzere sorumludur. Hukuka aykırı kullanımın, hamilin ağır ihmaline veya kastına dayanması veya bildirim yapılmaması hallerinde bu sınır uygulanmaz. Kart çıkaran kuruluş, yapılacak talep ve ilgili sigorta prim bedelinin ödenmesi koşulu ile kart hamilinin birinci fıkrada belirtilen yüz elli Yeni Türk Lirası tutarındaki sorumluluğunun sigortalanmasını sağlamakla yükümlüdür.

⁸² **BUHUR, O.**, age., s.79.; **KOSTAKOĞLU, Cengiz** (2006), *Banka Kredi Sözleşmeleri ve Kredi Kartlarından Doğan Uyuşmazlıklar*, s.445, İstanbul.

⁸³ Yargıtay, 19. HD. E. 1993/5800, K. 1994/5618, T. 2.6.1994, <http://www.kazanci.com>, (Erişim Tarihi:10.03.2010).

2.1.4.1.5. Kredi Kartı Limitini Belirleme ve Sistemi Limit Üzeri İşlemlere Yasaklama Yükümlülüğü

Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu, 9. maddesinde kart kuruluşlarına kredi kartı limitlerini belirleme yükümlülüğü getirmiştir. Kart limiti, kart sahibinin yasaklılık ve engel durumu, ekonomik ve sosyal durumu, aylık veya yıllık ortalama geliri gibi etkenler üzerinde kart kuruluşunun yapacağı araştırmaya göre ve kart sahibinin talebine göre⁸⁴ belirlenecektir.

Kart sahibinin sahip olduğu tüm kredi kartları için kart limiti, ilk yıl için, ilgilinin aylık ortalama net gelirinin iki katını, ikinci yıl için ise, dört katını aşamaz. Ancak bin Türk Lirasına kadar olan kart limitlerinde bu şartlar aranmamaktadır.(md.9/2)

Uygulamada kart kuruluşlarının üye işyerlerine kurdukları sistemler, genellikle limit üstü işlemlere izin vermemektedir. Bu durumda üye işyerleri, kart limitini sorgulamak zorunda değildirler. Kart kuruluşu tarafından işletmeye kurulmuş olan POS cihazı kartın limitinin dolup dolmadığını kontrol etmektedir. POS cihazının bir işlemin yapılması için onay vermesi halinde üye işyerinin sorumluluğu ortadan kalkacaktır. Bu nedenle, kredi kartının kötü amaçlı kişilerin eline geçmesi halinde oluşacak limiti aşan işlemlerden sorumluluk kart kuruluşunun olacaktır.

Kredi Kartı çalınan, kaybolan veya bir şekilde elinden çıkan kart sahibi, kart kuruluşuna bu hususta bir bilgi vermemiş ise, sadece kartın limiti kadarından sorumlu olacaktır.

⁸⁴ Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu, 9/1.maddesinde göre; kart çıkaran kuruluşlar, kart hamilleri talep etmedikçe kart limitlerini artıramazlar.

<<... Davacı çalınan kredi kartı ile yapılan harcamalardan kredi kartı limiti olan 1.183.00 YTL'sinden sorumlu olduğunu kabul etmektedir. Uyuşmazlık, çalınan kredi kartı ile limit üzerinde yapılan harcamalardan davacının sorumlu olup olmadığı hususudur.

...Kredi kartı sahibi kural olarak kartın kendisine temin ettiği bu hizmetlerden hangisinden faydalanırsa faydalansın sözleşmede öngörülen limitin üzerine çıkamaz. Bu limit sözleşmede kart sahibinin sosyal ve ekonomik durumu ödeme gücü vs. etkenler gözetilerek saptanır. Hayatın olağan akışı içinde kart sahibi limit üzerinde harcama yapma girişiminde bulunduğu takdirde, banka normal olarak provizyon vermemesi gerekir...

...Davalı banka kart sahibinin 09.06.2005 tarihine kadar aylık harcaması limitinin yarısını aşmadığı halde, bir günde limit aşularak yapılan 3.326.46 YTL'lik harcamaya provizyon vermekle kusurlu davranmış, zararın artmasına neden olmuştur. ...>>⁸⁵

2.1.4.1.6. Kart Sahibine Hesap Özeti Gönderme

Banka kartları ve Kredi Kartları Kanunu'nun 10. maddesi uyarınca kart kuruluşu, kredi kartı hesap özeti düzenleyerek yazılı veya kart hamilinin talebi üzerine elektronik ortam veya başka etkin yollarla kart hamiline iletmesi gerekmektedir. Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu'un 26. maddesine göre hesap kesim tarihi ile son ödeme tarihi arasında 10 günden az bir süre olamaz. Hükme aykırılık durumunda Banka kartları ve Kredi Kartları Kanunu'nun 35. maddesi uyarınca kart kuruluşuna iki bin lira ile on bin lira arasında idari para cezası uygulanacaktır.

⁸⁵ Yargıtay, 13. HD. E. 2006/13661, K. 2007/2723, T. 27.2.2007, <http://www.kazanci.com>, (Erişim Tarihi:17.12.2009).

Banka Kartları ve Kredi Kartları Hakkında Yönetmeliğin 19. maddesinde hesap özetinde yer alması gereken bilgiler düzenlenmiştir:

- a) *Kredi kartı hamilinin ad, soyad ve adresi,*
- b) *Kredi kartıyla yapılan işlemlere ilişkin dönem borcu,*
- c) *Toplam kredi kartı limiti,*
- ç) *Hesap kesim tarihi,*
- d) *Son ödeme tarihi,*
- e) *Bir sonraki hesap kesim tarihi ve son ödeme tarihi,*
- f) *Ödenmesi gereken asgari tutar,*
- g) *Kredi kartıyla yapılan nakit çekim işlemlerinin veya mal ve hizmet alımlarının tutar ve tarihleri,*
- ğ) *Kredi kartlarına uygulanan akdi faiz oranları,*
- h) *Kredi kartlarına uygulanan gecikme faizi oranları,*
- ı) *Kredi kartlarına ilişkin olarak ilgili hesap özetinde tahakkuk ettirilen yıllık ücret, faiz ve diğer her türlü ücret ve komisyon tutarları,*
- i) *Kredi kartı ile gerçekleştirilen yabancı para cinsinden işlemlerde, işleme konu döviz cinsi ve tutarı ile kart hesabına borç kaydedilen para birimi ve tutarı,*

2.1.4.1.7. Kart Sahibinin Şikayet ve İtirazlarını Cevaplama

Banka kartları ve Kredi Kartları Kanunu'nun 11.maddesi uyarınca “kart kuruluşu, asıl kart ve ek kart hamillerinin kart kullanımıyla ilgili olarak yapacakları şikâyet ve itiraz başvurularını, başvuru tarihinden itibaren yirmi gün içinde hamilin başvuru yöntemi kullanılarak ve gerekçeli bir şekilde cevaplandırmak zorundadır. Kuruluşlar, kart ve ek kart hamillerinin şikâyet ve itirazlarının ilgili birimlerine kolaylıkla ulaşmasını sağlayacak tedbirleri almakla yükümlüdür.

Kredi kartı ile yapılan işlemlere, son ödeme tarihinden itibaren on gün içinde, kart çıkaran kuruluşu başvurmak suretiyle itiraz edilebilir. Kredi kartı

hamili, yapacağı başvuruda, hesap özeti için hangi unsurlarına itiraz ettiğini gerekçesiyle belirtmek zorundadır. Süresi içerisinde itiraz edilmeyen hesap özeti kesinleşir. Hesap özeti için kesinleşmesi genel hükümlere göre dava hakkını ortadan kaldırmaz.”

Bu hükme aykırılık durumunda Banka kartları ve Kredi Kartları Kanunu'nun 35. maddesi uyarınca kart kuruluşuna iki bin lira ile on bin lira arasında idari para cezası uygulanacaktır.

2.1.4.1.8. Kredi Kartı Sahiplerine Ait Bilgileri Koruma

Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu'nun 8/5. Maddesine göre; *“Kart çıkaran kuruluşlar, kartların kullanılması bir kod numarası, şifre ya da kimliği belirleyici başka bir yöntemin kullanılmasını gerektiriyorsa, bu tür bilgilerin gizli kalması amacıyla gerekli önlemleri almak ve harcama ve alacak belgesinin müşteri nüshası üzerinde ve yazışmalarda kart numarasının açıkça yer almasını engellemekle yükümlüdür.”*

Harcama belgesi, alışveriş sonunda kart hamilinin imzaladığı slipler veya imza yerine geçen şifre kullanımı, alacak belgesi ise malın iadesi halinde üye işyeri tarafından düzenlenen belgedir. Bu belgelerin üzerinde kart numarasının tam olarak yer almaması gerekmektedir.⁸⁶

Bunun yanında, yönetmeliğin kartın teslimine ilişkin 21. Maddesine göre; *“Kart çıkaran kuruluşlar, ... basılı kartı hamilin adresine göndermek veya fiziki varlığı bulunmayan kart numarasını bildirmek de dahil olmak üzere herhangi bir yöntemle teslim edemezler.”* Bu hüküm de kart sahibine ait bilgilerin korunması amacıyla hizmet etmektedir.

⁸⁶ **ESEN**, Hasan (2009), *Kart Çıkaran Kuruluşların Yükümlülükleri*, 5464 Sayılı Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu'nun Değerlendirilmesi ve Uygulamadan Doğan Sorunlar, s.31, İstanbul.

2.1.4.1.9. Talep Halinde Kredi Kartını İptal Etme

Banka Kartları ve Kredi Kartları Hakkında Yönetmeliğin 18/2. Maddesi gereği, kart kuruluşu, kart hamilinin kredi kartının kullanıma kapatılması ve sözleşmenin feshine yönelik bildirim karşısında kredi kartını en geç 7 gün içinde kullanıma kapatmalıdır.

Uygulamada bazı kart kuruluşları, kart sahibinin sözleşmenin feshine ilişkin bildiriminden itibaren 7. günün sonuna kadar işlem yapmadan beklenmekte, kartı kullanıma kapatmamakta, bu süre zarfında kart sahibinin kartla harcama yapması durumunda, sözleşmeye devam etme iradesinin olduğu kabul edilerek kartı kullanıma kapatılmadığı görülmektedir. Bu süre zarfı içinde kart sahibi tarafından harcama yapılmamışsa kart kullanıma kapatılmaktadır.

Kredi kartının, doğrudan nakit ödeme yerine geçen bir araç olması nedeniyle, kart sahibinin talebi üzerine derhal kullanıma kapatılması gerektiği kanısındayım. Aksi takdirde kart hamili, fesih bildirim sonrasında kredi kartının kullanıma kapatıldığını düşünerek kartın güvenliğinin sağlanması için gerekli sorumlu davranışı göstermeyecek, dolayısıyla kartın ve kart bilgilerinin güvenliği tehlikeye düşecektir.

Kredi kartının çalınması veya kaybı durumunda derhal kullanıma kapatılma olanağı varken, fesih durumunda kartın kullanıma kapatılması için kart kuruluşuna verilen 7 günlük sürenin sonuna kadar kullanılması, kart kuruluşunun kart sahibine ait bilgileri koruma borcuna ve dürüstlük kurallarına aykırılık teşkil edeceğini düşünüyorum. Zira burada 7 günlük süre azami süredir. Bu nedenle her ne kadar kart kuruluşuna burada 7 günlük azami süre verilmiş ise de, kart sahibinin fesih bildirim sonrasında kartın kötü niyetli kişiler eline geçmesi halinde gerçekleşebilecek zararlardan, makul süre içerisinde kartı kullanıma kapatmayan kart kuruluşunun sorumlu tutulması gerektiği kanısındayım.

2.1.4.2. Kredi Kartı Sahibinin Yükümlülükleri

2.1.4.2.1. Kredi Kartı İle Yapılan Harcamaların Bedelini ve Faizlerini Ödeme

Kredi kartı sahibinin kredi kartı çıkaran kuruluş karşısında en önemli borcu, kredi kartıyla yaptığı harcamaların tutarını, kartı çıkaran kuruluşa ödemektir. Kart hamilinin nakit ödemesiz yaptığı harcamaların tutarını üye işyerine kredi kartı kuruluşu ödemektedir. Buna karşı, kart hamili de üye işyerinde yaptığı harcama tutarını kredi kartı kuruluşuna ödemekle yükümlüdür.

Kart kuruluşunun, harcama tutarını tahsil edebilmesi için öncelikle kart hamiline harcama tutarını ve ödeme süresini belirten bir hesap özeti göndermesi gerekir.⁸⁷ Hesap özetinde gösterilen hesap kesim tarihi ile son ödeme tarihi arasında 10 günden az bir süre olamaz. (md.26/4)

Kredi kartı sahibi, kart ile yaptığı harcamalar tutarının tümünü son ödeme gününe kadar öderse, herhangi bir faiz borcu altına girmez. Buna karşılık, kredi kartı sahibi son ödeme günü kart borcunun tamamını ödemez ise bu durumda ödenmeyen borç tutarına faiz işletilecektir.

Son ödeme tarihinde borcun tamamının ödenmemiş olması durumunda faiz, Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu'nun 26. Maddesine göre hesaplanır. Buna göre; dönem borcunun bir kısmının ödenmesi halinde kalan hesap bakiyesi üzerinden faiz hesaplanır. Kalan hesap bakiyesine, asgarî tutar ve üzerinde ödeme yapılması durumunda akdi faiz; asgari tutarın altında ödeme yapılması durumunda ise asgari tutarın ödenmeyen kısmı için gecikme faizi, kalan hesap bakiyesinin asgari tutarı aşan kısmı için akdi faiz uygulanır.^{88 89}

⁸⁷ AÇIKGÜL, E., AÇIKGÜL, H. A., age., s.125.

Temerrüt hali de dahil olmak üzere, kart uygulamasından doğan borçlarda bileşik faiz uygulanmaz. (md. 26)

<<...Hükme esas alınan bilirkişi raporunda nolu kredi kartı için 1.841.22.- YTL. nakit çekmeden doğan faiz asıl alacağa ilave edildiği ve numaralı kart içinde 506,09.- YTL. nakit çekmeden ve 40,68 YTL. alışverişten doğan işlemiş faizleri de bu kart için belirlenen asıl alacağa eklenip faiz hesaplaması yapıldığı, bu şekilde yapılan hesaplama yukarıda açıklanan yasal düzenlemeye aykırı bulunduğundan mahkemece bu miktarların asıl alacaklardan düşülerek bilirkişiden ek rapor alınarak oluşacak sonuca göre hüküm kurulması gerekirken, eksik incelemeye dayalı rapora itibar edilerek yazılı şekilde sonuca gidilmesi isabetsiz olup kararın bu gerekçe ile bozulması gerekirken onandığı anlaşılmalı borçlunun karar düzeltme isteminin kabul edilmesi gerekmiştir... >>⁹⁰

Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu'nun 26. maddesine göre, bir hesap dönemine ait borçlar için o dönemin hesap kesim tarihinden önceki bir tarih itibarıyla faiz yürütülmesi yasaklanmıştır. Bu şekilde hazırlanan sözleşmeler geçersiz olacaktır. Ancak nakit çekimi halinde işlemin yapıldığı tarih itibarıyla borca faiz yürütülmesi mümkündür.

Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu'nun 24. Maddesine göre, kredi kartı sözleşmesinde kefil var ise, borç kefile bildirilmedikçe, kefil için temerrüt durumu oluşmayacaktır. Kredi kartı sözleşmesindeki kefalet, adi

⁸⁸ Türkiye Merkez Bankası, azami akdi ve gecikme faizi oranlarını tespit etmeye yetkilidir ve belirlediği bu oranları 3 ayda bir açıklar. (md. 26/3) Bir başka söyleyişle taraflar aralarında düzenledikleri sözleşme ile bu kanuna göre Merkez Bankasının üç ayda bir açıklayacağı oranların üzerinde bir faiz miktarı belirleyemeyeceklerdir.

AYCI, Emrullah, BİÇKİN, İnci, ARTUÇ, Mustafa (2006), *Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu, Getirilen Yenilikler*, s.61, vd., Ankara.

⁸⁹ Bkz. **EK-1** (Bankalarca Kredi Kartlarına Uygulanacağı Bildirilen En Yüksek Faiz Oranları).

⁹⁰ Yargıtay, 12. HD. E. 2008/4168, K. 2008/6530, T. 1.4.2008, <http://www.kazanci.com>, (Erişim Tarihi:17.12.2009).

kefalettir (BK. md. 486). Asıl borçluya başvurulup borcun tahsili için tüm yollar denenmeden kefilden borcun ifası istenemez.

Kefil, sözleşmede sadece kefalet limitinden sorumludur. Sözleşme hükümlerinde kefilin sorumluluğunu artırıcı nitelikteki değişikliklere ve kartın kullanım limitinin yükseltilmesine ilişkin olarak kefilin ilave şartlara dair sorumluluğunun başlaması için kefilin yazılı onayının alınması şarttır. Sözleşmede değişiklik yapılarak kart limitinin arttırılması durumunda, bu limit artışına yazılı olarak onay vermeyen kefil, sadece sözleşmenin imzalandığı tarihteki kefalet limitinden sorumlu olacaktır.

Kredi kartı sözleşmesinde kefalet tutarının hiç belirlenmemiş, kart limitinin ise belirtilmiş olması durumunda, Yargıtay 12. Hukuk Dairesi, kefilin, kredi kartının verildiği tarihteki kart limitinden sorumlu olacağını belirtmiştir:

<<...Dava dışı kredi kartı hamili Öktem Ulusal ile alacaklı banka arasında düzenlenen kredi kartı sözleşmesine kefil sıfatı ile imzası alınan davalı kefilin, kefalet limiti belirlenmemiştir. Öyle olunca kredi sözleşmesinde kefalet tutarının belirlenmediği hallerde, sadece kredi kartı için kredi kartının verildiği tarihteki üye harcama limitinden kefilin sorumlu olacağını kabul edilmesi gerekir. Bu durumda, kredi kartı sözleşmesinin düzenlendiği tarihte kart hamiline tahsis edilen kredi limiti başvuru formunda 100.000.000 TL olduğu yazılmıştır. Davalı kefilin temerrüt tarihi itibarıyla 100.000.000 TL banka alacağından sorumlu tutulup, temerrüdün sonuçlarına göre hesaplanacak borcundan sorumlu olacaktır. ...>>⁹¹

⁹¹ Yargıtay, 13. HD. E. 2004/17644, K. 2005/5174, T. 30.3.2005, <http://www.kazanci.com>, (Erişim Tarihi:17.12.2009).

2.1.4.2.2. Sözleşmede Kararlaştırılan Giriş Ödentisi ve Yıllık Ücret Bedellerini Ödeme

Çeşitli kredi kartı sözleşmelerinde, “*üye giriş ücreti*”, “*giriş ücreti*”, “*giriş aidatı*” “*yıllık aidat*” gibi kavramlarla ifade edilen ödentiler, kartı çıkaran kuruluşun sunduğu hizmete ilişkin herhangi bir somut edimin karşılığı olmayıp, kredi kartı sahibinin kartlı sistemin olanaklarından yararlanmasını sağlamak için, kartı çıkaran kuruluşun yaptığı masraflara bir nevi katkı olarak alınmaktadır.⁹² Giriş ödentisi ve yıllık ücret, kredi kartı sözleşmesinin ivazlı bir sözleşme olmasının bir sonucudur.⁹³

Kart hamili, kredi kartı üyelik sözleşmesini akdetmek ile kredi kartı kuruluşuna sisteme dahil olması nedeniyle “*giriş ödentisi*” adı altında bedel ödeme yükümlülüğü altına girer. Bazı kart kuruluşları, kartın tercih edilmesini sağlamak amacıyla hiçbir giriş ödentisi talep etmemektedirler.

Bunun yanında kart hamili, her yıl kredi kartı sistemine dahil olması ve kredi kartı kuruluşuna ait kredi kartını kullanması sebebiyle “*yıllık ücret*” veya “*yıllık kart bedeli*” adı altında bir bedeli de ödemekle yükümlüdür. Uygulamada bazı kart kuruluşları yıllık ücreti almazken, bazı kart kuruluşları ise bazı müşterilerine (örneğin öğrencilere) yönelik bir uygulama getirerek bu müşterileri ile düzenledikleri sözleşmelerinde bu ücreti talep etmemektedirler.

Giriş ödentisi ve yıllık ücret bedellerinin, kart kuruluşlarınca talep edilebilmesi için, sözleşmede yazılı olarak kararlaştırılmış olması gerekir (md.24/4). Kredi kartı ile hiçbir işlem yapılmasa dahi, giriş ve yıllık üyelik ödentilerinin sözleşmede kararlaştırılmış ise ödenmesi gerekmektedir. Zira, her ne kadar kredi kartı ile işlem yapılmamış olsa da, sistem kullanıma açık tutulmaktadır.

⁹² İŞGÜZAR, H., age., s.84.

⁹³ AÇIKGÜL, E., AÇIKGÜL, H. A., age., s.131.

Kredi kartı sahibi, kredi kartı ile yapacağı ödemeleri kart kuruluşun sunduğu diğer ödeme araçları (örneğin öde-geç sistemleri⁹⁴) ile yapmak istemesi durumunda, sözleşmede kararlaştırılmak şartıyla, bu ödeme araçları için kart kuruluşunun talep edeceği ücretleri kart kuruluşuna ödemekle yükümlüdür.

Giriş ödentisi ve yıllık ücretler uygulamada hesap özetine yansıtılmakta ve bu şekilde kart sahibinden dönem borcuna eklenerek talep ve tahsil edilmektedir. Banka Kartları ve Kredi Kartları Hakkında Yönetmeliğin 19/1-1 maddesinde, “Kredi kartlarına ilişkin olarak ilgili hesap özetinde tahakkuk ettirilen yıllık ücret, faiz ve diğer her türlü ücret ve komisyon tutarlarına ilişkin bilgilerin bulunması zorunludur” denilmek suretiyle giriş ödentisinin ve yıllık ücretin hesap özeti ile isteneceği sonucuna varılabilir.

Kredi kartı sözleşmelerinde, en çok rastlanan uyuşmazlık, giriş ücreti ve yıllık ücretlerine ilişkin sözleşme hükümlerinin, genel işlem şartı şeklinde düzenlenmiş olması nedeniyle bu masrafların kart sahibinden istenip istenemeyeceğidir. Kart kuruluşlarının giriş ve yıllık ücretleri kart sahiplerinden tahsil edebilmeleri, bu ücretlerin, kanunun öngördüğü şartlara uygun bir sözleşmede hüküm altına alınmış olmasını gerektirir. Giriş ücreti ve yıllık ücretleri düzenleyen sözleşme hükümleri de diğer sözleşme hükümleri gibi, TKHK md. 6 ve Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu’nun 24. maddesindeki geçerlilik şartlarını taşımıyorsa, bu hükümler geçersiz olacak ve dolayısıyla bu sözleşme şartlarına dayanan edimlerin yerine getirilmesi kart kuruluşu tarafından istenemeyecektir.⁹⁵

⁹⁴ Öde-geç sistemi, belli miktarın altındaki ödemeler için POS cihazından çip veya manyetik şeridi okutmakta, yetkilendirme alınması ve satış belgesi imzalanması süreçlerini ortadan kaldırarak, kartın yalnızca cihaza dokunmasıyla ödeme yapma olanağı sunmaktadır. (KAYA, F., age., s.91.)

⁹⁵ Bkz. 2.1.4.1.1. **Bölüm II,4,a,1**

<<...sözleşmenin davacı banka tarafından matbu, standart olarak hazırlanıp boş olan kısımların rakam, isim ve adresler yazılarak doldurulduğu, sözleşmenin on iki punto koyu siyah harflerle düzenlenmediği görülmektedir. Davacı, tüketici aleyhine olan ve tüketiciyi kart kullanımı ücreti adı altında bir külfete sokan sözleşme hükmünün tüketici ile ayrıca müzakere edilerek kararlaştırıldığını iddia ve ispat edememiştir. Böyle olunca sözleşmedeki kredi kartı üyelik ücreti alınacağına dair hükmün açıklanan yasa ve yönetmelik hükümleri karşısında haksız şart olduğu kabul edilmelidir. Dolayısıyla davacı bankanın bu sözleşme hükmüne dayalı olarak kredi kartı kullanıcısı davalıdan ücret istemesi olanaklı değildir. ...>>⁹⁶

Banka Kartları ve Kredi Kartları Hakkında Yönetmeliğin 24/1-a maddesinde kart kuruluşlarının, yıllık ücret ve diğer adlar altında tahsil ettikleri veya edecekleri bedeller aylık olarak Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu'na bildirecekleri ve bu bilgilerin kurumun internet sitesinde yayınlanacağı hükme bağlanmıştır.

2.1.4.2.3. Kredi Kartı Sahibinin Kart Kullanımına İlişkin Yükümlülüğü

Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu'nun 15. maddesine göre, kart kullanımından doğan sorumluluk, sözleşme imzalandığı ve kartın zilyetliğine geçtiği veya fizikî varlığı bulunmayan kart numarasının öğrenildiği andan itibaren, kart hamiline aittir.

Kartın imza hanesinin kart hamili tarafından imzalanmış olması zorunludur. Üye işyerinin talep etmesi durumunda kart hamili, kartın kullanımı sırasında kimlik belgesi ibraz etmek zorundadır.

⁹⁶ Yargıtay, 13. HD. E. 2008/15042, K. 2009/5386, T. 20.4.2009, <http://www.kazanci.com>, (Erişim Tarihi:17.12.2009).

Harcama belgesi düzenlenmeksizin çeşitli iletişim araçları yoluyla veya sipariş formu vasıtasıyla yapılan mal ve hizmet alımlarındaki hukuka aykırı kullanımlardan kaynaklanan zararlardan kart hamili sorumlu tutulamaz.

2.1.4.2.4. Kart Sahibinin Bildirim Yükümlülüğü

Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu'nun 16. maddesine göre, kart hamili, kendisine tevdi edilen kartı ve kartın kullanılması bir kod numarası, şifre veya kimliği belirleyici başka bir yöntemin kullanılmasını gerektiriyorsa bu bilgileri, güvenli bir şekilde korumak ve başkaları tarafından kullanılmasına engel olacak önlemleri almak, kartın kaybolması, çalınması veya iradesi dışında gerçekleşmiş herhangi bir işlemi öğrenmesi halinde kart çıkaran kuruluşu derhal haberdar etmek zorundadır.

Kartın ya da karta ait bilgilerin kaybolması veya çalınması halinde kart hamili, yapacağı bildirimden önceki yirmidört saat içinde gerçekleşen hukuka aykırı kullanımdan doğan zararlardan yüzelli Yeni Türk Lirası ile sınırlı olmak üzere sorumludur. Hukuka aykırı kullanımın, hamilin ağır ihmaline veya kastına dayanması veya bildirim yapılmaması hallerinde bu sınır uygulanmaz. (md.12)

<<...Kartı ATM cihazına sıkışan davacı daha güvenli yollardan kart çıkaran bankayı haberdar etmek yerine kötüniyetli kişilerin talimatı ile hareket edip kart ve bilgilerinin onların eline geçmesine sebebiyet verdiği göre, olayda davacının da müterafik kusurlu olduğunun kabulü zorunludur. Öyle olunca mahkemece, tarafların olaydaki kusur ve sorunluluklarının yukarıda belirtilen ilkeler çerçevesinde belirlenmesi ve hasıl olacak sonuca uygun bir karar verilmesi gerekirken, yazılı şekilde hüküm tesisi usul ve yasaya aykırı olup, bozma nedenidir...>>⁹⁷

⁹⁷ Yargıtay, 13.HD. E. 2008/12361, K. 2009/2549, T. 27.2.2009, <http://www.kazanci.com>, (Erişim Tarihi:17.12.2009).

Bunun dışında bir de kart hamilinin adres değişikliğini kart kuruluşuna bildirme yükümlülüğü vardır. Kart sahibi, adresinde meydana gelen değişiklikleri, değişiklik tarihinden itibaren on beş gün içinde kart çıkaran kuruluşa bildirmekle yükümlüdür. (md.16/2)

2.2. Üye İşyeri Sözleşmesi

Kredi kartı üye işyeri sözleşmesi, “*kartı çıkaran kuruluş*” ile “*üye işyeri*” arasında akdedilen bir sözleşmedir. Bu sözleşme ile üye işyeri, kredi kartını kendi işyerinde nakit talep etmeden ödeme aracı olarak kabul etmeyi, buna karşılık kartı çıkaran kuruluş ise kredi kartı sahibinin, kredi kartı ile yaptığı harcamaları üye işyerine ödemeyi taahhüt eder.

2.2.1. Sözleşmenin Tarafları

Kredi kartı üye işyeri sözleşmesinin tarafları, kredi kartını çıkaran kurum sıfatıyla bankalar ya da kredi kartı şirketleriyle, bunların sözleşme yaptıkları üye işyerleri, yani mal satan veya hizmet sunan gerçek ya da tüzel kişilerdir (md. 3/i).⁹⁸

Kart kuruluşlarının banka olması zorunluluğu yoktur.⁹⁹ Kart çıkaran kuruluşlar, Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu’nun 3/g maddesinde tanımlanmıştır. Buna göre *kart çıkaran kuruluş*, banka kartı veya kredi kartı düzenleme yetkisini haiz bankalar ile diğer kuruluşlardır.

Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu’nun 4. Maddesinde kartlı sistem kurma, kart çıkarma, üye işyeri sözleşmesi yapma, bilgi alışverişi, takas ve mahsuplaşma faaliyetlerinde bulunmak isteyen kuruluşların Bankacılık

⁹⁸ AÇIKGÜL, E., AÇIKGÜL, H. A., age., s.53.

⁹⁹ ÇEKER, M., age., s.52.

Düzenleme ve Denetleme Kurulu'ndan izin almaları şart koşulmuştur. Bu kuruluşların;

- a) *Anonim şirket şeklinde kurulması,*
- b) *Kurucularının gerekli malî güç ve itibara sahip bulunması, işin gerektirdiği dürüstlük ve yeterliliğe sahip olması ve banka ortaklarında aranan diğer nitelikleri haiz olması,*
- c) *Hisse senetlerinin nakit karşılığı çıkarılması ve tamamının nama yazılı olması, tüzel kişi kurucuların yönetim ve denetimine sahip gerçek kişilerin kim olduğunun belgelenmesi,*
- d) *Nakden ve her türlü muvazaadan arî olarak ödenmiş olan sermayesinin altı milyon Yeni Türk Lirasından az olmaması,*
- e) *Ana sözleşmesinin bu Kanun hükümlerine uygun olması,*
- f) *Bu Kanun kapsamındaki işlemleri gerçekleştirebilecek yönetim, yeterli personel ve teknik donanımına sahip olması, şikâyet ve itirazlarla ilgili birimleri oluşturması,*
- g) *(d) bendinde belirtilen sermayenin yüzde beşi tutarındaki sisteme giriş payının Kurum hesabına yatırıldığına dair belgenin ibraz edilmesi,*

şarttır.

Kuruluşların bu Kanun kapsamındaki faaliyetlerinin kurumsal yönetim hükümlerine uygunluğunu sağlaması zorunludur.

Merkezi yurt dışında bulunan kartlı sistem kuruluşlarının Türkiye'de şube ya da kredi kartı sistemi kurmamak, kart çıkarmamak ve üye işyeri anlaşması yapmamak kaydıyla temsilcilik açmaları Kurulun iznine tâbidir.

Üye işyerleri ise, sözleşmenin diğer tarafını oluşturur. Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu'nun 3/i maddesinde üye işyeri, "kart hamiline mal ve hizmet satmayı veya nakit temin etmeyi kabul eden gerçek veya tüzel kişi" şeklinde tanımlanmıştır. Maddeye göre, üye işyerinin tüzel ya da gerçek kişi

olması ve tacir veya esnaf olması mümkündür. Üye işyerlerinin faaliyet konuları kart çıkaran kuruluşlar açısından özel bir önem arz etmeyeceği gibi, büyüklükleri ve ticaret şirketi şeklinde kurulmuş olmaları da kredi kartı kurumu açısından önemli değildir Çünkü kredi kartı kurumunun üye işyeri sözleşmesi yapmaktaki amacı, üye işyerinde kredi kartları ile yapılan harcamalar neticesinde gelirlerini arttırmaktır.¹⁰⁰

2.2.2. Sözleşmenin Şekli

Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu'nda üye işyeri sözleşmesinin şekli konusunda herhangi bir hüküm bulunmamaktadır. Bu nedenle BK. Md. 11/1 gereği üye işyeri sözleşmesinde şekil serbestisi ilkesi geçerlidir.

Üye işyeri sözleşmesinde taraflar, sözleşme ile iradi şekil kararlaştırabilecekleri gibi, herhangi bir şekil şartı ileri sürmek zorunda da değildirler. Üye işyeri sözleşmesi, uygulamada kredi kartı sözleşmelerinde olduğu gibi, kart kuruluşları tarafından çıkarılan matbu formların doldurulması ve taraflarca imzalanması şeklinde yapılmaktadır.¹⁰¹

Üye işyeri sözleşmelerinin matbu form şeklinde, önceden kart kuruluşları tarafından koşulları saptanmış, standart sözleşme şeklinde düzenlenmiş olması geçerlilik şartı olmayıp; banka işlemlerini hızlandırmak, müşteriler arasında eşitliği sağlamak, kredi işlemlerinden doğacak rizikoları sınırlandırmak ve ortaya çıkabilecek zararları kendi müşterisinden sağlamayı güvence altına almak amacıyla yapılmaktadır.¹⁰²

¹⁰⁰ ATEŞ, D., age., s.197.; TEOMAN, Ö., age., s.47.; AÇIKGÜL, E., AÇIKGÜL, H. A., age., s.56.

¹⁰¹ AÇIKGÜL, E., AÇIKGÜL, H. A., age., s.56, vd.

¹⁰² AÇIKGÜL, E., AÇIKGÜL, H. A., age., s.57.

2.2.3. Sözleşmenin Unsurları

Yukarıda açıkladığımız tanımından ve sözleşmenin özelliklerinden hareketle, üye işyeri sözleşmesinin unsurlarını şu şekilde sıralayabiliriz:

- a) Tarafların Anlaşması,
- b) Kredi Kartının Üye İşyerinde Ödeme Aracı Olarak Kabul Edilmesi,
- c) Kredi Kartı İle Yapılan Harcamaların Kartı Çıkaran Kuruluş Tarafından Üye İşyerine Ödenmesi.

2.2.3.1. Tarafların Anlaşması

Üye işyeri sözleşmesi, rızai bir sözleşmedir. Kredi kartı kuruluşu ile ticari işletme arasında geçerli bir üye işyeri sözleşmesinin kurulabilmesi için tarafların anlaşması, yani karşılıklı olarak birbirlerine uygun irade beyanında bulunmaları gerekmektedir. Üye işyeri sözleşmesinde tarafların, kredi kartının üye işyerinde ödeme aracı olarak kabul edileceği ve kredi kartı kullanılarak yapılan harcama tutarının üye işyerine ödeneceği hususunda anlaşmaları gerekir.¹⁰³

Bu anlaşma, kartı çıkaran kuruluş ile üye işyeri arasında icap ve kabul ile kurulur. Uygulamada, üye işyeri sözleşmesi de kredi kartı sözleşmeleri gibi, matbu olarak önceden kredi kartı kuruluşu tarafından hazırlanır. Kart kuruluşları tarafından matbu form şeklinde hazırlanan bu sözleşmeler, icaba (öneriye) davet niteliğindedir. Kredi kartı sistemine girmek isteyen üye işyerinin, matbu sözleşme metnini imzalayarak, kartı çıkaran kuruluşa vermesi “icap”tır. Kart kuruluşunun bu müracaatı onaylaması ise kabuldür. Böylece karşılıklı ve birbirine uygun irade beyanlarının açıklanması sonucunda üye işyeri sözleşmesi kurulmuş olur.¹⁰⁴

¹⁰³ **BUHUR, O.**, age., s.23.; **AÇIKGÜL, E., AÇIKGÜL, H. A.**, age., s.57.

¹⁰⁴ **İŞGÜZAR, H.**, age., s.70.; **BUHUR, O.**, age., s.57.; **AÇIKGÜL, E., AÇIKGÜL, H. A.**, age., s.60-61.; **TEOMAN, Ö.**, age., s.62-63.

Kabul açık olabileceği gibi zımni de olabilir. Kart kuruluşunun açıkça sözleşmeyi kabul ettiğini üye işyerine bildirmesi açık kabuldür. Diğer taraftan kart kuruluşu açıkça kabul iradesini belirtmemesine karşılık, işyerinin başvurusundan sonra harcama belgelerini, vitrine asılacak amblemleri, POS cihazını işyerine gönderirse, icap zımnen kabul edilmiştir ve sözleşme kurulmuş sayılır.¹⁰⁵

2.2.3.2. Kredi Kartının Üye İşyerinde Ödeme Aracı Olarak Kabul Edilmesi

Üye işyeri sözleşmesinin en belirleyici ve ayırıcı unsuru, üye işyerlerinden yapılan alışverişlerde kredi kartının “ödeme aracı olarak kabul edilmesi” yükümlülüğüdür. Buna göre, kredi kartı sahibi, üye işyeri ile mal veya hizmet temini sözleşmesi yaptığında, bedel borcunu nakit yerine kredi kartı ile ifa edecektir.¹⁰⁶

Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu’nun 17. Maddesine göre; Üye işyerleri, kart hamillerinin yapmış oldukları mal ve hizmet alımlarının bedelini banka kartı ya da kredi kartı ile ödeme taleplerini kabul etmek zorundadır.

Üye işyerinin kredi kartını ödeme aracı olarak kabul edebilmesi için, ibraz edilen kartın bizzat anlaşmalı olduğu kart kuruluşu tarafından çıkarılmış bir kart olması veya anlaşmalı olduğu kart kuruluşunun da içine dahil olduğu genişletilmiş üç taraflı sisteme ait olan bir kart olması gerekir.¹⁰⁷

¹⁰⁵ AÇIKGÜL, E., AÇIKGÜL, H. A., age., s.61.; BUHUR, O., age., s.57.; TEOMAN, Ö., age., s.63.; ÇEKER, M., age., s.51-52.

¹⁰⁶ İŞGÜZAR, H., age., s.71.

¹⁰⁷ ATEŞ, D., age., s.65.; ÇEKER, M., age., s.50.; AÇIKGÜL, E., AÇIKGÜL, H. A., age., s.57.

2.2.3.3. Kredi Kartı İle Yapılan Harcamaların Kartı Çıkaran Kuruluş Tarafından Üye İşyerine Ödenmesi

Kredi kartı kuruluşu, üye işyeri sözleşmesine göre, yetkili kart sahiplerinin yaptığı harcama tutarını üye işyerine ödemekle mükelleftir. Bu yükümlülüğün oluşabilmesi için öncelikle kart hamili tarafından üye işyerinde bir alışverişin yapılmış olması ve bu alım esnasında da ödeme aracı olarak kredi kartının kullanılması gerekmektedir.

Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu'nun 19. Maddesine göre üye işyeri, kart hamili tarafından kredi kartı ile yapılan ödeme neticesinde harcama belgesi düzenlemek zorundadır. İki nüsha halinde düzenlenen harcama belgelerinin bir sureti kart hamiline verilir; harcama belgesinin aslı ise üye işyerinde kalır. Üye işyeri, kendisinde kalan harcama belgesini üye işyeri sözleşmesinde belirtilen süre zarfında saklamakla yükümlüdür. Bu hükme aykırılık halinde satılan hizmet veya mal bedeli üye işyeri anlaşması yapan kuruluştan talep edilemez.

Kredi kartı kurumu, harcama belgesinin üye işyeri sözleşmesine uygun düzenlenip düzenlenmediğini inceledikten sonra harcama tutarını, sözleşmede belirlenen oranı (komisyonu) kendisi için kesip, kalan kısmını üye işyerine ödemektedir.¹⁰⁸ Kartı çıkaran kuruluşun, üye işyerine ödeme yaparken belirli bir komisyon alması, tarafların hak ve borçları konusunda ayrıca incelenecektir.

2.2.4. Tarafların Hakları ve Yükümlülükleri

Üye işyeri sözleşmesinde de tarafların hak ve yükümlülükleri, kanunun çizdiği sınırlar çerçevesinde ve sözleşmenin kapsamına göre belirlenmektedir.

¹⁰⁸ BUHUR, O., age., s.56.

2.2.4.1. Kart Çıkaran Kuruluşun Yükümlülükleri

2.2.4.1.1. Kredi Kartı Sahibinin Harcamalarını Üye İşyerine Ödeme

Banka Kartları ve Kredi kartları Kanunu'nun 21/2. maddesine göre; *“Üye işyeri anlaşması yapan kuruluşlar, sözleşme yaptıkları üye işyerine kart hamillerinin gerçekleştirdikleri işlem bedellerini sözleşme hükümlerine uygun olarak ödemek zorundadırlar.”*

Kart kuruluşunun bu borcunun doğabilmesi için, her şeyden önce üye işyeri; kredi kartının geçerliliğini kontrol etmiş, harcama belgesini usulüne uygun bir şekilde düzenlemiş ve hamile imzalatmış olmalıdır.¹⁰⁹ Kredi kartı kuruluşu, sadece üye işyeri sözleşmesine uygun şekilde düzenlenmiş yetkili kart hamilinin imzasını taşıyan harcama belgesi tutarını ödemekle mükelleftir.¹¹⁰ Üye işyeri tarafından sözleşmeye aykırı şekilde düzenlenmiş harcama belgelerinin ibrazı halinde kredi kartı kuruluşu, harcama belgesi tutarını ödemekten kaçınabilir.¹¹¹

Harcama belgesinin imzalanması, kart sahibinin, kartı çıkaran kuruluşu bu tutarın ödenmesi konusunda talimat niteliği taşımaktadır.¹¹² İşlemin imza yerine şifre veya kart kuruluşunun kabul ettiği diğer elektronik araçlarla yapılması durumunda da aynı sonuç oluşmaktadır. İnternet veya telefon ile yapılan harcamalarda ise, o işlem türü için öngörülen koşullara uyulmuş olması şartıyla, kartı çıkaran kuruluşun ödeme yükümlülüğü doğar.¹¹³

¹⁰⁹ AÇIKGÜL, E., AÇIKGÜL, H. A., age., s.62.

¹¹⁰ BUHUR, O., age., s.56.

¹¹¹ ATEŞ, D., age., s.63-64.; ÇEKER, M., age., s.50-51.

¹¹² İŞGÜZAR, H., age., s.87.

¹¹³ İŞGÜZAR, H., age., s.87.

Sözleşmede belirtilen harcama limitini aşan işlemlerde, kartı çıkaran kuruluştan onay alınmaması halinde, kartı çıkaran kuruluşun ödeme yükümlülüğü, sadece limit içi harcamayla sınırlıdır. Limiti aşan kısım için, üye işyerinin, kartı çıkaran kuruluştan ödeme yapılmasını talep etme hakkı bulunmamaktadır.¹¹⁴

2.2.4.1.2. Kredi Kartı Kullanımı İçin Gerekli Sistemi Üye İşyerine Kurma

Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu'nun 21/1. maddesine göre; *“Üye işyeri anlaşması yapan kuruluşlar, kartın kabulü hususunda kart çıkaran kuruluştan onay alınmasını sağlayacak alt yapıyı oluşturmakla yükümlüdür.”*

Üye işyerinin sözleşmeden doğan yükümlülüklerini yerine getirebilmesi için, kendi işyerinde kredi kartı sistemine dahil olmasını sağlayacak donanım ihtiyacı vardır. Kredi kartının ödeme aracı olarak kabul edilebilmesi için, kartı çıkaran kuruluşun öncelikle gerekli araç ve gereçleri üye işyerine vermesi gerekmektedir. Aksi halde, üye işyerinin kredi kartı ile işlem yapması fiilen mümkün değildir.¹¹⁵

Kredi kartı kuruluşu, üye işyerine başta POS cihazı olmak üzere yeteri kadar harcama belgesi ve işyerinde kredi kartı kuruluşunun kredi kartlarının kabul edildiğini gösteren amblem gibi tanıtıcı materyalleri sağlamak durumundadır.¹¹⁶

Kredi kartı kuruluşu, kredi kartı sahibi adına, temassız ödeme araçları gibi, kredi kartı yerine geçen başka elektronik veya mekanik ödeme araçları veya kod numaraları tahsis edebilir. Bu durumda, kart kuruluşları, kredi kartı

¹¹⁴ TEOMAN, Ö., age., s.132.

¹¹⁵ İŞGÜZAR, H., age., s.93.

¹¹⁶ AÇIKGÜL, E., AÇIKGÜL, H. A., age., s.64.

yerine bu ödeme araçlarının da üye işyerlerinde kabul edileceğini taahhüt ettiğinden dolayı, bu araçların kullanılabilirliği sistemleri de üye işyerine kurmak zorundadır.

Kredi kartının kullanımı için üye işyerine sistem kuran kart kuruluşunun, sistemin güvenli şekilde işlemlerini sağlayacak önlemleri de alması gerekir.

<<...isimli şahsın yaptığı 1.940.000.000 TL tutarındaki alışverişle ilgili olarak davacının davaya konu diğer kredi kartı ile ilgili olarak yaptığı gibi kartı ibraz eden kişinin kimliği örneğini almadığı ve bu bakımdan kusuru olduğu açık ise de uluslar arası kredi kartı uygulamasının ulaştığı aşama itibariyle davalı bankanın sahte kredi kartlarına p.o.s cihazının onay vermesini engelleyici teknik bir takım önlemler almasının mümkün olup olmadığı, eğer mümkünse bu önlemleri almaması nedeniyle sorumluluğu bulunup bulunmadığı araştırılarak sonucuna göre karar verilmesi gerekirken, eksik inceleme ile yazılı şekilde karar vermesi yerinde görülmediğinden, davacı vekilinin temyiz itirazlarının kabulü ile hükmün bozulmasına karar vermek gerekmiştir. ...>>¹¹⁷

2.2.4.2. Üye İşyerinin Yükümlülükleri

2.2.4.2.1. Kredi Kartını Ödeme Aracı Olarak Kabul Etme

Üye işyeri sözleşmesi ile üye işyeri, kart kuruluşunun çıkardığı kredi kartlarının kendi işyerinde geçerli ödeme aracı olarak kabul edileceğini taahhüt etmektedir. Üye işyeri, bu yükümlülüğü sözleşme hükümlerine ve kanuna göre yerine getirmek zorundadır.

¹¹⁷ Yargıtay, 11. HD. E. 2003/7848, K. 2003/10886, T. 14.11.2003, <http://www.kazanci.com>, (Erişim Tarihi:17.12.2009).

Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu'nun 17/1. maddesine göre; *“Üye işyerleri, kart hamillerinin yapmış oldukları mal ve hizmet alımlarının bedelini banka kartı ya da kredi kartı ile ödeme taleplerini kabul etmek zorundadır. Bu zorunluluk indirim dönemlerinde de geçerlidir. Üye işyerleri, kart hamilinden kartın kullanılması dolayısıyla komisyon veya benzeri bir isim altında ilave bir ödemede bulunmasını isteyemez. Bu hükme aykırı davranılması halinde, üye işyeri anlaşması yapan kuruluşlar tarafından üye işyeri sözleşmesi feshedilir ve bir yıl süreyle yeni bir sözleşme yapılamaz. ...”*

Bu borç sadece üye işyeri sözleşmesine bağlı bir borç olsa da, kart hamilini de doğrudan etkilemektedir. Üye işyerinden mal veya hizmet satın alacak olan kat hamili, bedeli kredi kartı ile veya nakit ödeme konusunda tercih hakkına sahiptir. Üye işyerinde ödeme aracı olarak kabul edilen bir kredi kartı ile ödeme yapmak isteyen kart sahibinin bu talebi üye işyerince geri çevrilemeyecektir. Kart kuruluşu ile sözleşme yapan üye işyeri, kredi kartı ile ödeme talebi karşısında nakit talep edemeyeceği gibi, kredi kartı ile mal veya hizmet satmaktan da kaçınamayacaktır. Aksi takdirde Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu'nun 17/1. maddesine göre üye işyerinin sözleşmesi feshedilecek ve kendisiyle bir yıl süreyle yeni bir sözleşme yapılamayacaktır.

Üye işyerinin, kredi kartını ödeme aracı olarak kabul etme yükümlülüğü, kredi kartı hamilinin bizzat kendisinin üye işyerine müşteri olması halinde söz konusu olabileceği gibi; üye işyeri, kendisi müşteri olmayan bir kişinin kredi kartını, başka bir müşterisinin borcunun ödenmesinde de kural olarak ödeme aracı olarak kabul etmek zorundadır.

<<...Davacı A. kendi kartını davacı M.'e kullandırmakla onun borcunu üstlenmiş konumdadır. Bu nedenle asıl borçlu olan davacı Aysel'in tüketici sözleşmesinin tarafı olmadığından söz edilerek hakkında görevsizlik kararı verilmiş olması usul ve yasaya aykırı olup bozma nedenidir.>>¹¹⁸

¹¹⁸ Yargıtay 13. HD. E.2003/3453, K.2003/7037, T.29.5.2003, <http://www.kazanci.com>, (Erişim Tarihi:17.12.2009).; AÇIKGÜL, E., AÇIKGÜL, H. A., age., s.70.

Üye işyeri, dilediği kart kuruluşu ile sözleşme yaparak istediği kuruluşun kartını ödeme aracı olarak kabul edebilir. Üye işyerinin kart kuruluşuna karşı bir sadakat yükümlülüğü yoktur. Başka bir deyişle o işyeri aynı zamanda birden çok kart kuruluşu ile üye işyeri sözleşmesi imzalayabilecek ve hepsine ait kartları da ödeme aracı olarak kabul edebilecektir.¹¹⁹

2.2.4.2.2. Kredi Kartının Geçerlilik Kontrollerini Yapma

Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu'nun 17/2. maddesine göre, *“Üye işyerleri, mal ve hizmet bedeli karşılığını banka kartı veya kredi kartı ile ödemek isteyen kişilerin imza gerektiren işlemlerde imza kontrolünü yapmak, kartın tahrifata uğrayıp uğramadığını kontrol etmek ve üye işyeri anlaşması yapan kuruluşlarca kendilerine ulaştırılan bilgiler çerçevesinde kartın geçerliliğini tespit etmekle yükümlü olup, gerekli durumlarda kart üzerinde yer alan bilgilerle kimlik belgesi üzerinde yer alan bilgileri karşılaştırmak üzere geçerli bir kimlik belgesi ibrazını talep etmek ve harcama belgesi üzerindeki bilgilerle kredi kartı üzerindeki bilgileri karşılaştırarak kontrol etmekle yükümlüdür. Bu kontrollerin yapılmamasından doğan zararlardan üye işyerleri sorumludur.”*

Üye işyeri, kartın kullanımı sırasında kredi kartının, üye işyeri sözleşmesi imzalayarak dahil olduğu kredi kartı sistemine ait bir kart olup olmadığını, kredi kartının kullanım süresinin bitip bitmediğini kontrol etmelidir.

Bunun yanında kartın kullanımı sırasında kart sahibinin yetkili kart sahibi olup olmadığını tespit edilmesi gereklidir. Üye işyeri, kredi kartının çalıntı veya kayıp bir kart olup olmadığını incelemelidir. Bu gerekli kontrolleri yapmayan üye işyeri, meydana gelecek zararlardan sorumlu olacaktır.

¹¹⁹ AÇIKGÜL, E., AÇIKGÜL, H. A., age., s.82.

<<...Kredi kartı, üzerinde adı ve soyadı yazılı kişi tarafından kullanılabilir. Başka bir kişi tarafından ibraz edilen kredi kartını üye işyeri kabul etmemek zorundadır. Bu yüzden, kartı ibraz eden kişinin yetkili hamil olup olmadığının tespiti gerekir. Üye işyeri görevlisi bu amaçla kredi kartı üzerinde yer alan imza ile, müşterinin harcama belgesine attığı imzayı karşılaştırarak benzerlik bulunmaması halinde müşterinin kartla ödeme talebini reddetmelidir. Kart üzerindeki imza ile, harcama belgesine atılan imzanın birbirine uygunluğu değerlendirilirken üye işyeri görevlisinden beklenen özen BK.m. 390'a göre yerine getirilmesi gereken özendir. Bu yüzden çıplak gözle yapılan incelemeye rağmen müşterinin yetkili hamil olmadığının saptanamaması halinde üye işyerini sorumlu tutmak mümkün değildir. Bundan ayrı olarak şüphe halinde müşteriden kimlik belgesi dahi istenebilmelidir. Özet olarak denebilir ki, kural olarak üye işyeri kart veya ağır ihmal ile kart hamiline verdiği zarardan sorumludur...>>¹²⁰

<<...Mahkemece, toplanan kanıtlar ve bilirkişi raporuna göre, davacının işyerinde alışverişte kullanılan kartın kopyalanmış sahte kart olduğu, üye işyeri sözleşmesi gereğince davacının kredi kartı arkasında hamil imzası olup olmadığını ve hamil imzası ile slipteki imzayı karşılaştırma yükümlülüğü bulunduğunu, buna rağmen imzasız kart ile işlem yapılmasının ve slipteki logo ile alış-verişte kullanılan kartın logosunun farklı olmasına rağmen işlem yapılmasında davacının sözleşme şartlarına uygun davranmadığı gerekçesiyle, davanın reddine karar verilmiştir. ... davacı vekilinin bütün temyiz itirazlarının reddiyle usul ve kanuna uygun bulunan hükmün ONANMASINA ... 14.07.2005 tarihinde oybirliğiyle karar verildi.>>¹²¹

¹²⁰ Yargıtay 3. HD. E. 2004/9663, K. 2004/8811, T. 13.9.2004, <http://www.kazanci.com>, (Erişim Tarihi:17.12.2009).

¹²¹ Yargıtay 11. HD. E. 2004/10288, K. 2005/7663, T. 14.7.2005, <http://www.kazanci.com>, (Erişim Tarihi:17.12.2009).

2.2.4.2.3. Kredi Kartını Ödeme Aracı Olarak Kabul Ettiğini Gösteren Tanıtım İşaretlerini Bulundurma

Kredi kartı sahiplerinin, hangi işyerlerinde kredi kartının kabul edildiğini ezbere bilmesi beklenemez. Her ne kadar kartı çıkaran kuruluş tarafından düzenli olarak üye işyerlerini gösteren bildirimler yapılırsa da, üye işyerinin kredi kartı ile işlem yapıldığını gösteren işaretleri işletmesinin görünen bir yerine koyması zorunludur.

Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu'nun 18/1. Maddesine göre; Üye işyerleri, banka kartı ve kredi kartı ile işlem yapıldığını gösteren işaretleri, işyerinin girişinde ve kart hamilleri tarafından kolayca görülebilecek bir yere koymak, üye işyeri sözleşmeleri herhangi bir nedenle sona erdiği takdirde de, bu işaretleri kaldırmakla yükümlüdür. Üye işyerleri, teknik bir nedenle geçici bir süreyle işlem yapılamadığı hallerde kart hamillerini uyarmakla yükümlüdür.

Aslında bu yükümlülük de üye işyerinin kendi menfaatinedir. Üye işyerinin kartlı sisteme dahil olmasının sebebi, müşteri çevresini arttırmak olduğu için, kartı çıkaran kuruluşun işaret, logo, amblem gibi tanıtıcı materyallerini işyerinin kolayca görülebilecek bir yerine asması gerekir.¹²²

2.2.4.2.4. Sistemin Güvenliğinin Sağlanması

Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu'nun 18/2. ve 20. Maddelerine göre, üye işyerleri, işlemin niteliği nedeniyle harcama ve alacak belgesi düzenleme imkânı olmayan hallerde, harcama belgesi düzenlenmeksizin çeşitli iletişim araçları yoluyla veya sipariş formu vasıtasıyla işlem yapılmasına olanak sağlamak üzere kuracakları sistemlerin güvenli bir şekilde çalışmasını temin etmekle yükümlüdür.

¹²² İŞGÜZAR, H., age., s.98.

2.2.4.2.5. Harcama Belgesi Düzenleme ve Saklama

Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu'nun 19. maddesi gereği üye işyerleri, alacak belgesi düzenleme imkanı olmayan haller saklı kalmak kaydıyla, elektronik ya da mekanik cihazları kullanarak harcama belgesi veya nakit ödeme belgesi düzenlemek ve aslını sözleşmede belirtilen süre içinde muhafaza etmek ve bir nüshayı da kart hamiline vermek zorundadır. Bu hükme aykırılık halinde satılan hizmet veya mal bedeli üye işyeri anlaşması yapan kuruluştan talep edilemeyecektir.

Uygulamada, kredi kartı POS cihazına okutulduğunda, cihaz önce okuduğu bilgilere göre kartın geçerliliğini kontrol etmekte, geçerli bir kart olduğuna karar verdiğinde işlem tutarının girilmesini istemektedir. İşlem tutarı girildikten sonra cihaz, kartın bu tutarda işlem yapmaya yeterli kredisi olup olmadığına karar verecektir.¹²³ Kart sahibi tarafından şifrenin girilmesi sonrasında kredi kartından ödeme gerçekleşecek ve pos cihazı, iki nüsha harcama belgesi düzenleyecektir. Buradan anlaşılacağı üzere harcama belgesi, kart kuruluşunun kurduğu sistem tarafından düzenlenmektedir. Dolayısıyla bu durumda üye işyerinin sadece bu harcama belgelerini sözleşmenin öngördüğü süre zarfında saklanması ve bir nüshasının karşı tarafa verilmesi gerekmektedir.

Yapılan işlemin iptali halinde de yine üye işyeri, alacak belgesi düzenleyerek bir nüshasını kart sahibine vermek diğer nüshasını ise sözleşmede öngörülen süre zarfında saklamakla yükümlüdür.

¹²³ **SUNGUR, İlhan** (2007), *Banka Kartları Mevzuatı ve Uygulaması*, s.35, Ankara.

2.2.4.2.6. Komisyon Ödeme

Kartı çıkaran kuruluş, kredi kartı ile üye işyerinden yapılan harcamaları ödemesi karşılığında, belli bir oranda komisyon talep etmek hakkına sahiptir. Komisyon, Kart kuruluşunun gördüğü hizmetin bir bedelidir.¹²⁴

Kartı çıkaran kuruluşun, üye işyerinden talep edeceği komisyonun oranı, sözleşme ile kararlaştırılabilir.¹²⁵ Uygulamada üye işyeri sözleşmelerinde, komisyonu arttırıp azaltma yetkisini kart kuruluşları kendi üzerlerine almaktadırlar. Ancak, Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu'nun 13/2. Maddesi gereği kart kuruluşları, kredi kartlarına uyguladıkları komisyon oranlarını kamuoyuna yayınlanmak üzere aylık olarak Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu'na iletmek zorundadır.

Komisyon ödeme borcunun borçlusunu üye işyeridir. Komisyon ücretinin her ne şekilde olursa olsun kart sahibine yansıtılması mümkün değildir. Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu'nun 17. Maddesi ne göre, *üye işyerleri, kart hamilinden kartın kullanılması dolayısıyla komisyon veya benzeri bir isim altında ilave bir ödemede bulunmasını isteyemez. Bu hükme aykırı davranılması halinde, üye işyeri anlaşması yapan kuruluşlar tarafından üye işyeri sözleşmesi feshedilir ve bir yıl süreyle yeni bir sözleşme yapılamaz.*

2.2.4.2.7. İşlem Limitinin Aşılması

Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu'nun 22. maddesine göre, üye işyerleri, tek bir kredi kartı ile yapılacak harcama tutarının belirlenen işlem limitini aşması halinde kart çıkaran kuruluştan kartın kabulü için yetki almakla yükümlü tutulmuş ise harcamanın tamamı için yetki almak zorundadır. Aynı kart ile aynı ödeme işlemi için birden fazla harcama belgesi düzenlenemez. Bu

¹²⁴ AÇIKGÜL, E., AÇIKGÜL, H. A., age., s.77.

¹²⁵ İŞGÜZAR, H., age., s.86.; TEOMAN, Ö., age., s.141.

hükme aykırı davranılması halinde üye işyerleri satılan hizmet veya mal bedelini üye işyeri anlaşması yapan kuruluştan talep edemez.

2.2.4.2.8. Kredi Kartı ve Kart Sahiplerinin Bilgilerinin Korunması

Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu'nun 23.maddesine göre, *“üye işyerleri, kartın kullanımı sonucunda kart ve kart hamili ile ilgili edindikleri bilgileri, kanunla yetkili kılınan kişi, kurum ve kuruluşlar hariç olmak üzere kart hamilinin yazılı rızasını almadan başkasına açıklayamaz, saklayamaz ve kopyalayamaz. Üye işyerleri, kart bilgilerini üye işyeri anlaşması yaptığı kuruluş dışındaki şahıs veya kuruluşlarla paylaşamaz, satamaz, satın alamaz ve takas edemez. Üye işyeri anlaşması yapan kuruluşlar, bu fıkranın uygulanmasını gözetmekle yükümlüdür.*

Kart çıkaran kuruluşlar, edindikleri kişisel bilgileri gizli tutmak, kendi hizmetlerinin pazarlanması dışında başka amaçlarla kullanmamak ve kanunla yetkili kılınan kişi, kurum ve kuruluşlar dışında kalanların bu bilgilere ulaşmasını engellemek amacıyla gereken önlemleri almakla yükümlüdür.”

Üye işyerleri, kart ve kart sahibi bilgilerini, sadece üye işyeri sözleşmesi yaptıkları kart kuruluşları ile paylaşabileceklerdir. İşlemin üye işyerinde gerçekleşmesi sırasında, kart ve kart sahibi bilgilerinin kötü niyetli kişilerin eline geçmesi halinde, gerekli önlemleri almayan üye işyeri zararı karşılamakla yükümlüdür.

<<...E. B., davalı şirketin tahsilat yapmak ile görevli olarak istihdam edilen kişi olup, zararın oluşumuna neden olan eylem görevin ifası sırasında gerçekleşmiştir. Sahte kart düzenlenmesi sırasında eylem için asıl gerekli olan sözleşme uyarınca davalı şirkete müşterilerin alışveriş yapmasına imkan sağlayan ve doğrudan banka ile irtibatlı olan "POS" cihazı olup anılan cihaz davalı şirketin kontrol ve güvenliği altındadır.

Bu durumda mahkemece, davalı şirketin (istihdam) sorumluluktan kurtulmak için yukarıda açıklanan yasa maddesindeki kurtuluş beyyinesini iddia ve ispat edemediği ve istihdam eden olarak istihdam ettiği kimsenin davacıya verdiği zarardan sorumlu tutulması gerekirken, yazılı gerekçe ile davanın reddi doğru görülmemiştir. ...>>¹²⁶

2.3. Kredi Kartı Sahibi ile Üye İşyeri Arasındaki Sözleşme

Kredi kartı sahibi ile üye işyeri arasında, her bir alışveriş için münferit olarak kurulan bir sözleşme ilişkisi söz konusu olmaktadır. Taraflar arasındaki bu ilişki “*temel ilişki*” olarak adlandırılmaktadır.¹²⁷

Kart sahibi ile üye işyeri arasında, mal veya hizmet teminine ilişkin olarak satım veya kira sözleşmesi gibi, her seferinde borçlar hukuku anlamında bir edim değiş-tokuşunu içeren münferit sözleşmeler kurulmaktadır. Bu itibarla, taraflar arasındaki her sözleşmeye borçlar hukukunun ilgili hükümleri uygulanacaktır.¹²⁸

2.4. Ek Kart Sözleşmesi

“Asıl kart” - “ek kart” ayrımı, kredi kartı ilişkisinde kart sahibinin sıfatına göre yapılan ayrımdır. Kredi kartı sözleşmesinin tarafı olan ve kartı çıkaran kuruluşun kredi kartı sahibi sıfatıyla kendisine kredi kartı düzenlediği kişinin kullandığı kart, “*asıl kart*”tır.¹²⁹ Kredi kartı sözleşmeleri konusunda “*kredi kartı hamili*” veya “*kredi kartı sahibi*” şeklinde ifade ettiğimiz kişi, asıl kart sahibidir.

¹²⁶ Yargıtay, 19. HD. E.2003/10647, K. 2004/7469, T. 21.6.2004, <http://www.kazanci.com>, (Erişim Tarihi:17.12.2009).

¹²⁷ İŞGÜZAR, H., age., s.75.

¹²⁸ İŞGÜZAR, H., age., s.75.

¹²⁹ İŞGÜZAR, H., age., s.44.

Buna karşılık asıl kredi kartı sahibinin sözleşme şartlarına göre ve asıl kartın limiti içinde, kredi kartı sahibinin yakınları (eşi, çocuğu, kardeşi veya işçisi gibi) tarafından kullanılmak üzere düzenlenen kredi kartına “*ek kart*” denir. Asıl kartın çıkarılmasından sonra aynı hesap numarası üzerine ikinci bir kart daha düzenlenmesi halinde bu ikinci kart, ek karttır.

Kredi kartı sözleşmesi konusunda açıklandığı üzere, kredi kartı ile nakit ödemesiz alışverişin gerçekleşebilmesi için kart sahibinin kartı kullanmaya yetkili olan kişi olması gerekmektedir. Yani kredi kartı üzerinde ismi yazılı olmayan bir kişinin o kartı kullanmasına olanak yoktur. Bunun yanında kredi kartı kuruluşlarının, hem herkese ayrı hesap açması, hem de her seferinde bu kişilerin ödeme güçlerini araştırmak zorunda kalması bir külfete neden olacağından ek kart uygulamasına ihtiyaç duyulmuştur.

Ek kartın düzenlenmesiyle birlikte, bir aile veya işletme, hem bu tür kartlar masrafsız ya da az masrafla verildiğinden birçok masraftan kurtulmakta, hem de bu tür kartlar genellikle gerekli maddi güce sahip olmayan aile bireylerine veya işletme çalışanlarına verildiğinden hiçbir zaman kart hamili olamayacak kişiler, kartlı işlem yapabilme olanağına kavuşmaktadır.

Genellikle kart kuruluşlarının matbu form şeklinde hazırladığı kredi kartı sözleşmelerinde, asıl kredi kartı sahibinin kimlik bilgileri ve imzasının yanında ek kart sahibinin de kimlik bilgilerin ve imzasının yazılacağı bir bölüme yer verilmektedir. Yani kredi kartı sözleşmesinde asıl kart sahibinin talebi yanında, ek kart sahibinin talebine de yer verilmektedir. Ek kart sözleşmesinin kurulması için, sözleşmede kredi kartı kuruluşu, ek kart hamili ve asıl kart hamilinin imzaları gerekmektedir.

Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu’nun 9/3. maddesine göre, “*Kart hamilinin talebi üzerine üçüncü kişiler adına asıl karta bağlı ve asıl kart limitini aşmamak kaydı ile ek kredi kartı düzenlenebilir.*”

Yine Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu'nun 8/1. maddesine göre, *“Kart çıkaran kuruluşlar, talepte bulunmayan veya sözleşme imzalamayan kişiler adına hiçbir şekilde kart veremezler.”* Bu hükmün ek kart sözleşmesinde de uygulanması gerekir. Ek kredi kartı talebinde bulunmayan ve sözleşme imzalamayan bir kişi adına ek kredi kartı düzenlenmemesi gerekir.

2.4.1. Asıl Kart Sahibinin Sorumluluğu

Uygulamada kart kuruluşları tek yanlı ve matbu olarak hazırladıkları kredi kartı üyelik sözleşmelerinde, ek kart hamili için de bir bölüm ayırmakta ve ek kart hamili olmak isteyen kişinin de imzasını aldıktan sonra ek kart düzenlemektedirler. Genellikle, kredi kartı üyelik sözleşmelerinde ek kart kullanımında, asıl kart hamili ile ek kart hamilinin müteselsil sorumlu olacakları belirtilmektedir.¹³⁰ Asıl kart hamilinin bu sorumluluğu, kredi kartı sistemine uygun düşmektedir. Zira asıl kart hamili, ek kart düzenlenmesini istemek ve ek kart hamilinin kendi hesap numarası üzerinden işlem yapması yönünde verdiği talimatla, kendisini ek kart hamilinin yaptığı harcamalardan doğrudan doğruya sorumlu tutmaktadır. Asıl kart hamili, ek kart talep ettiği kimseleri kendisi seçmekte olduğu için ek kart hamili ile ilgili riski, asıl kart hamilinin üstlenmesi, sistemin doğası gereğidir.¹³¹

Ayrıca, ek kart sahibine verilen kart, asıl kart sahibinin ödeme gücüne olan inançla verilmektedir. Bu nedenle ek kart talep eden asıl kart sahibi, ek kart ile yapılan işlemlerin tamamından ve giriş ödeneği ile yıllık kart ücretinden sorumlu olacaktır.

¹³⁰ AÇIKGÜL, E., AÇIKGÜL, H. A., age., s.151.

¹³¹ ATEŞ, D., age., s.179.

<<...Banka uygulamasında genel olarak kredi kartı üyelik sözleşmesini imzalayan asıl borçlu yanında onun arzusuna bağlı olarak dilerse eşine, çocuğuna ya da bir yakınına ek kart verilmektedir.

... asıl kart sahibi, kendi harcamaları yanında ek kart hamilinin yaptığı harcamalardan da sorumludur...>>¹³²

2.4.2. Ek Kart Sahibinin Sorumluluğu

Ek kart sahibi, sadece kendi ek kartının kullanımından sorumludur. Banka, alacağının tamamını asıl kart sahibinden talep ederken, ayrıca ek kart hamilinden de kendi ek kartının kullanımından borçların ödenmesini talep edebilir. Buna göre; ek kart hamilleri, ek kart ile yapılan harcamalardan, asıl kart hamili ile birlikte müteselsil olarak sorumludur.

Kart kuruluşlarının krediyi fiili olarak kullanan ve kartın nakit yerine ödeme aracı olarak kabul edilmesinden yararlanan kişiyi de borçlu olarak görmesinde haklı bir menfaati vardır. Kaldı ki, ek kart hamili, kredi kartı üyelik sözleşmesini asıl kart hamili ile birlikte imzalayarak sözleşmeye taraf olduğundan, ek kart ile yapılan harcamadan sorumlu tutulması gayet doğaldır.¹³³

<<...Ek kart hamili, asıl kart hamilinin yaptığı harcamalardan sorumlu değilse de, kendi ek kartıyla yapılan harcamalardan sorumludur. Bu durumda da, bankanın ek kart hamilinin yaptığı harcamadan dolayı kendisine başvurulabileceği gözetilerek mahkemece konusunda uzman yeni bir bilirkişi kurulundan ayrıntılı rapor alınarak ek kart hamili davalının sorumlu olduğu miktarın belirlenerek, uygun sonuç dairesinde bir karar

¹³² Yargıtay, 19. H.D. E.1997/3883, K.1997/6037, T.11.6.1997, <http://www.kazanci.com>, (Erişim Tarihi:17.12.2009).

¹³³ AÇIKGÜL, E., AÇIKGÜL, H. A., age., s.153.

verilmek gerekirken, yazılı olduğu şekilde hüküm tesisi isabetli görülmemiştir...>>¹³⁴

<<...Davalı ... ek kart hamili olup, kural olarak kendi kartıyla yaptığı harcamalardan sorumludur. Ek kart istek formu başlıklı belge içeriğinden ek kart hamilinin asıl borçlunun harcamalarından da sorumlu olduğu sonucuna varılamaz. Bu nedenle, ek kart hamili ...'in harcamaları saptanarak varılacak sonuca göre karar verilmesi gerekir...>>¹³⁵

¹³⁴ Yargıtay 19. HD. E.2003/2051, K.2003/4564, T.28.4.2003, <http://www.kazanci.com>, (Erişim Tarihi:17.12.2009).

¹³⁵ Yargıtay 19. HD. E.2002/613, K.2002/5009, T.27.6.2002, <http://www.kazanci.com>, (Erişim Tarihi:17.12.2009).

SONUÇ

Kredi kartı sisteminde esas olarak; kredi kartı kuruluşu, üye işyeri ve kart hamili olmak üzere, üç taraflı bir ilişki mevcuttur. Kredi kartı kuruluşu ile kart sahibi arasındaki sözleşme, kredi kartı sözleşmesi; kredi kartı kuruluşu ile üye işyeri arasında yapılan sözleşme ise üye işyeri sözleşmesidir. Genişletilmiş üç taraflı kredi kartı sistemi ise, sisteme dördüncü bir tarafın katılımıyla meydana gelmektedir. Ülkemizde daha geniş uygulama alanı olan bu sistemde, kredi kartı kuruluşu, uluslar arası kredi kartı şirketleriyle lisans sözleşmesi yaparak onların sistemine dahil olmakta, bu şirketlerin kartlarını bastırarak müşterilerine vermekte, bu sayede düzenledikleri kartların geçerli olduğu üye işyeri sayısını arttırarak, müşterilerine daha iyi hizmet vermeyi amaçlamaktadırlar.

Kredi kartı sisteminin amacı, kredi kartı sahibi ile üye işyeri arasında yapılan mal veya hizmet satımı gibi borçlar hukuku alanındaki sözleşmeden doğan ödeme ediminin nakit ödemesiz olarak kredi kartı ile gerçekleştirilmesidir. Kredi kartı sahibinin üye işyerinde yaptığı harcamalar, kredi kartı ile nakit ödemesiz gerçekleştirilmektedir. Bu nedenle kredi kartı, ödeme aracı olan paranın yerine kullanılmakta ve aynı zamanda kart sahibine kredi ve vade olanağı sağlamaktadır.

Kredi kartı sözleşmesinde kredi kartı çıkaran kuruluş, kart sahibinin kredi kartı ile üye işyerlerinde yaptığı harcamaları üye işyerlerine ödeyeceğini; buna karşılık kredi kartı sahibi de, kredi kartı ile yaptığı harcamaların bedelini kartı çıkaran kuruluşu ödeyeceğini taahhüt etmektedir.

Kredi kartı sözleşmesi; kredi kartı kuruluşu ile kart sahibi arasında, birbirine uygun irade beyanlarını içeren, en az 12 punto koyu siyah harflerle yazılı şekilde yapılması gereken, rızai ve sürekli bir sözleşmedir. Kredi kartı sözleşmeleri, uygulamada, kart kuruluşları tarafından matbu formlar şeklinde önceden hazırlanmakta ve kredi kartı başvurusunda bulunan kişilere imzalatılmaktadır. Bu durumda, Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu ile TKHK'un ilgili hükümleri uyarınca; iyi niyet kurallarına aykırı şekilde, kart sahibine müzakere edilmeden düzenlenmiş, kart sahibi aleyhine olan sözleşme hükümleri geçersiz olacaktır.

Kart kuruluşlarının sözleşme değişiklikleri ile ilgili bildirimlerini de yine en az 12 punto koyu siyah harflerle yazılı şekilde kart sahiplerine aylık hesap dökümü ekinde bildirilmesi gerekmektedir.

Kredi kartı sahibi, hesap özetinde gösterilen harcama tutarının tamamını son ödeme tarihinde ödenmez ise ödenmeyen kredi kartı borcuna TCMB tarafından belirlenen kredi kartına uygulanacak en yüksek faiz oranlarını geçmemek şartıyla faiz işletilir. Faizin hesap kesim tarihinden önceki bir tarihten itibaren işletilmesi ve kredi kartlarına bileşik faiz uygulanması yasaklanmıştır.

Kart kuruluşunun ise kredi kartı sahibi karşısındaki en önemi yükümlülüğü, kart sahibi adına kredi kartı düzenlemek ve kredi kartı ile ödemeyi mümkün kılacak sistemi kesintisiz olarak ve güvenli bir biçimde çalışır hale getirmesidir. Bunun yanında kredi kartı sözleşmesinin ifa edilebilmesi için kart kuruluşunun, düzenlediği kredi kartlarını geçerli ödeme aracı olarak kabul edecek üye işyerleri ile sözleşme yapması gerekmektedir.

Kredi kartı sözleşmesinde, kart kuruluşu, sözleşmede kanuna uygun şekilde kararlaştırılmış olması şartıyla, giriş ödentisi ve kart bedellerini kart sahibinden talep edebilir. Bu ücretler, nakitsiz alışveriş yapma olanağının sağlanması şeklinde kart sahibine verilen hizmetin bedelidir.

Üye işyeri sözleşmesinde ise; üye işyeri, kredi kartını kendi işyerinde nakit talep etmeden ödeme aracı olarak kabul etmeyi; buna karşılık kart kuruluşu ise, kredi kartı sahibinin kredi kartı ile üye işyerinde yaptığı harcama bedellerini üye işyerine ödemeyi taahhüt etmektedir.

Üye işyeri sözleşmesi, kredi kartı kuruluşu ile üye işyeri arasında birbirine uygun irade beyanlarını içeren, rızai ve sürekli bir sözleşmedir. Kredi kartı sözleşmesinde aranan şekil şartları, üye işyeri sözleşmelerinde aranmamaktadır. Sözleşmenin yazılı şekilde yapılmasını gerektiren bir kanuni düzenleme olmamasına karşın, uygulamada kart kuruluşları, başvuru işlemlerini hızlandırmak, ileride oluşabilecek riskleri üye işyeri üzerine bırakmak ve üye işyerleri arasında eşitliği sağlamak için, üye işyeri sözleşmelerini önceden matbu formlar şeklinde hazırlayarak, üye işyeri başvurusunda bulunan işletmelerin onayına sunmaktadır. Bu formların işletmeler tarafından imzalanması sonrasında kart kuruluşunun başvuruyu onaylaması ile sözleşme kurulmuş olur.

Üye işyeri sözleşmesinde, üye işyeri, anlaşmalı olduğu kart kuruluşuna veya anlaşmalı olduğu kart kuruluşunun sistemine dahil olduğu uluslar arası kredi kartı sistemine ait olan bir kredi kartını işyerinde ödeme aracı olarak kabul etmesi gerekmektedir. Üye işyerinin bu yükümlülüğü, aynı zamanda, işlemi kredi kartı ile gerçekleştirmek isteyen kredi kartı sahibi için de talep hakkı doğurmaktadır.

Üye işyeri kredi kartı ile ödeme gerçekleştirileceği sırada, kartın geçerliliğini, kart sahibinin kartı kullanmaya yetkili olup olmadığını kontrol etmek zorundadır. Üye işyeri, bu kontrolleri yapmaması durumunda sahte veya çalıntı kartla yetkisiz kişilerce yapılan alışveriş tutarını kart kuruluşundan talep edemeyecektir. Bunun yanında, üye işyeri, kredi kartı ile yapılan ödeme sonrasında harcama belgesi düzenlemek ve belgenin aslını muhafaza etmek zorundadır. Kart kuruluşu tarafından harcama belgesi istendiğinde bu harcama

belgesini ibraz etmeyen üye işyeri, işlem bedelini kart kuruluşundan isteyemeyecektir.

Kart kuruluşunun üye işyeri karşısında en temel borcu ise, üye işyerinde kredi kartı ile yapılan harcama bedellerini üye işyerine ödemesidir. Kart kuruluşunun, bu ödemeyi gerçekleştirdiği için ödeme üzerinden belli oranda komisyon alma hakkı vardır.

Kart kuruluşunun üye işyeri sözleşmesinden doğan diğer borcu ise, kredi kartı kullanımı için gerekli sistemi üye işyerine kurmaktır. Kredi kartının üye işyerinde ödeme aracı olarak kabul edilmesi, kart kuruluşunun, kredi kartı ile ödemeyi gerçekleştirecek olan sistemi kurmasına bağlıdır. Sistemin, gerekli güvenlik önlemlerine sahip olması gerekmektedir.

Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu uyarınca kart hamilinin talebi üzerine kart kuruluşu tarafından üçüncü kişiler adına, asıl karta bağlı ve asıl kartın limitini aşmamak kaydı ile ek kredi kartı düzenlenebilmektedir. Bu şekilde, bir aile veya işletme, hem bu tür kartlar masrafsız ya da çok az masrafla verildiğinden birçok masraftan kurtulmakta, hem de bu tür kartlar genellikle gerekli maddi güce sahip olmayan aile bireylerine veya işletme çalışanlarına verildiğinden hiçbir zaman kart hamili olamayacak kişiler, kartlı işlem yapabilme olanağına kavuşmaktadır.

Kişiye ek kart düzenlenebilmesi için sadece asıl kart sahibinin talebi yeterli değildir. Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu'nun 8. maddesinde, kart çıkaran kuruluşların, talepte bulunmayan veya sözleşme imzalamayan kişiler adına hiçbir şekil ve surette kart veremeyeceği öngörüldüğü için, kişiye ek kart düzenlenebilmesi, kişinin ek kart başvurusunda bulunmuş olmasına da bağlıdır.

Ek kart hamilinin borçtan sorumluluğu sadece ek kart ile yapılan harcamalar ile sınırlı iken, asıl kart hamili, hem asıl kartla hem de ek kart ile yapılan harcamaların tamamından sorumludur.

KAYNAKÇA

- [1] **AÇIKGÜL, E., AÇIKGÜL, H. A.** (2007), *Kredi Kartı Sözleşmeleri*, Ankara.
- [2] **AKİPEK, Ş.** (2003), *Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Çerçevesinde Kredi Kartları*, AÜHF Dergisi, C.52, S.3, Ankara.
- [3] **ATEŞ, D.** (2000), *Banka Kredi Kartları ve Ek Kart Sözleşmelerinin Hukuki Niteliği*, Ankara.
- [4] **AYCI, E., BİÇKİN, İ., ARTUÇ, M.** (2006), *Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu, Getirilen Yenilikler*, Ankara.
- [5] **BAYDEMİR, M.** (2004), *Her Yönüyle Kredi Kartları*, İstanbul.
- [6] **BUHUR, O.** (2004), *Tüketici Kredisi Açısından Kredi Kartı Uygulaması*, Ankara.
- [7] **ÇEKER, M.** (1997), *Kredi Kartı Uygulaması ve Özel Hukuk Açısından Kredi Kartının Hukuka Aykırı Kullanılması*, Ankara.
- [8] **ESEN, H.** (2009), *Kart Çıkaran Kuruluşun Yükümlülükleri, 5464 Sayılı Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu'nun Değerlendirilmesi ve Uygulamadan Doğan Sorunlar*, İstanbul.
- [9] **HİMMETOĞLU, B.** (2006), *Banka Kartları ve Kredi Kartları Değerlendirme Toplantısı*, TBB Bankacılar Dergisi, S.56, İstanbul.
- [10] **İŞGÜZAR, H.** (2003), *Banka Kredi Kartı Sözleşmeleri*, Ankara.

- [11] **KARAHASAN, M. R.** (1992), *Türk Borçlar Hukuku*, C.1, İstanbul.
- [12] **KAYA, F.** (2009), *Kredi Kartları 5464 Sayılı Banka ve Kredi Kartları Kanunu İlaveli*, İstanbul.
- [13] **KOSTAKOĞLU, C.** (2006), *Banka Kredi Sözleşmeleri ve Kredi Kartlarından Doğan Uyuşmazlıklar*, İstanbul.
- [14] **NOKAY, M.** (2006), *Yeni Düzenlemeler Işığında Kredi Kartları*, http://www.turkhukusitesi.com/makale_259.htm, (04.04.2006).
- [15] **OĞUZMAN, M. K., ÖZ, M. T.** (2000), *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, İstanbul.
- [16] **ÖZTAN, B.** (2002), *Medeni Hukukun Temel Kavramları*, Ankara.
- [17] **ÖZTAN, F.** (2004), *Kıymetli Evrak Hukuku*, Ankara.
- [18] **REİSOĞLU, S.** (2010), *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, İstanbul.
- [19] **SAYIN, S.** (2005), *Türk Hukukunda Kredi Kartı ve Kredi Kartının Hukuka Aykırı Kullanılmasından Doğan Hukuki Sorumluluk*, İstanbul.
- [20] **SUNGUR, İ.** (2007), *Banka Kartları Mevzuatı ve Uygulaması*, Ankara.
- [21] **TEOMAN, Ö.** (1996), *Hukuki Yönden Kredi Kartı Uygulaması*, İstanbul.
- [22] **von TUHR, A.** (1952), *Borçlar Hukukunun Umumi Kısmı*, İstanbul.; (Çeviren: **EDEGE, C.** (1983), Ankara.)
- [23] **YAVUZ, C.** (2007), *Türk Borçlar Hukuku Özel Hükümler*, İstanbul.
- [24] **YAVUZ, N.** (2010), *Öğretide ve Uygulamada Sözleşmedeki Haksız Şartlar*, Ankara.

- [25] **YETİM, S.** (1997), *Kredi Kartları ve Tüketici Kredileri*, Ankara.
- [26] **YILMAZ, E.** (2000), *Türkiye’de Kredi Kartı Uygulaması ve Ekonomik Etkileri*, Ankara.
- [27] **ZEVKLİLER, A.** (2002), *Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri*, Ankara.
- [28] <http://www.bkm.com.tr>, Bankalararası Kart Merkezi İnternet Sitesi.
- [29] <http://www.kazanci.com>, Kazancı Elektronik Hukuk Yayıncılığı ve Yazılım Tic. Ltd. Şti. İnternet Sitesi.
- [30] <http://www.tcmb.gov.tr>, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası İnternet Sitesi.

EK

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Soyadı, Adı : YALÇIN, Ali Onur
Uyruğu : Türkiye (T.C.)
Doğum Tarihi ve Yeri : 16.08.1982, Ankara
Medeni Hali : Bekar
Telefon : +90532 690 02 26
Email : av.onuryalcin@hotmail.com

EĞİTİM

Derece	Enstitü	Mezuniyet Yılı
Yüksek Lisans	Çankaya Üniversitesi, Özel Hukuk, Ankara	2010
Lisans	Çankaya Üniversitesi, Hukuk Fakültesi, Ankara	2005
Lise	Bahçelievler Deneme Lisesi, Ankara	2000

İŞ DENEYİMLERİ

Yıl	Yer	Konumu
2007 – Şimdi	Avukatlık Bürosu (Kendi Ofisim)	Avukat
2006 – 2006	Üç-Er Hukuk Bürosu, Ankara	Stajyer Avukat

YABANCI DİLLER

İngilizce.

HOBİLER

Film, Müzik ve Spor.